

Universitätsbibliothek Wuppertal

Iulianu Autokratoros Ta Sōzomena, Kai Tu En Agiois Kyrillu Archiepiskopu Alexandreias Pros Ta Tu En Atheois Iulianu Logoi Dekα

Julian <Römisches Reich, Kaiser>

Lipsiae, Anno MDCXCVI.

Liber sextus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1694](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1694)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ,

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΕΥΑΓΓΟΥΣ

ἑρσηκείας, πρὸς τὰ τῶν ἀθέοις Ἰουλιανῶν.

ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

S. CYRILLI ALEXANDRIÆ

ARCHIEPISCOPI,

PRO SANCTA CHRISTIANORVM RELIGIONE,

ADVERSUS LIBROS ATHEI IULIANI.

LIBER SEXTVS.

Prou. 18.

Rursus opportune hæc verba Scripturæ diuino afflatu prodita vsurpabimus: *Mors est vita in manu lingue; qui autem illi imperant, edent fructus eius.* Quamuis enim vtilitatem ex linguæ bonis capere possunt cordati homines, si sua dicta vt par est componant, & ea loquantur, quæ admirationem faciant eius, qui lingua bene vtatur; nonnulli tamen ad absurda & indecora quæque eloquentiam suam transferunt, eoque malignitatis & nequitia feruntur, vt extremam improbitatem nihili ducant, & petulanti lingua Deum laceffant, ac in gloriam ineffabilem arma moueant. Quo fit vt extremis eos malis necesse sit implicari. Talem se præstitit noster Iulianus, quippe qui lingua disertâ præditus & admirabili dicendi venustate,

Επι καὶ ἔτι δὴ πάλιν ἐρῶμεν τὰ ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς. ἔφη γὰρ, ὅτι θάνατος καὶ ζωὴ ἐν χειρὶ γλώσσης οἱ δὲ κρατῶντες αὐτῆς, ἐδούλωται καρπὸς αὐτῆς. καὶ τοὶ ἔξόν τοῖς ἐθ' ἕλθουσιν ἐν φρονεῖν τῶν ἀπο γλώττης ὄνασμα καλῶν, εἰ κατὰ ῥυθμίζου ὁ πῶς εἰς εὐκοσμίαν. καὶ εἰς γε τὸ χρῆναι λαλεῖν τὰ ἐφ' οἷς ἀγάσασθαι τὸν ἀρεῖα κεχρημένον αὐτῇ, μεβισῶσι ἴνες ἐφ' ἃ μὴ προσῆνε τὰ ἐαυτῶν λόγους. προήκει ὅτι καὶ εἰς τὸ τὸ τ' σκιαρότης τε καὶ μοχθηρίας αὐτοῖς, ὡς διδόνος ποιῆσαι λόγους τὰ παντός τε καὶ ἐπέκεινα κακῶν, καὶ ἀσελγῆ τ' γλώσσαν ἐπαφείναι θεῶν, καὶ τ' ἀρρήτων δόξης τὰ ὅπλα κινεῖν. δι' ὧν συμβησεται τὸ χρῆναι δὴ πάντως τοῖς ἐσχάτοις αὐτῶν ἀλῶναι κακοῖς. Τοιοῦτος ἵς γέγονεν ὁ κρατῶν Ἰουλιανός. καὶ τοὶ ἔξ ἐυφυσῶν μὲν ἔχων τὴν γλῶτταν, καὶ ἀθάνατον ὅτι

καλλιπέες, τῆς ἱεράς κατηγόρευσε γραφῆς, καὶ ἄ
τῆς τῶν ἀγίων πληθὺς καὶ ἀδραστεύεται καὶ μά-
λα συχνῶς, ἵνα καὶ πρὸς αὐτὸν λέγηται διὰ τῆς ἀ-
γίας Πνεύματος τί ἐκαυχᾶ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατὸς
ἀνομίαν; ὅλην τὴν ἡμέραν ἀδικίαν ἐλογίσατο ἢ
γλώσσά σου καὶ αὐτὸ ἐπὶ τέτοις ἠγάπησας πάν-
τα τὰ ῥήματα καὶ ἀποῦνισμῶ γλώσσαν δολίαν.
Πλείστα μὲν ἔν ὅσα τῆς τῆς πανσόφου Μωσέως
καὶ ἀκέραιε συγγραφῆς. ἀλλ' ἰδὲ δὴ καὶ νῦν
οἷς ἤδη προεῖπεν ἕτερα προσιδεῖς ἔτω φησί·

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Πότερον ἔν χρεῖ με κατ' ἀνδρα ὀνομάζειν
καὶ τὰ ἐπισηδέματα, ἢ τὰς ἀνθρώπους; οἷον
Πλάτωνα, Σωκράτην, Ἀριστοτέλην, Κίμων-
να, Θαλῆν, Λυκούργον, Ἀγησίλαον, Ἀρχί-
δαμον ἢ μᾶλλον τὸ τῶν φιλοσόφων γένος, τὸ
τῶν στρατηγῶν, τὸ τῶν δημιουργῶν, τὸ τῶν νομο-
θετῶν. εὐρεθῆσονται γὰρ οἱ μοχθηρότατοι καὶ βδε-
λυρώτατοι τῶν στρατηγῶν ἐπιεικέστερον χρησάμενοι
τοῖς τὰ μέγιστα ἠδίκηκόσιν, ἢ Μωσῆς τοῖς ἔδεν
ἐξημαρτηκόσιν.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Αἰτιᾶται μὲν ἔν, ὡς γεοῖμαι, πάλιν τὸ πρα-
χθῆναι δίνας τὰς ἀπὸ τε τῶν Μωαβιτῶν, ὡς ὑφέν-
τας τοῖς ἐξ Ἰσραὴλ τὰ τῶν γυναικῶν ἐταριζόμενα, ἀ-
ταῖς τῶν σωματῶν ὠραιοῖς σεσατηνέυκασιν εἰς ἀσέλ-
γειαν, τὰς ἐναριθμήτας τῶν Θεῶν, καὶ τοῖς τῶν ἀπο-
στάσεως ἐπιλήμασιν ἐνείσαται τὰς ἀπαλωμένους τε-
λεοθῆναι παρεσκέυασαν τῶν Βεελφεγῶν. Εἶτα τὰς
ταῦτα τολμήσαντας ἔδεν τὸ παράπαν πλημ-
μελήσαι φησί, τὴν εἰς Θεὸν δυσέβειαν, ὡς εἰσιν,
ἔδενος ἀξιώσας λόγῳ τούτῳ τε ἕνεκα τῆς αἰτίας
ἁμῶν καὶ ἀπηνῆ γενέσθαι φησί τῆς ἱεροφάντην Μω-
σέα. σμικρῶν γὰρ, ὡς ἔφη, πλάσματων οἰεῖται, καὶ ἔ-
χι τῶν ἀφορήτων ἄγαν, τὸ ἀποσησάμεν τινὰς τῶν
ἐπὶ πάντας Θεῶν ἐν ᾧ τῆς τῶν βελιόνων ποιείται
μοῖρα, τὸ προσκεκλιόθαι δὲν ἀναπέισαται τῶν εἰ-
δώλων ψευδολατρίας. Ἀκέραια δὲ ἔν πρὸς
ἡμῶν ὅτι τῶν τὰ τοιαῦτα δρᾶν εἰωθότων,

— μὴδ' ὄν τινὰ γασερίμῃτης

Κερον εἰὸν φέρει, μὴδ' ὅς φύγοι.

ὅσιον γὰρ εἶναι φημι τὸ χρεῖναι δὴ πάντως παύγε-
νῆ καὶ φθειρεῖσθαι τὰς θανάτῳ πάγην ἑτέροις ἐ-
σκευασίας, καθά φησί τις τῶν εὐδοκίμων ἔν
σηναῖς,

Οὐ δευὰ πάσχειν δευὰ τὰς εἰργασμένους.

Ἡ γὰρ ἔχι παύχάλεπον ἀληθῶς χρῆμα τε δύ-
σοισον ἂν εἴη, τὸ τῆς θείας δόξης ῥιψοκινδύνως

Scripturam sacram arguit, & in san-
ctorum cœtum deblaterare non cessat,
ut in ipsum Spiritus sancti hæc verba
quadrent: *Quid gloriaris in malitia, qui* Psal. 51.
potens es in iniquitate? tota die iniusti-
tiam cogitavit lingua tua. Et rursus:
Dilexisti omnia verba precipitationis Ibid.
linguam dolosam. Multa liquidem con-
tra Mosis scripta debacchatus est. Sed
ecce noua quoque nunc addit iis, qua
iam antea dixit, & ait:

IULIANVS.

Studiane igitur singillatim recense-
am, an homines? veluti Platonem, So-
cratem, Aristidem, Cimonem, Thale-
tem, Lycurgum, Agesilaum, Archi-
damum, aut potius philosophorum na-
tionem, ducum, opificum, legisla-
torum. Improbissimos enim & scelestis-
simos quosque Duces benignius eos
tractasse reperiemus, a quibus maxime
læsi fuerant, quam Mosem eos, qui ni-
hil offenderant.

CYRILLVS.

Rursus, opinor, queritur Moabitæ
pœnam luisse, quod Israelitis scorta sub-
misissent, quæ venustate corporum eos
qui Dei erant libidinis laqueis impli-
cuerunt, eisque per fraudem defectio-
nis crimine irretitis, auctores fuerunt
ut initiarentur Beelphegor. At qui
hæc ausi essent, nihil omnino peccasse
ait, impietatem in Deum, ut videtur,
pro nihilo habens. Ideoque Mosem,
sacrorum antistitem, crudelem & in-
humanum extitisse scribit. Leuiculam
enim culpam, ut dixi, nec sane into-
lerabilem putat, a totius vniuersi Deo
abducere; & præclarum quiddam cen-
set, auctorem esse alicui, ut in simu-
lacrorum falsos cultus inclinaret. Sed
discat a nobis, neminem esse qui talia
perpetrare soleat,

E — quem mater vtero

Puerum ferat, nec qui effugiat.

Sanctam enim rem esse pronuntio,
omnes omnino perdere, qui mortis
laqueum aliis struxerint, quemadmo-
dum Tragicus poeta quidam haud igno-
bilis ait,

Non grauiâ pati grauiâ qui perpetravit.

Annon enim reuera graue & intolerandū
est, tam perditæ insultare diuinæ maiestati,

& ineffabilem naturam, quanta improborum conatum vis est, insolenter offendere? Hoc vero dubium vlli esse potest? Sed quoniam ex antiquis sententia suae suffragatores admodum suspicit, eosque sanctis comparat, age, nos vero consentanea proferamus, eiusque conutiis opponamus veritatem. Quos enim miratur, hos utique nostris hominibus longe praestantiores putat; sed aberrat a vero, & a scopo excidit. Primum enim omnium videamus celeberrimum illum Socratem, & qualis fuerit expendamus. Hic ob mundanam sapientiam magna admirationi fuit, & vnum inter homines doctissimos principem locum obtinuisse dicunt; quod ad mores autem ac instituta attinet, nihilo plebeis ac vulgaribus meliorem videas extitisse. Haec incredibilia nemo non forte putabit, sed Porphyrio referenti non contradicet, qui vitas philosophorum veterum descripsit, in quibus hic illi scopus propositus fuit, & multum operae ac studii in eo posuit. Sic igitur ille de Socrate: *Refert Aristoxenus in vita Socratis, a Pintaro eius auditore se res gestas Socratis accepisse. Hunc dicere, vix se cum ullo congressum esse, in quo talis esset, & vox, & os, & species exterior, ac forma insuper nativus decor, maxime cum iratus non esset: nam posteaquam ira inflammatus erat, ita conturbari solitum, ut a nulla nec re abstineret neque nomine.* At quid turpius iracundia? an non pessimus animi morbus est impotens ira, & indomita perturbatio, & grauis animi acerbitas? Non enim sic mare sauit quum ventus vehemens incubuit, & decumano fluctu concita saxis ac terrae alliditur, ut mens hominis iracundiae vi & impotentia agitata. Idcirco diuina Scriptura praecipit, dicens: *Desine ab ira, & derelinque furorem.* Ira enim perdit etiam prudentes. Et, vir iracundus non agit apte. Nam quid demum non aufurus est ille? an non omnes linguae habenas laxabit, & inconsideratis sermonibus ipsos forte etiam lacesset, a quibus nihil iniuriae aut offensionis acceperit. Quemadmodum enim saxum si in praecipit ruat, in obuium quodque incurrit graui impetu, ferturque temere; sic, opinor, homo trucis & efferati animi, quum nulla nequere aut oratione sibi temperarit, Deum etiam perinde ac homines suis intemperitiis ac linguae perulantia tandem inuadet.

Mal. 37.

A ἐμπαροινεῖν. καὶ τὴν ἀρρήτων φύσιν τὸ γένηται εἰς ἐξαιρεμάτων δύναμιν, & μετρίως καταλυπείν; εἴτα πῶς τὸ τοῦ φιλοσοφίου; Ἐπειδὴ ὅτι τὰς ὁμοφρονίας αὐτῶν γεγονότας τὰ ἀρχαιοτέρων ἐκ ἐν μικρῷ ποιεῖται θαυμάσιον, καὶ τῶν ἀγίοις συκρίνῃν ἀπολομα. Φέρε καὶ ἡμεῖς τὰ εἰκότα λέγωμεν τὰς παρ' αὐτῶν λαιδορίας ἀντανισάντες τὴν ἀλήθειαν. οἴεται μὲν ὅτι ἀμείνους γενέσθαι παρ' ἡμῶν ἐξ τε θαύματι σφάλλεται, ὅτι ἀληθῆς καὶ διημάριηκε ἔσσοπος. Φέρε ὅτι ἴδωμεν καὶ πρότερον τῶν ἄλλων, ὁποῖος ἦν ὁ διαβόητος παρ' αὐτοῖς Σωκράτης. θαύμασαι μὲν ἐν ἐπίσοφία κοσμητῆ, καὶ τὴν ἀγαν ἐλλογιματάων γενέσθαι φασὶν αὐτὸν, τὰ γε μὴν εἰς ἡθῆ καὶ τρόπους, ἐδὲν γελοῖοι κακρετίονα καταθεώτολις ἀντὶ τὴν ἀελαῖαν καὶ ἀτυρικὴν τειριφώτων ζώην. καὶ ἀπισήσειε μὲν ἴσως ἀπασίσθαι τοῖς περὶ τῶν λόγους ἐμὴν ἐτικ τοῖς Πορφυρία γραμμασιν ἀντερεῖ, ὅς τ' ἐκάσθαι τὰ ἀρχαιοτέρων ἀπεσημῆναλο βίον, σκοπὸς ὅτι ἔτος γεγονεν αὐτῶ καὶ πολλῆς ἡξίωσε τὸ χρῆμα σπαδῆς. ἔφη ζῶουν ὡδὶ περὶ αὐτῶ. Λέγει δὲ ὁ Ἀριστόξενος ἀφηγόμενος τὸ βίον τῶ Σωκράτους, ἀκηκοέναι Πινθάρου τὰ περὶ αὐτῶ, ὅς ἦν εἰς τὸ τῶ ἐντυχόντων. τῶν λέγειν, ὅτι ἐ πολλοῖς αὐτὸς Γεπιθανώτεροις ἐντυχητικῶς εἶη, ζῶα τὴν εἶναι τὴν τε φωνὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ ἐπιφανόμενον ἦθος καὶ πρὸς πᾶσι τῶ εἰρημένοις τὴν εἶδος ἰδιότητα γίνεσθαι δὲ πρὸς τῶ, ὅτε μὴ ὀργίζοιτο, ὅτε ὅ φλεχθεῖη ὑπὸ τῶ πάθους ἔτα δεινὴν εἶναι τὴν ἀσχημοσύνην. ἐδὲνός ὅτι ὄνομαλος ἀποχεσθαι, ἔτε πράγματα. Εἴτα λίτὸ ἀρχιον ὀρῆς; ἢ πῶς ἐ χειρίσον ἀρρώστημα **D**ν ἐθυμὸς ἀκρατῆς, καὶ ἀτίθασον κίνημα, καὶ πικρία δεινῆ; ἐ ὅτι πνεύματος λαύρα κατασιλάζοντες ἀγριαίνεσαι θάλασσα καὶ ἀπορρήτοις κυμάτων ὀρμαῖς χέρσῳ τε καὶ πέτραις ἐνήγνυται, ὡς ἀνδρὸς ψυχὴ παθῆσα τὸ δύσοργον καὶ τὸ ἀχάλινον εἰς θυμὸς. ταύτη τοι καὶ ἡθεῖα γραφὴ παρεγγυᾶ λέγεται: παῦσαι ἀπὸ ὀργῆς, καὶ εἰ καὶ ἀλίπε θυμὸν. ὀργὴ ὅτι ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους, καὶ μὴ ὅτι, ἀνὴρ ὅτι θυμώδης ἐκ ἐυσχημῶν. Ποῖων ὅτι τοῖς τῶ ἀφῆξεται τολημάτων; ἢ πῶς ἐ πᾶσαν ἡνίαν ἀνήσθη τὴ γλώσση, μᾶλλον ὅτι ἀδελήτοις κατακερτομήσθη λόγοις, καὶ αὐτὸς τάχα πρὸς τῶ ἀδιεξήτας ἐδὲν. Ὅτι περὶ τὸν τρόπον εἰλίθος ἴοι καὶ τρανῆς ἀχέτοις ὀρμαῖς καὶ παντὸς οἴματι παρεμπίπτοντες, καὶ οἵπερ ἀντύχοι φέρεται, τὸ αὐτὸν οἴματι τρόπον καὶ εἰθρασύς εἶη τις καὶ πικρός, θηριοπρεπεί τε θυμῶ τυραννόμενος, φείσεται μὲν ἐδὲνός λόγῳ τυχόν, ἐδὲ πράγματος, κατεπαφῆται δὲ καὶ θεῶ ὡς περ ἀνθρώπῳ παντίτης ἑαυτῶ γλώσσης τὸ ἀκρατῆς, καὶ τῶν ἐξ ὀργῆς τὴν ἐφοδόν.

Πῶς τοιγαρὲν τὸν Σωκράτην θύσομεν, τὸ πάντων ἀσχιόν ἡρώσηκότα τῶν κακῶν; Ἀλλ' ὅ, τε θεασάσιος Μωσῆς πρῶτος ἦν σφόδρα παρὰ πάντας ἀνθρώπους γέγραπται ᾧ ἔτω περὶ αὐτοῦ. ἔφη δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁ τῶν ὅλων σωτὴρ καὶ κύριος· μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσατε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχῆς ὑμῶν· καὶ μὴν ὅτι καὶ μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. Οὐκ ἔν ἐῖς πάντος ἀξίον εἶναι φησι τὸ καθεστηκέναι τὸ ἥθος, καὶ τῇ τ' πραότητι εὐδία κατακαλύψεσθαι, καὶ μὴν τὸ ἐπιεικὲς εἰς λόγους καὶ ἀνεπιτήδευτον ἔχειν, γραφώμεθα τὸ Σωκράτην, καὶ μάλα ἐν δίκῃ, διημάθηκε ᾧ ἀμφοῖν. εἰ δέ τις τὸ δυσσεβὲς ἐπαίνει, καὶ τὴν γλώττης τὸ ἀσελγές, διαβέβληται παρ' αὐτῷ τὸ τ' πραότητος χρεῖμα, καταφέγει μὲν τὸ ἐπαίνον μετὸν, τοῖς γε μὴν ἀσχιόσι τ' ἀμείνων ἐνεμήκε ψῆφον, γελάτο δ' ἂν ὁ τοιοῦτος καὶ μάλα εἰκότως. Ἄρ' ἔν ἡρώσησε μὲν ὁ Σωκράτης τὸ δριμύ πρὸς ὄργας, ἡμοιοηκότα δὲ τῶν ἐτέρων εὐρήσομεν, αἰ ταῖς ἐσχάταις αὐτὸν ἐνήσει διαβολαῖς; εἰ μὲν ἔν. γέγονε ᾧ ἔτω γυναῖκομανῆς, καὶ ταῖς εἰς τὸτο ῥοπαῖς ὀλοφύχως συνηρασμένος, ὡς ἔδεν ἡγεῖσθαι τὸ ἀμείνον αὐτοῦ. γέγραφε ᾧ ἰδίᾳ πάλιν περὶ αὐτοῦ Πορφύριος· ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν βίον τὰ μὲν ἄλλα εὐκόλον, καὶ μικρὰς δεόμενον παρὰ σκευῆς εἰς τὰ καθ' ἡμέραν γεγενησθαι πρὸς δὲ τὴν τῶν ἀφροδισίων χρῆσιν, σφόδρῶτερον μὲν εἶναι ἀδικίαν δὲ μὴ προσεῖναι. ἢ ᾧ τὰς γαμελαῖς, ἢ τὰς κοινὰς χρῆσθαι μόναις. δύο δὲ σχέιν γυναῖκας ἅμα, Ξανθίππην μὲν πολιτίαν, καὶ κοινώεραν πῶς, Μυρτώ δὲ Ἀρισείδου θυγατρίδην τῆς Λυσιμάχου. καὶ τὴν μὲν Ξανθίππην περιπλακῆσαν λαθεῖν, ἐξ ἧς ἐαυτῷ Λαμπροκλῆς ἐγένετο τὴν δὲ Μυρτῶν, γάμῳ, ἐξ ἧς Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος. εἴτα τί πρὸς τὸτο φαῖν ἂν ὁ τὸν Σωκράτην τεθαυμακῶς; καθὰ μὲν ᾧ αὐτοὶ φασιν, σφόδρῶτερος ἦν περὶ τὰ ἀφροδίσια, καταφωρεῖται δὲ δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὡς εἴη τις ἄγαν λάγνός τε καὶ ἀνεπὶ, καὶ κόρον εἰδῶς ἔδεναι τὸν ἐπὶ γε ταῖς ἔτω βδελυρωτάταις ἡδοναῖς ὅς γε δυοῖν αὐτῷ γαμελαῖν, ἔδεν ἐν κόσμῳ τὰ χαπρὰ συνηροσμέναιν, συνεπλέκετο, καὶ ἄλλαις ἀσχιόσι δηλονότι καὶ μιᾶσιν ἂν γυναικί, καὶ τὴν τῆς σώματος ὄραν ὀνιον προθεῖσι τοῖς ἐρασαῖς. Καίτοι πῶς καὶ

Quem ergo Socrati locum assignabimus, qui foedissimo omnium morborum laboravit? Atqui diuinus Moses omnium hominum longe mitissimus fuit: de illo enim ita scriptum extat. Num 12. Seruator autem ac Dominus omnium ita nos alicubi compellat: *Discite a me* Matth. 11. *quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris.* Et, *Ibid. Beati mites, quoniam ipsi hereditabunt terram.* Si ergo magnum profus opera pretium esse ait tranquillis & pacatis moribus esse, & lenitudinis serenitate & moderatione sermonis non incomposita praeditis, Socratem incusemus, idque nec iniuria, qui utroque excidit. Quod si quis acerbiter & linguæ petulantiam commendat, vituperat vero lenitatem; si honestatem culpatur, probatur autem vitia; hic iure merito rideatur. Num ergo Socrates iracundiae morbo vehementer tentatus est: aliis autem criminibus illum caruisse reperimus? Minime. Erat enim adeo mulierosus, ac toto animo sic eo raptus, ut amori isti nihil anteposendum putaret. Scribit enim rursus de illo Porphyrius in hunc modum: *In ceteris vita rationibus facilem alioqui fuisse, paruoque contentum in diem dixisse; sed in rebus venereis immodicum, at sine cuiusquam iniuria. Aut enim vxoribus, aut solis vulgaribus usum. Duas vero simul vxores habuisse, Xanthippen quidem ciuem, & aliquanto vulgariorem: alteram autem Myrtō, Aristidis Lysimachi filii neptim. Cum Xanthippe clam congressum, ex ea Lamproctem filium suscepisse; legitimis autem ex Myrto nuptiis Sophroniscum & Menexenum. Quid his responsurus est admirator Socratis? Nam vel eorum confessione ad res venereas erat procliuor: rebus autem ipsis eius salacitas & effrenata libido tanta fuisse deprehenditur, ut nefandarum voluptatum nulla ipsum satietas caperet, qui duabus vxoribus, neque fortasse honeste coniunctis: aliis etiam, turpibus scilicet ac meritoriis mulierculis, & quæ formam corporis venalem prostituerent, miseretur.*

An non hæc a vita philosophica & actuosa virtute & studio abhorrent? Numquid ergo iuvenes increpabat, si minus honeste quidpiam facerent? Quibus verbis eos ad rectum iter instituisset, quum homo ea canitie atque ætate tam infandis voluptatibus non irretitus modo, sed oppressus penitus & subactus videretur? Cui familiarem aliquando dixisse apud Platonem legimus: *Vndenam, o Socrates? num ex venatione forma Alcibiadis?* Sed de Socrate hactenus. In Platonem ipsum inquiramus, videamusque Socratis mores; an non ipse quoque adamarit, & intemperantia cupiditatum cum illo laborasse dictis suis coarguatur. In Philebo enim ait: *Voluptas omnium rerum est insolentissima.* In voluptatibus autem veneris, ut perhibent, quæ maximæ videntur esse, etiam peierare veniam habet apud Deos, quasi illæ pueri veluti quidam sint omni mente destituti. In Symposio autem: *Quod omnium & maximum & grauissimum censeri debet, peruulgatum etiam est, amatoris periuuriis solis Deos veniam tribuere. Venerum quippe iusurandum nibili esse aiunt. Itaque tam Diū quam homines omnem amanti licentiam dederunt.* Pudet igitur illum, ut par est, hæc a se dicta videri, eaque tribuit aliis: quanquam rem ipsam ab illo probari quis dubitet? Neutiquam enim illos increpat, qui ita sentiunt. O philosophicam disciplinam! Quantum utilitatis in ea est, quæ iuuenum voluptates coercet, temperanter ac iuste viuere persuadet. Nempe si intellexerint, Deos amatoribus esse propitios, quamuis muliercularum aut puerorum effrenatis amoribus seruiant, omnino permittitur iis licentia peierandi. At nullum tempus vnquam erit, quo pietatem in Deum impune liceat negligere. Num igitur tanta celebritate famæ & opinione sapientiæ Philosophus, Dei timorem fœdæ & probrosæ voluptati postponere debuit? Iam Cimonem illum præstantissimum, quibus moribus fuerit, videat qui illo magnopere gloriatur. Hic Elpincem sororem & germanam vxorem habuit, & Persarum morem, aut Iouem illum supremum secutus, cum sorore concubuit: qui a Cleone

ἀλλότρια ταυτί πολιείας τ' ἐμφιλοσόφου καὶ πρακτικῆς ἀρετῆς; ἂρ' ἔν ἐπέλιμα τοῖς νέοις, εἰ ζῆν ἐλοιπὸ παρὰ τὸ εἰκός; εἶτα ποῖος ἂν αὐτῷ πρὸς ἐκείνης ἔυ ἐπεποίητο λόγος, ὅτε λευκῆ πολιᾷ καλῆνθισμένος, τοῖς ἔτω μουσαρῶτα τοῖς ἐξχειρήμασι ἔχ' ἀλόλια μόνον, ἀλλὰ γ' ἤδη καὶ τυραννόμενον νῦν ἔχων ἀκονίλι διεφαιμετο; Ἐπυθόμην δὲ πρὸς ἡμᾶς διὰ τ' τῶ Πλάτωνος συγγραφῆς, τῶν ἐπιηδείων τινὰ πρὸς αὐτὸν εἰπεῖν. Βπόθεν, ὦ Σώκρῃτες; μὴν ἀπόκνηγεσίς τ' Ἀλκιβιάδης ὥρας; εἶεν τὰ μὲν δὴ Σωκράτης ἐν τέτοις. Πολυπραγμονῶμεν δὲ τὰ αὐτῶ τ' Πλάτωνος, εἰ μὴ τεθαύμακε ἢ αὐτὸς τὰ Σωκράτης, ἢ τὸ ἀκραλῆς εἰς ὀρέξεις συμπεπονθὼς αὐτῷ διὰ τ' ἰδίων ἀλίσκελαι λόγων. ἐν μὲν γ' τῷ Φιλήβῳ φησὶν ἡδονὴ μὲν γ' πάντων ἀλαζονέστατον, ὡς δὲ λόγος, ἢ ἐν ταῖς ἡδοναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἱ δὴ μέγιστα δοκῶσι εἶναι, ἢ τὸ ἐπιπορκεῖν συγγνώμην εἴληφε παρὰ Θεῶν, ὡς κατὰ περ παιδῶν τ' ἡδονῶν, νῦν ἔδὲ τ' ὀλίγισον κεκλιμένων. ἐν δὲ γε τῷ Συμποσίῳ ὁ δὲ δεινότατον, ὡς λέγασιν οἱ πολλοὶ, ὅτι ἢ ὀμνύλι μόνον συγγνώμη παρὰ Θεῶν ἐκδάνλι τὸν ὄρκον. ἀφροδίσιον γ' ὄρκον ἔ φασὶν εἶναι. ἔτω ἢ θεοὶ ἢ ἀνθρώποι πεποίημασι πᾶσαν ἐξέστιαν τῷ ἐρωτῆ. Αἰσχύνελαι μὲν ἔν κ' τὸ εἰκός, ἢ τοῖς ἑαυτῶ λόγοις ἐπερυθρία, ἢ ἐτέρων εἶναι φησὶν αὐτῶς, ἐπαρνεῖ δ' ὅτι τὸ χρεῖμα πῶς ἐστὶν ἀμφιβελεῖν; ἐπιετιμήκε γ' τῶς ὡδὲ φρονεῖν ἐλομένους ἔδαμῶς. Ὡς φιλοσόφων μαθημάτων ὡς πολὺ λίαν ἐνεσιν αὐτοῖς τὸ ὀνησιφόρον, ἀνακόπῃσι τ' νέων τὰς ἡδονὰς, τ' σώφρονα καὶ ἐπιεικῆ διαζῆν ἀναπειθῆστι βίον. εἰ δὴ συνεῖεν, ὅτι καὶ θεοὶ συγγνώμονες τοῖς ἐρωσιν εἰσί, καὶ εἰ γένοιτο πῶς ἢ γυναικῶν ἢ παιδῶν ἀδικοῖτε ἢ ἀκραλῆς ἐρασαί, πάνλητε ἢ πάντως ἀνείται σφίσι τὸ ἐξείναι μετ' ἐξέστιας, εἴπερ ἐλοιπὸ καὶ ψευδομολεῖν. Καὶ τοῖ τ' εἰς Θεὸν εὐσεβείας ἔδεις ἂν γένοιτο καμρὸς, καθ' ὃν ἂν εἴη τὸ ραθυμεῖν ἀζήμιον. εἶτα πῶς ἔδει τ' ἔτω λαμπρὰ καὶ διαβόηλον λαχόντα τ' δόξαν ἐπὶ γε τῷ δύνασθαι. καὶ μὴν ἢ εἰδέναι φιλοσοφεῖν, παραρρίψαι καλόπιν ἀσχερᾶς ἢ μεμωμημένης ἡδονῆς τ' εἰς τὸ θεῖον ἀδῶ; Κίμωνα δὲ τ' πανάριστον ὁποῖος ἦν τῶς τρόπῃς ὀράτω δὴ πάλιν ὁ ἐπ' αὐτῷ μεγάλην ἀνασπάσας ὀφρύν. Ἐλπινίκα μὲν γ' ὀμαίμω τε ἔση ἢ ὀμοσπῶρω, συνεπλένετο γαμικῶς, καὶ σύνευνος ἦν ἀδελφῆ τὰ Περσῶν μιμῶμεν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ὑπαῖον Δία. Κλέωνος δὲ γρα-

Φῆν αὐτῷ τυραννίδος ἐνσησαμένον, ἤλω τε Ἀθήνησιν ἐπ' αὐτῷ δὴ τῷ κρινόμενος, καὶ δίκας ἐκλέτικε τὰς ἀπὸ τῶν νόμων. γράφει δὲ περὶ αὐτοῦ Θεόπομπος, ὡς καὶ κλεπίστατος γένοιό τις, καὶ λημμάτων ἀσχερῶν ἠτῶμενος ἔχ' ἀπαξ ἐλήλεϊται· καὶ τὸ τῆς δωροδοκίας μάθημα παρ' αὐτοῦ καὶ πρῶτος τοῖς Ἀθήνησι στρατηγοῖς ὁράται ἐνοσηψαί. Κάτιοι πῶς ἔπανασχερον αὐτῷ εἰ καὶ ἀρρώσημάτων τάχα παρὰ τὸ λοῖδοτον ἐν κακοῖς, τὸ ἀδίκων ἠτῶσθαι κερδῶν, εἶναι τε ἔτιος ἐρασιχρήματον, καὶ ἀδελφῆς ἐπιθήσεσθαι γάμοις, καὶ βαρβαρικῶς ἀπονοίας ὀλίγα παραχωρεῖν, ὡς καὶ αὐτὸς τὴν φύσεως ἀδικῆσαι νόμος. Ὁ γε μὴν Ἀριστείδης ἐπὶ νοσφισμῷ μὲν χρημάτων διαρρήδην ἐληλεγμένος, εἰς ἐπράχθη δίκας. Πικρὸς δὲ ἦν ἔτιος καὶ βασίλειος, καὶ ταῖς ἐτέρων εὐκλείας ἐπιμεμηνῶς, ὥστε ἐρομένων αὐτὸν Ἀθηναίων πόλει, πῶς αὐτὸς ἀριστα πολίτευοντο, καὶ ἐξ ἄριστος ἴοι τῇ πόλει τὰ πράγματα; μὴ αὐτῷ ἐτέρως ὑπάρξαι τῆτο εἰπεῖν, εἰ μὴ βαρβαρῶσιν αὐτὸν τε ὁμοῦ καὶ Θεμιστοκλέα· ἐλύπει δὲ ἴσως αὐτὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἀριστα νενουμαχηκῶς, καὶ τὴν ἀμείνω δόξαν στρατηγίας ἀποφερόμενος. Πλείστα δὲ ὅσα καὶ ἀληθῆ καὶ περὶ τῶν ἐτέρων οἷός τε αὐτῷ εἰπεῖν, παρήμι μὲν τῆτο τέως. τεύραψομαι δὲ πρὸς γε τὸ χρῆναι λέγειν τὰ τῶν ἀγίων ἀνδραγαθήματα. Τίνα τ' σφελέρων παρισῆν ἀξιοῖ τῷ παναρίσῳ Μωσῆ; ὃς δὴ καὶ πρῶτος γενέσθαι νομοθετῶν, καὶ μὴν καὶ ἐν πλείσῳ θαύματι, καὶ δι' αὐτῶν μεμαδύρησαι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἰστοριογράφων· τὴν γε μὴν ἐτέραν τῶν ἀνδρῶν ἀρετῆν, καὶ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς εἰδείη τις αὐτῷ. Θεὸς μὲν γὰρ νέμοντος ἐξουσίαν αὐτῷ, μετέλειπει μὲν εἰς ἅμα τὰς τῶν Αἰγυπτίων ποταμῶν, ἀφορήτοις δὲ χαλάζαις καὶ σκότω βαθεῖ καὶ μακρῷ τὰς ἐνοικῶντας ἠκίζετο, καὶ διὰ μέσης θαλάσσης ἰόντας τὰς ὁμοφύλους τῆς τῶν Φαραῶν πλεονεξίας ἀπήλαττεν. Ὁ δὲ μετ' αὐτὸν Ἰησοῦς ταξίαρχος ἀναδεδειγμένος, καθηγείσθαι λαχῶν, διὰ τ' ἴσων ἐξέλαμψεν ἀνδραγαθημάτων. ἀσχετοῖς μὲν γὰρ ναμάτων φοραῖς ἐπὶ τῶν Ἰορδάνην ἀνεκοψε τῆς ὀρμῆς, διεβίβασε δὲ τὰς ὑδρὰς Ἰσραὴλ τάχα παρὰ καὶ ἀβρόχῳ ποδῶν, λίην ἀνατεινας πρὸς τὸν τ' ὅλων κατεξουσίαζοντα Θεόν, τ' ἠλίθ καὶ σελήνης ἔσησε δρόμον. Πλείστα δὲ ὅσα καὶ ἀξιάκιστα προσενεγκεῖν οἷς ἔφη δυνάμενος, παρήμι τέλει. καχρήσομαι δὲ ταῖς τῶν μακαρίων Παύλου Φωνῶν. ἐπισείλων γὰρ

affectatae tyrannidis postulatus, eo crimine damnatus Athenis est, & legibus poenas luit. Scribit porro de eodem Theopompus, rapacissimum fuisse, & turpi quaestu inferiorem esse non semel conuictum; auctorem denique Athenensium ducibus fuisse largitionis & corruptelae. Nunquid autem turpissima res ac postremus animi morbus est, iniustis lucris cedere, ac tanto pecuniae desiderio flagrare, & in fororis nuptias incendi, & barbaricae vae cordiae paulum concedere, ut & ipsas naturae leges violaret. Aristides vero interuersae pecuniae palam accusatus, poenas tulit. Tanta autem acerbitate animi & inuidia laborabat, tam impotenter aliorum gloriam ferebat, ut quum ex eo Athenienses quaererent aliquando, quo pacto Respublica optime geri ac secundum cursum res ciuitatis tenere possent? responderit: Non aliter id fieri posse, quam si vna cum Themistocle ipse in barathrum praecipit daretur. Hoc autem illum forte pungebat, quod nauali praelio Themistocles vicisset, & palmam inter ceteros Duces egregiae virtutis retulisset. Mitto quamplurima de aliis, quae verissime referre possem: ad sanctorum egregia facta orationem conuerto. Quem suorum comparabit cum Mose praestantissimo; quem & primum legislatorem fuisse, ac virum prorsus admirabilem, ipsi Graecorum historici prodiderunt, cuius item virtus ex Scriptura sacra cuius innotescet. Potestate enim a Deo accepta, Aegypti quidem flumines in cruorem vertit: intoleranda autem vi grandinis, & obscura diuturnaue caligine vexatis Aegyptiis, per medium mare iter suis popularibus aperuit, ac Pharaonis tyrannide eos liberavit. Huius vero successor Iesus dux renunciatus, posteaquam ducatum iniit, similibus factis inclauit. Nam Iordanem vehementi aquarum impetu fluentem inhibuit, & Israelitas sicco fere pede traiecit, oratione facta ad vniuersi Dominum, Solis quoque ac lunae cursum retardauit. Cuiusmodi pleraque memoratu dignissima quum suppetant, praetereo tandem. Porro beati Pauli verbis tantum utar, qui ad

Hebr. 11. ad Hebraeos scribens ita loquitur: De Gedeone, Samfone, Barach, Iephte, Davide, & Samuele, ac prophetis, qui per fidem expugnarunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt promissiones, obtinuerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt acies gladii, validi facti sunt ex infirmitate, effecti sunt robusti in bello, verterunt castra alienigenarum, acceperunt mulieres ex resurrectione mortuos suos. Ad haec: Obambularunt in ouinis & caprinis pellibus, destituti, pressi, afflicti, quibus non erat dignus mundus, in solitudinibus errantes, & montibus, & speluncis, & caernis terra. Quid, obsecro, gloriosius, quid ad virtutis splendorem illustrius? Mundus non erat his dignus; prerogatiua locum cedit, egregiorum facinorum amplitudine victus. Mundi quippe nomine intelligendi sunt mundi homines. Quod autem ait, Graeciae duces impurissimos benignius eos tractasse, a quibus offensionis plurimum acceperant, quam Mosem eos, qui nihil deliquerant, responsum a nobis item accipiat. Impietatem in Deum leue quippiam & nullius momenti existimas, amice; cultum eius abiicere, iugum excutere, & impuris spiritibus vltro mancipari, crimen, vti dixi, leuissimum. Sed nisi criminibus iisdem vna cum defertoribus teneretur, rem vtique grauissimam esse, & extremo supplicio dignam, statueret. At quum Diaboli laqueis irretitus sit, ac ineffabilem Dei gloriam omni probro ac dedecore affecterit, vna se forte cum aliis immunem discessurum sperauit, si nihil peccasse pronuntiaret eos, qui in diuinam gloriam impie ac nefarie debacchati essent. Atqui legibus Graecorum cautum erat, ne quis Diis veris ac notis alienos accenseret, neue turpe quiddam aut absolum de illis diceret. Qui id facere solitus esset, si non multa pecuniaria, sed capitali supplicio eum punirent, pie se facere putabant. Et certe quum Anaxagoras solis orbem ignitum esse lapidem diceret, ab Atheniensibus damnatus est capitis. Diagoras propterea, quod de Diis scripsisset quae audientibus minus probabantur, impietatis

Αἱ Ἑβραίοις ὡς Φησί περὶ Γεδεών, Σαμφών, Βαράχ, Ἰεφθαί, Δαβὶδ τε καὶ Σαμυήλ, καὶ τῶν προφητῶν, οἱ διὰ πίστεως κατήγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἐφράξαν σόματα λεόντων, ἐσβέσαν δυνάμεις πυρός, ἐφυγον σόματα μαχάρας, ἐνεδυναμώθησαν ἐξ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἐκλίναν ἀλλοθρίων, ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν αὐτῶν. ἢ προσεπίτρετοις περιήλθον ἐν μηλώϊαις, ἐν ἀγείοις δέρμασιν, ὑπερήμενοι, θλιβομενοί, κακῶς χέμενοι, ὧν ἔτι ἦν ἄξιός ὁ κόσμος, ἐν ἐρημίας πλανώμενοι, ἢ ὄρεσι, καὶ σπηλαίοις, ἢ ταῖς ὄποις τῆ γῆς. Εἶτα τί τῶν, εἶπέ μοι τὸ εὐκλεέσερον, τί τὸ ἰσάμιλλον εἰς Φαιδρότητα τὴν ἐξ ἀρετῶν; ἔτι ἄξιός ἦν ὁ κόσμος αὐτῶν παραχωρεῖ τὸ πρῶτον τῆ ἀνδραγαθιμάτων ὑπερβολῆ νικώμενος. κόσμον γε μὴν, ἐν τῶν τῶν ἐν γε τῶ κόσμῳ νοεῖται πρέπει. Ἐπειδὴ ὁ Φησί, τῶν βδ. λυρωτάτης τῆ παρ' Ἑλλησι σραηγῶν ἐπιεικέσερον χησαδ τοῖς τὰ μέγιστα ἀδικήσαντι, ἢ Μωσέα τοῖς ἔδεν ἡμαρτηκόσι, ἀκέρτω καὶ πρὸς ἡμῶν. Δὶ δένος, ὃ κέρτισε, πεποίησα λόγος, τῆς εἰς Θεὸν δυσσεβείας τὸ ἔγκλημα, σμικρὸν, ὡς ἔφην, εἶναι σοι δοκεῖ τὸ ἀποφοιτῆσαι μὲν τῆ ὑπ' αὐτῶ λατρείας, ἢ τῆ μὲν αὐτῶ σκήπτρων ἀτιμάσαι τ ζυγόν, ἀνθελέσθαι ἢ μᾶλλον οἶα τι τῶν ἀμεινόνων τὸ ὑποζεύχθαι θέλει τοῖς ἀναθάρτοις πνεύμασιν. Ἀλλ' εἰ μὴ ταῖς τοιαύταις αἰτίαις ἐνείληπτο ἢ αὐτὸς τοῖς ἀποστάταις ὁμῶ, ἔδοξεν ἂν τὸ χημα αὐτῶ παλάλεπον ἀληθῶς εἶναι τι, ἢ τῆ ἀπασῶν ἐσχάτης ἄξιον δίκης. ἐπειδὴ ὁ πάλης εἰσω γέγονε διαβολικῆς, ἢ τὴν ἀπόρρητον ἔ Θεῶ δόξαν ἀτιμάσας ἔχει, ὡς ἔφη τάχα πρσυναπαλάττειν δύνασθαι τὰ κατ' ἐαυτὸν ἑτέροις, ἔδεν ἀδικῆσαι λέγων τῶς εἰς τὴν θεῖαν αὐτῶ δόξαν ἀνοσίως πεπαρωνηκότας. Καίτοι τίς Ἑλλήνων ἐδόκει νόμοις μὴδὲ χηναί Θεῶς τοῖς ἔσι ἢ ἐγνωσμένοις ἐπιμείνειν ἑτέρας, μήτε μὴν ἀσχερόν τι ἢ ἀπηχῆς φάσαι περὶ αὐτῶν ἢ τῆ τῶν δρᾶν εἰωθότων, ἢ χημάτων ἐκτισῶ, ἀλλ' αὐτὴν τὴν εἰς αἶμα καταρτήσαντες δίκην, ἐνόμιζον εὐσεβεῖν. Καὶ γὰρ λίθον εἶναι διάπυρον τῆ ἡλῆς κύκλον Ἀναξαγόρας λέγοντος, κατεψηφοφόρον αὐτῶ τῆ θάνατον Ἀθήνησιν οἱ διακάζοντες. Διαγόρας δὲ γεγραφοῖτι περὶ Θεῶν, ἢ μὴ τοῖς ἀπροωμένοις εὐ ἔχειν ἐδόκει, δυσσεβείας ἐπήγον γραφὴν μικρῶ καὶ διόλωλεν, εἰ μὴ φθᾶσας ἄχετο πρὸς

ἐτέρους τὴν Ἑλλήνων ἀφείς. καὶ μὴν καὶ αὐτῶ φα-
 σι Διαγόρα ποτὲ τῶ Μηλίων κατασκευάσει τε-
 λετάς, πανηγύρεις τε τὰς παρ' αὐτοῖς καὶ μυστή-
 ρια τοσούτον ἐπιμνήσαι τὰς τῶν ἱερῶν νόμων
 προσηκόντας, ὥστε τοῖς ἀποσφάττισιν αὐτὸν,
 καὶ ἀργυρίαις τάλαντον ἐπεκύρωσαν ἐν τάξει γέ-
 ρως. Καὶ παρήμι τὸν Σωκράτη, χρᾶν αὐτῶ
 τινα τὸ δαμόνιον λέγοντα, καὶ νῆ δρῶν ὀμνύουσα
 καὶ κίνα ταύτης τε ἕνεκα τῆς αἰτίας, καθὰ καὶ
 φθᾶσας ἔφην, τῆς τῶν κατηγόρων ἀλόντα γρα-
 φαῖς. Εἶτα τῶν ψευδωνύμων θεῶν τοσούτος μὲν ἦν
 παρ' Ἑλλήσι λόγος, ὡς καὶ αὐτοῖς ἐπαφείναι τοῖς
 σοφοῖς τὰ ἐξ ἀκράτου θυμῶ, καὶ ἅπαντας ὡς-
 περ καλαθῆσαι τὰς παρὰ σοφίσι νόμους. αἰτία
 δὲ τὸν Μωσέα, καὶ ἀτεκνὸν εἶναι φησ, ἐπὶ σω-
 φρονισμῶ πληθῆος, ἢ καὶ ἀριθμῶ κρείττων ἦν,
 ὀλίγους ἐφέντα παθεῖν, οἱ τῆς εἰς Θεὸν ἀδῶς ὀ-
 λοτρόπως ἠφειδηνότες, ἐτελέθησαν τῶ Βεελ-
 Φεγῶρ. καίτοι πῶς ἔ μᾶλλον ἐχρῆν ὡς εὐσε-
 βῆ καὶ φιλόθεον ἐπαίνοισιν αὐτὸν τοῖς εἰς λῆξιν σε-
 Φανῶν. Ὁ δὲ τούτο μὲν ἐν ἔδρα πόθεν δια-
 σύρων δὲ τὰς Ἑβραίων στρατηγῶς, ἤγχαν βασι-
 λέας, ἔτω φησί

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Τίνα ἐν ὑμῖν ἀπαγγείλω βασιλείαν; πό-
 τερα τὴν Περσέως, ἢ τὴν Ἀιακῶ, ἢ Μίνω τῶ
 Κρητῶς, ὃς ἐκάθηρε μὲν ληστευομένην τὴν θά-
 λασσαν, ἐκβαλὼν καὶ ἐξελάσας τὰς βαρβάρους
 ἀχρι Συρίας καὶ Σικελίας ἐφ' ἐκάτερα
 προβάς τοῖς τῆς ἀρχῆς ὁρίοις, ἔ μόνων τῶν νῆ-
 σων, ἀλλὰ καὶ τῶν παραλίων ἐκράτει καὶ διε-
 λόμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ῥαδάμανθυ, ἔτι
 τὴν γῆν, ἀλλὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀνθρώπων.
 αὐτὸς μὲν ἐτίθει παρὰ τῶ Διὸς λαμβάνων τὰς
 νόμους ἐκείνῳ δὲ τὸ δικαστικὸν ἠφείε μέρος ἀνα-
 πληρῶν.

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Ἦδη μὴν ἐν ἔφην, ὅτι ἔξ Ἰσραὴλ οἱ καὶ
 καρεῖς βεδασιλευκότες, τοῖς διὰ Μωσέως θε-
 σπύσμασιν εὐ μάλα σεσοφωμένοι, καὶ πᾶν εἶδος
 δικαιοσύνης ἐν ἀθαυμάτως ἐξησιακότες, ἐν
 ἀγείν καὶ φέρειν τὰ ἐτέρων ἠθέλον, ἔτε μὴν τῆς
 ὁμόροις, ἢ μακρὰν ἐφωπλίζοντο πόλεσίν τε καὶ
 χώραις σώζοντες δὲ τὴν σφετέραν, καὶ τῆς ἐνε-
 κῆς προσηκόντες, οἰκοιμένειν ἠθέλον, καὶ εὐ-
 χῆς ἦν ἐπίταγμα τὸ χρῆμα αὐτοῖς. Ὁ δὲ σὸς, ὡ
 κράτιστε, Μίνως, καίτοι παρὰ τῶ Διὸς, ὡς ἔφης,
 τὰς νόμους δεχόμενος, ἔτα Κρητῶν ἰθύνειν ἠθελε

tis est accusatus, periissetque nisi Græ-
 cia relicta alio fugisset. Quinetiam
 Diagoras ipse Melius, quod mysteria,
 quique in illis fiebant conuentus & sa-
 crificia, risisset, sacrorum antistites a-
 deo exasperavit, ut eius interfectori-
 bus argenti talentum præmii loco de-
 creuerint. Mitto Socratem, qui, quod
 iactaret sibi dæmonium nonnulla præ-
 dicere, & per quercum & canem iu-
 raret, eam ob rem, uti antea quoque
 dixi, accusatus & damnatus est. Ergo
 tantam inaniam Deorum Græci curam
 habuerunt, ut in Sapientes vehemen-
 tius exasperati, omnes veluti leges su-
 as in illos acuerint. Mosen vero car-
 pis, durum & immisericordem vo-
 cans, quod in paucos animaduerti-
 fuit, qui Dei timore abiecto, se to-
 tos Beelphegor cultui mancipauerant,
 ut innumeram plebem in officio con-
 tineret, pœna paucorum: quum ta-
 men ob hoc pietatis & charitatis in
 Deum exemplum summis laudibus
 ornari debeat. Quod neququam Iu-
 lianus præstitit; quin potius Hebræo-
 rum Duces aut Reges infectatur his
 verbis:

IULIANVS.

Quodnam igitur vobis regnum refe-
 ram? vtrum Persei, aut Æaci, aut Cre-
 tensis Minois, qui piratis infestum ma-
 re purgavit, ad Syriam & Siciliam vs-
 que barbaris expulsis ac fugatis, eoque
 prolatis vtrunque regni finibus, non so-
 lum insulis, sed & oræ maritimæ im-
 perabat. Is in partem regni Rhada-
 mantho fratre adscito, curam ei homi-
 num, non terræ, commisit. Ita leges
 ipse ferebat diuinitus a Ioue traditas.
 Rhadamanthus, eo auctore, iudicia
 exercebat.

CYRILLVS.

Iam antea, dixi, priscos Israelitarum
 Reges, Mosis præceptis sapienter in-
 stitutos, & in omni iustitiæ genere mi-
 rum in modum exercitatos, nec res
 alienas inuassisse, nec vrbes finitimas
 aut longe distitas armis petiisse; sed
 suis finibus contentos domi se conti-
 nuasse, eamque sibi vltro legem indi-
 xisse. At tuus ille Minos, o bone,
 quamuis a Ioue, ut dixisti, le-
 ges accepisset, Cretensium regno

solo quod tenebat contentus non fuit: tanta autem regnandi libidine incitatus est, & res alienas tantopere deperit, ut iure belli insulas inuasit, ac liberos populos mancipiorum numero habuerit, & re ipsa factisque impiis innata sibi nequitiae vim longissime superarit. Quapropter Homerus saeuum illum nominat,

Phaedram enim, inquit, vidi Procneque, pulchramque Ariadnen, Filiam Minois perniciosi:

Et Callimachus:

Et graue iugum insularum cervicibus Minos imposuit.

At si iusta regnandi cupiditas in eo fuisset, non illum saeuum vocasset poetarum princeps, neque praegrave & intolerabile tyrannidis iugum insulis imposuisse diceretur. Sed haec ista. Quae vero fuerint eius rationes domesticae, opera pretium est aduerte- re. Hic Pasiphaen uxorem habuit, filias Phaedram & Ariadnen. Pasiphae, vxorcula ipsius, amore praeter naturam infanit, & cum tauro congressa fertur monstrum peperisse. Filiae Tragicorum scenas implent, libidine infames. Mitto quae de Perseo fabulantur, nugis & commentis plenissima. His de Minoe allatis, vastissimum historiarum campum Iulianus ingreditur, easque a Graecis repetit, dicens Dardanum, Ioue & Electra Atlantis filia progenitum, Dardanium coloniam deduxisse: mortuum vero regnasse cum Ioue: & alia istiusmodi nugis futilibus referta. Interiecta deinde Seruatoris nostri Iesu Christi mentione, superbia cornu in altum rursus tollit, ac de ipso ita loquitur:

IULIANVS.

Iesus autem paucis vestrorum ac deterrimis quibusque persuasis trecentos, aut circiter, annos celebratur. Hic toto vitae tempore nihil admodum memoratu dignum egit. Nisi quis claudos ac caecos curare, & daemone correptos adiurare, in pagis Bethsaida & Bethania, magni alicuius facinoris numero habeat.

CYRILLVS.

Atqui de Dardano nihil admodum magnum aut memoratu dignum proferre potuit, quamvis egregius mendaciorum artifex,

μόνον, ὃν ἀνήπιό τὴν ἀρχὴν ἀνεπλόητο δὲ ἔ-
τως εἰς πλεονεξίαν, καὶ τοῖς κατ' ἑδὲν αὐτῷ
προσῆκασιν ἐπεμαίνετο, ὡς πολέμῳ μὲν νόμῳ
τὰς νήσους ἐλεῖν, καὶ ἐν δορυκλήτων μοίρῳ ποιῆ-
σθαι τὰς ἐλευθέρους, ἐπαφείναι δὲ κατὰ τὴν ἀπώ-
τάτῳ τῆς ἐνέσης αὐτῷ σκαμνότητος, τὴν διὰ
πέρας αὐτῆς καὶ πραγμάτων ἀνοσίῳν ὁρμῆν. Odyss. Δ
v. 329.

Ὅμηρος γὰρ ὀλοόφρονα γενέσθαι Φασὶν αὐτὸν
Φαίδρην ἢ Πρῶκην τε ἴδον, Φησὶν, καλήν

Β τ' Ἀριάδην,
Κέσθην Μίνος ὀλοόφρονος.

Καλλιμάχῳ δὲ

Καὶ νήσων ἐπέτεινε βαρὺν ζυγὸν ἀυχένι Μίνως.

Ἄλλ' εἶπερ ἦν ἔτως ἐν δίκῃ προσὸν αὐτῷ τὸ
χρῆμα κραλεῖν, ἔδ' ἂν ὀλοόφρονα κέκληκεν
αὐτὸν ὁ ποιητῶν ἀριστος· ἔδ' ἂν διεβέβλητο τῆς
νήσοις ἐπιτιθεῖς τὸν διαβριθῆν, δύσοισον ἑαυτῷ
πλεονεξίας ζυγόν. ἀλλ' ὡς μὲν ταῦτα. Πέ-
πραλαι δὲ ὅπως τὰ κατὰ γὰρ τὴν ἐσίαν αὐτῷ,

Κ πῶς ἐκ ἄξιον ἰδέειν; ἦν μὲν ἢ αὐτῷ Πασιφάη
γυνή, θυγατέρες δὲ Φαίδρα τε καὶ Ἀριάδην.

καὶ τὸ μὲν γύναμον αὐτῷ τῶν παρὰ Φίσι νερῶν
καὶ ταύρῳ συγγενέως λέγεται, καὶ τὴν τεράτων
ἀποσειεῖν. αἱ γὰρ μὲν θυγατέρες τὰς τὴν τραγα-
δῶν πληρῶσι σκηναῖς, διαβεβλημένας πρὸς
ἀσέλγειαν παρείδω ἢ τὰ Περσέως μύθος ἔχον-
τα καὶ λήξμεσά, καὶ ψευδοεπείας ὑπερβολῆν.

Καὶ μὲν δὲ γὰρ τὰς περὶ τῆς Μίνω λόγους εἰς πλα-
τὺ διηγημάτων ἀπαίρει λόγους καὶ ἱστοριῶν Ἑλληνι-
κῶν ποιῆται μνήμην, τὴν Δάρδανον λέγων Διὸς

μὲν ἐκφύνασιν καὶ τὴν Ἀτλαντίδος Ἡλέκτρας, οἰ-
κιστὴν δὲ τὴν Δαρδανίας γενέσθαι, καὶ μὲν τε-
θνεῶτα συμβασιλευσά τῷ Διὶ, καὶ ἕτερα ἄλλα
πρὸς τῶν λήξ καὶ βασιλογίας ἐμπλεῶ. Δια-
μνημονεύσας μετὰ καὶ τῶν πάντων ἡμῶν Σαῦτη-
ρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀρεῖ πάλιν εἰς ὑψος τῆς ἀπο-
νοίας τὸ κέρας, καὶ Φησὶ περὶ αὐτῷ.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀναπέισας τὸ χεῖρῶν τὴν παρ' ὑμῶν
Ε ὀλίγους πρὸς τοῖς τριακοσίοις ἐνιαυτοῖς ὀνομάζεσθαι,
ἐργασάμενος παρ' ὅν ἐξήχρονον ἔργον ἔδεν ἀκοῆς
ἄξιον, εἰ μή τις οἶεται τὰς κυλλὰς καὶ τυφλὰς ἰά-
σασθαι, καὶ δαυμονῶντας ἐφορρίζειν ἐν Βηθσαῖδῃ καὶ
ἐν Βηθανίᾳ τῆς κώμας, τὴν μεγίστων ἔργων εἶναι.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Δαρδάνος μὲν ἐν πέρι, γενναῖον ἔδεν ἢ
καὶ μνήμης ἄξιον ἰσχυσε εἶπεν· καὶ τοῖς τὸ ψευδο-
μυθεῖν ἐνὸν αὐτῷ καὶ ἐν τάξει λαμπρῶν ἀνδρα-
bb ij

γαθημάτων τὸ χρῆμα τιθεῖς. ὀλίγους γε μὴν σε-
 σαγηνεύσας λέγων παρὰ ἑ πάντων ἡμῶν Σω-
 τῆρος Χριστοῦ, κατασμικρῆναι τὴν οἰκωμένην, καὶ
 εὐαριθμητῆς εἶναι νεόμικρῆς τῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν
 γῆν. εἴτα ὅποι ποτὲ τῆς πολλῆς εὐερίσομεν, εἰ
 πάντες εἰσὶν ὀλίγοι; Ὅτι δὲ ἐκ ἡπάτητων μάλ-
 λον ἀλλ' ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀπάτης ἀποσαλεύον-
 τες μεθορμίζονται πρὸς ἀλήθειαν, οἱ τῶν εὐαγγε-
 λίων προσιέμενοι λόγον, αὐτὰ βοήσεται τὰ πρά-
 γματα, καὶ ἡμεῖς σιγήσωμεν. τὰς δὲ θεοσημείας
 τὰς διὰ Χριστοῦ δηλονότι, κακύνειν ἀποτολμῶν,
 θαυμάζειν ἐκ οἴδεν, ἃ δὴ θαυμάζειν πρέπει.
 Πῶς ᾧ ἦν ἐτέρως Θεὸν ὄντα γινώσκουσας, καὶ ὅτε
 γέγονεν ἄνθρωπος μεμενηκώς ὅπερ ἦν; ἄρα
 τῆτονι τὸν ὑπερμεγέθη καὶ ἀτέμναστον ἐλίξας
 ἔρανον, καὶ γῆν ἐτέραν παρὰ τὴν ἔσαν ἐξ
 ὑδάτων ἀνασχέων ἐπιτάξας ἡμῖν; ἄρα καμνυρή-
 σασ τι περὶ τὸν ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ τὰ λοιπὰ
 τῶν ἀστρον; ἀλλ' ἦν ἐκ ἔτος αὐτῶ τῆς ἐναν-
 θρωπήσεως ὁ σκοπός ἡλέει δὲ μᾶλλον τοῖς τῶν
 δαμονίων φανακισμοῖς εἰς ἀθλιότητα τὴν ἐσχάτην
 καλακομιθέντα τῷ ἄνθρωπον, καὶ ἠγνοηκότα μὲν
 ὁμοτρόπως, τίς ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς ἐστὶ Θεὸς καὶ ὁ
 τῶν ὄλων δημιουργός; ἀπενηνεγμένον δὲ πρὸς
 ἀμαθῆ καὶ κίβδηλον νῆν, διάτοι τὸ προσκυ-
 νεῖν ἐλέσθαι τῆ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ξύλοις
 τε καὶ λίθοις ἀνάψαι τὸ σέβας. Ἰνα τοίνυν μετα-
 θεβίεν τὸν νῆν ἐπὶ τε τὸ δεῖν εἶδεναι τὸ ἀληθές,
 ἐπέφανεν ὁ Χριστὸς ἐν εἶδει τῶ καθ' ἡμᾶς, ἴδον
 ἑαυτὸν εἶναι λέγων τῶ τότε τὸ σύμπαν δι' αὐτῶ
 συμπήξαντ. Ἐπειδὴ δὲ ἔλκον ἐστὶ πως αἰεὶ τὸ
 θαῦμα πρὸς πίσιν, ἴατο μὲν τῆς ἐν ἀρρώ-
 σίας, τυφλοῖς ἐνίει τὸ φῶς ἐπέταττε τοῖς ἀκα-
 θάρτοις δαίμοσι σφᾶς αὐτῆς ἐνίεναι τοῖς τῆς ἀ-
 βύσσου μυχοῖς, καὶ δεῖν ἦν ἀνάγκη τὸ κεκελευ-
 σμένον ὀχλημένους δὲ παρ' αὐτῶν ἠλευθέ-
 ρε. θαλάσσης καὶ πνεύμασιν ἐπιτιμῶν, ἐκέ-
 λευεν ἠρεμεῖν. ἐκ ἠγνόησε δὲ ἡ κτίσις τὴν τῶ
 τὰ τοιαῦτα προσάδοντος ἐξουσίαν. ἐκάλει νεκρῶς
 ἐκ μνημάτων, ὀδωδότας τε ἤδη καὶ ἐφθαρμένους.
 παλαιότερον ποιῆσαι τὴν ζωὴν θεωπρεπεσά-
 τοις νέυμασι καλεσκέυαζε. Τί τῶτων, εἶπέ μοι,
 λαμπρότερον, τί δὲ ἔτω μεγαλοφύες; εἰ μὲν
 ἐν ἰατρικῆς ἐμπειρίας ἐπίδειξις ἦν ἡ τερα-
 τουργία, μηδὲ ποιῆσαι σεπῆν, ἀνεπίπλη-
 κτον ἐχέτω τὸ μὴ θαυμάζειν αὐτὴν. ἐπειδὴ δὲ δυ-
 νάμεως τῆς ὅτι μάλισα θεοπρεπεσάτης σαφῆ τὴν

eorumque magnificus ostentator. Quod
 ait, paucos a Christo Seruatore nostro
 captos; orbem terrarum diminuit, &
 eorum, qui vsquam terrarum sunt,
 exiguum numerum putat. At vbinam
 multos inuenimus, si omnes pauci
 sunt? Eos autem, qui Euangelium su-
 sceperunt, utique minime deceptos
 fuisse, sed ex Gentilium fraude ad
 veritatem translatos, res ipsa clama-
 bit, etiamsi nos tacuerimus. Quod
 miracula, quæ per Christum patrata
 sunt, probis audet insectari, mirari
 nescit, quod mirari par est. Quo e-
 nim aliter modo Deum esse agnosci
 potuit, & postquam homo factus est,
 id quod erat permanfisse? An immen-
 so & infinito hæc celo reuoluto, ac
 terra a nostra diuersa ex vndis iussa
 existere? an aliquid nouum in sole &
 luna reliquisque sideribus molitus?
 Atqui quum humanitatem assumsit,
 scopum illum sibi propositum non ha-
 buit; sed potius misertus est homi-
 nis, quem fraudes impuri spiritus in
 extremum miseriae genus, & vere na-
 turaque Dei creatoris omnium igno-
 rationem adduxerant, eoque vacor-
 dia ac peruersitatis deduxerant, ut
 creaturam adoraret relicto creatore, li-
 gnisque & lapidibus diuinum cultum
 exhiberet. Ut mortales igitur ad ne-
 cessariam veritatis cognitionem ani-
 mum transferrent, Christus in specie
 nostra apparuit, seque filium esse per-
 hibuit eius, qui hoc vniuersum per
 ipsum compegit. Quumque miracula ad
 fidem incredulos pertrahant, ægris
 sanitatem, cæcis visum restituit: spi-
 ritibus impuris, ut in intimos recessus
 se quamprimum reciperent, impera-
 uit, nec detrectare imperium licuit:
 demoniacos liberauit: mare & ven-
 tos increpans iussu sedauit. Nec igno-
 rauit creatura potestatem imperantis.
 Mortuos e sepulcris eduxit, ac foetidos
 iam corruptosque nutu diuino ad vi-
 tam reuocauit. Quo quid illustrius,
 quæso, aut quid ita magnificum? Si
 ergo miracula patrare medica peri-
 tia opus erat; nihil diuinum existi-
 met, ac impune despicere ipsi
 liceat. Quum vero virtutis opus

esse nemini non sit manifestum; quis veritatem eorum, quæ dixi, inficiabitur? Nempe, sic ille comparatus est, ut quæ summæ admirationi esse debent, ea despiciatui habeat, ac nihili putet. Quanquam, o bone, tuum illum supremum Iouem, aliosque cum ipso, quos tu Deos esse contendis, infirmiores inuenimus, quam ut mortis laqueis implicitos eripere queant. Qua in re nos confirmat poetarum princeps his verbis:

*Verum enimvero mortem omnibus cotinunem neque Dii ipsi
Etiam ab amato viro possunt arcerè,
quandocunque tandem
Fatum perniciosum corripuerit aspera
mortis.*

Ceterum Iulianus multis de Dardano nugis arbitrato suo relatis transit statim ad Aeneæ fugam; & Troianorum aduentu in Italiam descripto, mentionem facit Remi & Romuli, & quo pacto Roma condita fuerit: multisque verbis in ea re consumtis, tributum ipsis a Diis immortalibus ait Numam sapientissimum, deque illo hæc loquitur:

IULIANVS.

Sed posteaquam conditam illam multa vndique bella circumsteterunt, & omnia illa confecit, ac deuicit, & ipsis aucta malis, maiori securitate opus habebat, rursus Iupiter sapientissimum Numam ei præficit. Hic Numam fuit singularis vir probitatis, qui & desertis in locis morari, & cum Diis familiariter versari solebat. Tantum erat in eo sanctitatis. Et postea: Hic plurimas sacrorum leges constituit.

CYRILLVS.

Quando igitur Numam probitatis singularis fuisse ait, ac sanctitatis eximia, qui & plurimas de rebus sacris leges tulerit; tempestiue exquiramus, quæ ratio cultus ac religionis illa fuerit. Scripsit ergo de illo Dionysius Halicarnassæus, qui Romanorum historiam accurate composuit, delubra ac templa extruxisse, nullo in iis signo erecto. Nam quum Pythagoræ philosophiam præcipue commendaret, in eiusque placitis prorsus esset, Deum formæ omnis & figuræ expertem putauit: spiritualibus autem victimis illum placari, non materialibus, affirmabat.

Απὼς ἐν ἀληθῆς ὅπερ ἔφη; ἀμελέτητον γὰρ αὐτῷ καὶ ὡς ἔοικεν ἀπεσπασμένον τὸ χρῆμα θαυμάζειν, ἃ χρῆν δήπερ τῶ παντὸς ἀξιοῦσθαι λόγῳ. Καίτοι τὸν σὸν, ὃ τῶν ὑπατοῦ Δία καὶ σὺν αὐτῷ δὲ τῶ ἀλλῆς, ἐς δὴ καὶ θεοὺς εἶναι φῆς, ἀδυνατῶντας εὐρησομεν τῶν τῶ θανάτῳ βρόχων τῶ ἀλόντας ἀρπάσαι. καὶ πρὸς γε τῶτο ἡμᾶς ἐμπεδοὶ λέγων ὁ ποιητῶν ἀριστῶν.

B Ἀλλ' ἦτοι θάνατον μὲν ὁμοίον, εἰ δὲ θεοὶ περ, καὶ φίλω ἀνδρὶ δύνανται ἀλαλιέμεν, ὅπποτε κεν δὴ Μοῖρ' ὀλοὴ κατέλῃσι τανηλεγέος θανάτοιο.

Homer. Odyss. v. 236. &c.

Ἀποπεράνας δὲ καὶ τὸ αὐτῷ δοκῶν τὸ κενὸν ἐπὶ Δαρδάνω ραψώδημα, μέτεισιν εὐθὺς ἐπὶ τὴν Αἰνείδου Φυγὴν, καὶ τὴν ἐν Τροίᾳ ἐπὶ τὰ τ' Ἰταλῶν ἔθνη διηγῆται σαφῶς, Ρώμῳ τε καὶ προσέτι Ρωμύλῳ ποιεῖται μνήμην, καὶ τινὰ τρόπον ἢ Ρώμῃ συνώκειται καὶ μακρὰς εἰς τῶτο καλαλείνας λόγους, δεδῶσθαι φησὶν αὐτοῖς παρατῶ Διὸς τ' σοφώτατον Νεμᾶν, καὶ δὴ καὶ φησὶ περὶ αὐτῶ

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἀλλ' ἐπειδὴ κτιοθεῖσαν αὐτὴν πολλοὶ μὲν περὶ ἴσησαν πόλεμοι, πάντων δὲ ἐκράτει καὶ κατηγωνίζετο, καὶ παρ' αὐτῶ μᾶλλον αὐξανομένη τὰ δευῶ, τ' ἀσφαλείας εἰδείτο μείζονος, αὐτῷ ὁ Ζεὺς τ' φιλοσοφώτατον αὐτῇ Νεμᾶν ἐπίσησιν. ἔτος ἦν ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς ὁ Νεμᾶς, ἀλσεσὼ ἐρήμοις ἐνδιατρέψων, καὶ συνῶν αἰεὶ τοῖς θεοῖς καὶ τὰς ἀνθρωπίνους αὐτῶ νοήσεις. καὶ μεθ' ἕτερα' ἔτος τῶς πλείους τῶν ἱερατικῶν κατέστησε νόμους.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Οὐκ ἔν ἐπειδήπερ, καθά φησὼ αὐτὸς, καλὸς τε καὶ ἀγαθὸς ὁ Νεμᾶς ἦν, ἀνθρωπίνους ἔχων νοήσεις, καὶ τῶς πλείους δὲ τῶν ἱερατικῶν κατέστησε νόμους, πολυπραγμονῶμεν ἐπὶ καμῶ, ὁποῖός τις ἦν ἐκεῖνος τῆς λατρείας ὁ τρόπος. γέγραφε τοῖνυν περὶ αὐτῶ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασεύς, τὰς Ρωμαίων ἱστορίας εὐ μάλα συντεθεικῶς, ὅτι τεμένη μὲν καὶ ναὸς ἰδρύσατο, βρέτας δὲ ἦν ἐν αὐτοῖς εἰδέν. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν τῶ Πυθαγορῶ φιλοσοφίαν ἐπαμνεῖν ἤξει, καὶ ὅλας ἦν τῶν ἐκείνων δογμάτων, ἀνείδεον μὲν τὸ θεῖον καὶ μορφῆς εἰς ἅπαν ἡμοιορηκὸς ὑπελάμβανε. θυσίας δὲ χαίρειν αὐτῶ τῶς νοητῶς ἐχέλας ἐνύλοις ἐχυρίζετο.

ἀπὸ δὲ τῶ ἀρπάσαι

ἐκέν τὰς ναὺς ἀναστήσας ΠΙΣΤΕΩΣ ἠνόμαζεν αὐτὰς, δι' ἧς καὶ μόνης, κατὰ γε τὸ ἐφικτὸν ἀνθρώποις, ὁρᾶται τὸ θεῖον ὄρειον δὲ ποιῆσθαι τὴν πίσιν τοῖς ὑπὸ σιῆπύρα προστέταχεν. Ὁ δὲ δὴ θαυμάσας αὐτὸν καὶ τοῖς εἰς λήξιν ἐπάμοις σεφανῶν, τὴν εἰς Θεὸν πίσιν ἀνοσίως περιουρίσας, πάμμορφον εἰδώλων ἐσμὸν, ἐύλατε καὶ λίθους θεηγορῶν ἐκ αἰσχύνηται, καὶ κατασφάτων αὐτοῖς ἀγγελῶν ἔκαλέληξε βῆς, ἵνα καὶ αὐτοῖς τοῖς Νεμᾶ μάχην ἀνομοῖς. Προσειρών δὲ ἕτερα ἄλλα ψυχρὰ καὶ γρασπρητῆ καὶ λήξ μετὰ μυθάρια πάλιν φησί

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ταῦτα μὲν ἐν ἐκκατοχῆς καὶ ἐπιπνοίας θείας, ἐκτε τῶν τῆς Σιβύλλης καὶ τῶν ἄλλων, οἱ δὲ γεγόνασι καὶ τὴν πατριον Φωνὴν χρησιμολόγοι, φαίνεται δὲ ὁ Ζεὺς τῇ πόλει. τὴν δὲ ἐξ αἰθέρος πεσῶσαν ἀσπίδα, καὶ τὴν ἐν τῷ λόφῳ κεφαλὴν φανείσαν, ὅθεν οἶμαι καὶ τὸν οὐρανὸν προσέλαβεν ἢ τῆ μεγάλῃ Διὸς ἕδρα, ποτερον ἐν τοῖς πρώτοις ἢ τοῖς δευτέροις ἀριθμησομεν τῶν δώρων; Εἶτα, ὡ δυσυχεῖς ἄνθρωποι, σωζομένους τῆ παρ' ἡμῶν ὄπλῃ Διοπετῆς, ὃ κατέπεμψεν ὁ μέγας Ζεὺς, ἦτοι πατὴρ Ἀρης, ἐνέχυρον διδῶς ἔ λόγον, ἔργον δὲ, ὅτι τῆς πόλεως ἡμῶν εἰς τὸ διηνεκὲς προασπίσει προσκυνεῖν ἀφέντες καὶ σέβασθαι, τὸ τῆ σαυρῆ προσκυνεῖτε ξύλον, εἰκόνας αὐτῆ σκιαγραφῶντες ἐν τῷ μετώπῳ καὶ πρὸ τῶν οἰκημάτων ἐγγράφοντες. Ἄρα ἀξίως ἂν τις συνεωτέρως ὑμῶν μισήσειεν, ἢ τῆς ἀφρονεσέρως ἐλεήσειεν, οἱ κατακολαθῶντες ὑμῶν εἰς τῆτο ἡλθον ὀλέθρου, ὥστε τῆς αἰωνίως ἀφέντες Θεῶς, ἐπὶ τῶν Ἰσδαίων μεταἠναγκερόν;

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Ὅτι μὲν ἐν ἔτῳ ταῦτ' ἔχειν ὑπεληφώς, καὶ τῆς τῆ Σωτῆρος ἡμῶν ὑπεροχῆς τε καὶ δόξης τὸ ἀκρατὲς καὶ βέβηλον κατευρύνων σῶμα, τῷ πονηρῷ καὶ θεομάχῳ πνευματικῷ ἀποφῆσαι ἂν ἔδαμῶς. λέγει γὰρ ἔδειξ ἀνάθεμα Ἰησῶν, εἰ μὴ ἐν Βεελζεβὺλ, καθά φησι ὁ πάνσοφος Παῦλος. Ἀσπίδα δὲ τὴν διοπετῆ, καὶ μὲν τοῖς καράνος ἦγχι κεφαλὴν, ἔκ οἷδ' ὅπως ἐυρησθαι λέγων, ὄφλοι ἂν οἶμαι γέλωτα καὶ μάλα εἰκότως τερθρεία ἢ τῆτο, καὶ μειρακιώδη τερετίσματα, καὶ ἕτερον ἔδεν. πλὴν

Quare FIDEI templa extruxit, quae sola, quantum homini fas est, numen contemplamur, & ciues, quum per fidem iurarent, eius religione teneri voluit. Contra vero Iulianus, Numae admirator & praeo magnificus, fidem in Deum per summam impietatem infectatus, omniforme simulacrorum examen, lignaque & lapides, Deos facere non veretur, eisque boum agmina immolare non cessat, ut vel ipsis quoque Numae legibus repugnet. Attegit deinde frigidam quasdam & aniles fabulas nugarum plenissimas, his verbis:

IULIANVS.

Atque haec quidem ex afflatu instinctuque diuino, & ex Sibylla aliisque, quos lingua patria Vates dicimus, Iupiter dedisse vrbī videtur. Ancile autem de calo delapsum, & in colle caput effossum, vnde magni Iouis sedes, ut opinor, nomen accepit, vtrum inter prima munera numerabimus, an secunda? At vos, infelicissimi homines, quum adorare & colere nolitis ancile, quod penes nos seruatur, aeternae vrbis certissimum pignus calitus delapsum, & a magno Ioue aut Marte patre demissum; crucis lignum adoratis, eiusque signa in fronte formati, & vestibulis aedium insculpti. An prudentissimos vestrum iuste quis oderit, an dementissimos miserabitur, qui vos sequentes in tantum exitium ruerunt, ut aeternis Diis relicti ad Iudaeorum mortuum se contulerint?

CYRILLVS.

Ab improbo & Dei certe hoste spiritu afflatum fuisse, quum haec in animum induxit, ac petulantissimum & nefarium os in Christi gloriam ac maiestatem laxauit, utique non negabo. *Nemo enim dicit anasbeta Iesum, nisi in Beelzebul,* ut sapientissimus Paulus inquit. Quod autem ait, clypeum ab Ioue demissum, & cranium siue caput nescio quo pacto repertum, ridiculum est, puerilesque nugae sunt ac naniae, ac praterea nihil. Verum

talia non admodum moramur. Quod autem miseros esse dicit eos, quibus nihil prius aut antiquius est, quam ut frontes ac domos omnino signo pretiosæ crucis informet, eius orationem, nefaria mente conceptam, extremam ignorationem sapere nullo negotio demonstrabimus. Siquidem Servator omnium ac Dominus, tametsi poterat in forma Patris eique prorsus æqualis conspici, & in diuinitatis folio maiestatem suam exhibere, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed seipsum exinanivit, formam serui accipiens. Quin & crucem perpessus est ignominia contempta, ut corruptionis vim reunderet; vnus mortuus pro omnibus & excitatus, ut mortis laqueis genus hominum exfolueret, ut tyrannidem peccati, quod nos opprimebat, euertret, ut fauientem in membris carnis legem sedaret, & spirituales faceret adoratores, & sensu carnis in nobis mortificato filios Dei faceret credentes in ipsum, ac per Spiritum sanctificaret; ut Satanam illum malorum auctorem ac pestiferam belluam, de regno, quod in omnes arripuerat, &, quotquot ei subsunt, nefarias potestates expelleret, quas noster calumniator Deos urbium principes ac gentium tutelares nominat. Horum nobis omnium salutare lignum memoriam excitat, ac in eam præterea cogitationem nos adducit, *2. Cor. 5.* *ut viuentes non ultra sibi ipsis uiuant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* At nemini non manifestum est, Deo viuere, hoc est, sanctum & integrum vitæ genus, summam eis felicitatem conciliare, qui se illi tradiderint. Quocirca nos, uti dixi, honorandæ crucis lignum boni omnis ac virtutis admonitionem facimus. Sed quoniam res illi videtur ignominia & probro non carere, percontanti mihi rursus respondeat. Vintu suspensis in adium parietibus tabulis optimum arcessamus pictorem, atque ita illum compellemus: Propositum nobis est, o pictor, formosis adolescentibus ostendere sibi ab intemperantia parari exitium;

Αὐτὸς σφόδρα πολὺς ἡμῖν τῶν τοιούτων ὁ λόγος. Ἐπειδὴ δὲ δυσυχεῖς εἰναί φησι τὰς ἐν φρονίδι θεμένους, καὶ ἐν τοῖς ὅτι μάλιστα κατεσπασμένους τὸ χεῖναι δὴ πάντως ἐχαραττεῖν αἰεὶ καὶ οἰκίας καὶ μετώποις τὸ σημεῖον τῆς τιμῆς σταυροῦ, ὅτι τῆς ἐσχάτης ἀμαθίας ἐξόζοντες λόγους ἐκμοχθηρῶν ἀνίησιν λογισμῶν, ἀκονίλι καλαδείζομεν. ὁ μὲν γὰρ τῶν ὅλων σωτὴρ καὶ κύριος, καίτοι μετὸν αὐτῶ τὸ ἐν μορφῇ καὶ ἰσοτητι τῇ καὶ πᾶν ὀβτιξὺν ὁράσας πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τοῖς τῆς θεότητος ἐναβρίνεσθαι θάκοις, ἐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε μορφῇν δόξης λαβῶν. ὑπέμεινε δὲ καὶ σταυρὸν αἰσχύνης καταφρονήσας, ἵνα τὸ τῆς φθορᾶς καταργήσῃ κρατὸς ἐς ὑπὲρ πάντων ἀποθανῶν καὶ ἐγγεγεμένον, ἵνα τῶν τῶ θανάτου βροχῶν τὸ ἀνθρώπινον ἐξέλῃται γένος ἵνα τῆς κατακρατῆσης ἡμῶν ἀμαρτίας καθελεῖ τὴν τυραννίδα ἵνα τὸν τοῖς μέλεσι τῆς σαρκὸς ἀγριαίνοντα τιθαροσεύσῃ νόμον, καὶ πνευματικῶς ἀποφῆνῃ προσκυνῆσας, καὶ κατανεκρώσας ἐν ἡμῖν τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ὅς ἀποφῆνῃ θεὸς τὰς εἰς αὐτὸν πισεύσαντας, καὶ ἀγίασῃ διὰ τῆς πνευματικῆς, ἵνα τῆς καὶ πάντων πλεονεξίας ἀποσοβῆσῃ τὸν σατανᾶν, τὸν ἀρχεκακόν τε καὶ ἀλιτήριον θῆρα, καὶ τὰς ὑπ' αὐτὸν δυνάμεις πονηρὰς, ἐς δὴ καὶ ἐθνάρχας καὶ πολιάρχας ὀνομάζει θεοὺς, ὁ ταῖς κατ' ἡμῶν συνοφαντίας ἐντροφῶν. Τούτων ἀπάντων ἡμᾶς εἰς ἀνάμνησιν τὸ σωτήριον ἀποφέρει ξύλον, ἀναπέθει τε πρὸς τούτοις ἐννοεῖν ὅτι, καθά φησιν ὁ θεαπέσιος Παῦλος, εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἐαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἀναστάντι. ὅτι δὲ τῷ θεῷ ζῆν, τούτ' ἐστὶ τὸ σεπλῶς τε καὶ εὐαγῶς πολιτεύεσθαι, τρισμακαρίως ἀποφάνει τὰς τούτο δρᾶν ἠρημένους, πανλί τῷ σαφές. Ἡμεῖς μὲν ἐν, ὡς ἔφη, παντὸς ἀγαθῆς καὶ ἀπάσης ἀρετῆς εἰς ἀνάμνησιν, τὸ τῆς τιμῆς σταυροῦ ποιῶμεθα ξύλον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ χεῖναι αὐτῶ διαβολῆς καὶ φόγων εἰ δοκεῖ ἀπηλλάχθαι, φραζέτω δὴ πάλιν ἐρήσομαι γὰρ. βάλει τοῖς τῶν δωματίων ἐρκίοις ἐπικρατήσαντας πίνακας, ἀριστόχειρα καλῶμεν ζωγράφον, εἶτα λέγωμεν αὐτῶ τὰ τῶν μειρακίων ἐν ὥρα σώματ' σκοπὸς ἡμῖν ὁ ζωγράφος βάλεισθαι μαθεῖν, ὡς ὀλέθρου πρόξενον αὐτοῖς τὸ ἀκολασαίνειν ἐστὶ

γύναμα ἢ τὰ κῆ τὴν ἐσίαν, ὅτι τὸ ἀνοσμῆν ἀ-
 τῆς ἐν ἀζήμιον, ἀναπέσαι προσηγήμεθα. ἀλλ'
 ἴσως αὐτῆς ἐν ἀπόχρη λόγος τῆ παιδαγωγεῖν
 εἰωθότων ἐπὶ γετὸ δεῖν ὀρθῶς κῆ ἀδιαβλήτως ἐ-
 λέως βίην κείδω τις αὐτοῖς κῆ ἐν ὄψει γραφῆ,
 τοῖς τῆ ἀρμοςῶν συναπίξασα λόγοις. γεγρα-
 φθω δὴ ἐν τοῖς πίναξι καὶ πρὸ γε τῆ ἄλλων, ὁ
 τῆ Θεῶν ὑπάτος Ζεὺς, παριδρύδω δὲ εἰ δοκεῖ
 καὶ τὸ ἐκ Φρυγίας αὐτῆ μειράκιον, τὸν Γα-
 νυμήδην λέγω, τὸ σεμνὸν αὐτῆ κῆ ἀξιάγασον ἄ-
 θυρμα, καὶ τῆς ἀκρατῆς ἀσελγείας ὀλέγχος.
 γεγραφθω δὲ καὶ Ἀλκμήνη, μεθ' ἧς τὰς ἐν-
 νέα διατετέλεκε νύκτας, ὁ καὶ ἐν τοῖς ἄγαν
 ἀσχροῖς κόρυ πείραν ἐκ ἔχων. ἔσω καὶ Σε-
 μέλη, καὶ ὁ πολὺς τῶν γυναικῶν ὄχλος. ὀράδω
 πρὸς τέτρω καὶ Ποσειδῶν, συμπαρεσώσας ἔχων
 ἀς ἀνοσίως διέφθαριε, τὴν Ἀρμυμώνην, τὴν
 Ἀλόπην, τὴν Ἰπποθόην, καὶ τὰς ἑτέρας, κῆ μὴν
 τὸ Λυδὸν αὐτῆ συγγεγραφθω μειράκιον, Φημι δὴ
 τὸν Πέλοπα. Ἐμπρεπέτω τοῖς πίναξι ἡ Φιλο-
 μειδῆς Ἀφροδίτη, πολλοῖς ὀμιλῶσα τῶν ἐρα-
 σῶν. μικρῶ με παρήλθε, ζωγράφε, τὸ εὐοσ-
 μότατον ἐκείνο Φύλον, τὴν Δάφνην λέγω, κῆ τὰ
 ἐπ' αὐτῆ θρυλλόμενα. γράφε μοι τὸν Ἀπόλ-
 λωνα παιδὸς ἐπιεικῆς εἰς εὐκοσμίαν ἠτῶμενον.
 κῆ Φευγέτω μὲν ἡ νεῆνις, μισῶσα τὸν μολυσ-
 μόν διώκετω δὲ ὁ Φοῖβος, κῆν εἰ μὴ τύχοι
 τῆς ἐρωμένης, σεφανάδω τοῖς κλάδοις, ἵνα μὴ
 λάθῃ τὸ ἔγλημα. βέλει δὴ ἐν, γενναῖε, τὸ
 εἰς ἀνάμνησιν ἡμᾶς ἀρετῆς ἀπάσης ἀποκομι-
 ζον ξύλον παρέντες κῆ διωσάμενοι, παισὶ κῆ γυ-
 ναῖοις παραδῶμεν τὰ σά; ἢ τὰ χαρμαχλῶν-
 τες θεοὶ κῆ θεαί, κῆ μὴν καὶ γυναικῶν καὶ μειρα-
 κίων καλαφοραὶ, γένοιτ' ἂν τοῖς ὀρώσιν αὐτὰ
 πρὸς ὄνησιν ἐκ ἀσυντελῆ; ἂρ' ἐν ἔ γέλωσ
 ἤδη ταυτὶ κῆ τῆς εἰς λήξιν ἀποπληξίας ἀπόδει-
 ξις ἐναργῆς; Ὀλέθρη γε μὴν εἰς ἅπαν ἡμᾶς
 ἀφιέσθαι φησὶ, διὰ τοιτὸ θεῶν μὲν ἀπανασῆ-
 ναι τῶν αἰωνίων, τὸν ἢ τῶν Ἰσθαίων ἀνελέσθαι
 νεκρὸν; εἴτα πῶς εἶπέ μοι τῆς γενητῆς καὶ ἐν
 χρόνῳ πρὸς ὑπαρξῶ παρενηνεγμένους αἰωνίως
 εἶναι φῆς; ἔ γ' ὁ σὸς ἔφη Πλάτων τῆς ἀφανε-
 σέρης καὶ νοητῆς δεδημιουργῆσαι Θεῆς; πῶς
 ἐν αἰώνιον τὸ ἐν χρόνῳ παρενεχθῆν κῆ κεινημέ-
 νον εἰς γένεσιν, ὑποπίπλον ἢ καὶ φθορᾶ καλὰ γε
 τῆς ἐνόησας τῆ φύσει λόγος, εἴπερ ἐστὶν ἔ κατε-
 ψευσμένον, ὡς ἅπαν τὸ ἐν γενέσει, πάντη
 ὑποκείτο ἂν καὶ τῶ καταφθείρεσθαι δεῖν;

Amulieribus vero & matribus familias,
 vitam inhonestam sibi non impunem fo-
 re. Sed his forte non sufficit oratio ma-
 gistrorum ad rectum & inculpatum vitæ
 genus adhortantium. Proponatur eis
 ob oculos aliqua pictura, quæ magistro-
 rum sermonibus vim addat. Pingatur
 itaque in tabulis ante reliquos Iupiter
 ille Deorum supremus. Iuxta hunc
 vero statuatur, si lubet, Phrygius puer,
 Ganymedes inquam, venerandum
 Iouis & mirabile delictum, & intempe-
 rantis libidinis argumentum. Pingat-
 ur etiam Alcmena, cum qua noctes
 nouem exegit, etiam in extrema tur-
 pitudine satietatem non expertus. Ad-
 fit & Semele, & muliercularum pluri-
 mum vulgus. Ad hæc videatur Ne-
 ptunus, vna cum virginibus quas impie
 constuprauit, Amymone, Alope, Hip-
 pothoe, & aliis. His etiam appingatur
 Lydus adolescens, Pelops nimirum.
 Illustri loco posita sit Venus risus a-
 mans, multo cum grege amatorum.
 Pæne me præterit, o pictor, odora-
 tissima illa arbor, Daphne, inquam,
 & quæcunque de illa circumferuntur.
 Pinge mihi Apollinem puellæ singulari
 modestia victum, & fugiat adolescen-
 tula, stupri odio; persequatur autem
 Phœbus, & quum amata potiri non li-
 ceat, ramis coronetur, ne crimen late-
 at. Tune igitur nos velis, Iuliane, re-
 pudiat ligno, quod nos ad omnis vir-
 tutis recordationem adducit, pueris &
 mulierculis tua proponere? An forte
 Dii Deæque lasciuientes, mulierculas
 & adolescentes ad frugem deducunt?
 An non hæc risus demum & summi
 cuiusdam stuporis clarum argumentum?
 Sed omnino periimus, inquit, propter
 ea quod relictis æternis Diis Iudæorum
 mortuum suscepimus. At qui tu, qua-
 so, factos & in tempore productos,
 æternos dicis? Numquid enim tuus
 Plato inuisibiles ac spirituales Deos crea-
 tos esse docuit? Quomodo igitur æter-
 num, quod in tempore procreatum
 & in ortum eductum est, ac secundum
 naturæ rationes corruptioni est obnoxii-
 um; si modo verum est, id omne quod
 oritur omnino necessario interire?
 Mor-

Mortuum, Christum nominat. Nec mirum; errat enim, nec sanctum incarnationis percipit mysterium. Non enim mortuum dixisset eum, qui, ut mortem solueret, mortem gustauit secundum carnem. Quomodo enim a morte vinceretur, qui multos alios ad vitam reuocauit? Admirabili quippe consilio carnem sibi per vnionem dispensatiuam vnitam commercium habere cum morte passus est. Rursus autem excitatus est ad vitam, mortemque calcavit, ut in illo & primo prona quoque esset ac facilis hominum generi mortis & corruptionis victoria. Idcirco enim nuncupatus est primogenitus ex mortuis, & primitiæ dormientium.

1. Cor. 15. Ut enim beatus Paulus ait, *Quemadmodum in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes viuificabuntur.* Veruntamen eo ignorationis & extremæ venit infirmitatis eius mens, ut quas res summa sibi vituperationi fore expectare debuit, his ipsis maxime gloriatur. Mitto enim, inquit, matris Deorum mysteria, & Marium laudo. Præclarum sane, nec enim est Dardani ludicrum. Ipse instituit Corybantum furores, & illa in Idæ speluncis nocturna sacra, & impudica mysteria. Quæ quum exoletis & impiis narrationibus scateant, qui non profus auditores offendent? Illud vero inter Deorum munera recensere, datum esse quoque Romanis Marium, olim quidem eorum dominum, sed supersticiosum inprimis & crudelissimum, eoque deductum immanis animi, ut bene moratam puellulam, sibique incundissimam, festiuamque & suauem, in Dæmonum aris mastrauerit. Bonos quippe Deos hoc cultu vehementer affici sciebat, iisque maxime cultoribus oblectari, qui ultra omnem nequitiam prouecti nihil melius esse putarent quam parentes ipsos, suorum liberorum, quos maxime caros habebant, esse parricidas. Quapropter si Marium laudat ac miratur, eos in crimen vocet, qui eadem cum ipso facere nolint; adoratoribus Deorum, quos Gentibus ac ciuitatibus præesse dicit, persuadat sobolem appetere, non ut ad focum sibi liberi pappent, & in natos natorum sibi genus excreseat, sed ut eorum cruore mitissimos Deos placent,

A Νεκρὸν δὲ Χριστὸν ὀνομάζει καὶ θαυμαστὸν εἶδέν πεπλάνηται ᾧ, καὶ τὸ σεπλὸν τῆς ἐνανθρωπήσεως ἔχ' ὄρα μυστήριον. ἔ' ᾧ ἂν εἴη νεκρὸν, τὸν ἐπὶ λύσει θανάτου, θανάτου γευσάμενον καὶ σάρκα. πῶς γὰρ ἂν ἠτλήτο φθορᾶς, ὃ πολλοῖς ἑτέροις τὸ ἀναβιάσθαι δέξαι; εἴηκε μὲν ᾧ οἰκονομικῶς ὁμιλῆσαι θανάτῳ τὴν γενομένην αὐτῷ σάρκα κατ' οἰκείωσιν οἰκονομικὴν ἀνεβίω ὃ αὐ, καὶ πεπάτηκε τὴν φθορὰν, ἵν' ἐν αὐτῷ καὶ πρώτῳ βασίμῳ τε καὶ ἐυήλατον τῆ τῶ ἀνθρώπων γενούσῃ φύσει, καὶ τὸ δύνασθαι καλευμεγεθεῖν θανάτου καὶ φθορᾶς. ὀνόμασαι γὰρ διὰ τῆτο πρωτότοκο ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀπαρχῆτῶν κεκοιμημένων. ὡς ᾧ ὁ θεσπεσιος Παῦλος φησὶν, ὡς περ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, ἔτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιήθησονται. Ἡκει γέ μὴν εἰς τῶτο ἀγνοίας, καὶ τῆς ἐσχάτης ἀρρώστιας ὄντος αὐτῷ, ὡς τε καὶ ἐφ' οἷς ἦν αὐτῷ τὰς μεγάλας τῶν διαβολῶν ἔσεσθαι προδοκῶν, αὐτοῖς δὴ τῆτοις ἐπισεμνύνεσθαι. Παρίμι ᾧ, φησὶ, τὰς τῆς Μητρὸς τῶν Θεῶν μυστήρια, καὶ ζηλῶ τὸν Μάριον καλὸν γέ' ἔ' γὰρ Δαρδάνος τὸ ἄθυρμα. τεθεσμοτέθηκεν αὐτὸς τὰς τῶν Κορυθαίων μανίας, καὶ τὰς ἐν ἀντροῖς τῆ. Ἰδὴ σιόλις τελετὰς, καὶ ἀσελγῆ μυστήρια. καίτοι πῶς ἔ' πάντῃ τε καὶ πάντως καλαπημῆνειεν ἂν τῆς ἀκρωμένους ἐξιτήλων γέμοντα καὶ ἀνοσίων διηγημάτων; Ἐπαρίθμει δὲ αὐτὸ τοῖς ἐκ Θεῶ ἀγαθοῖς, καὶ τὸ δεδῶσθαι Ῥωμαίοις τὸν Μάριον, βασιλεύσαντα μὲν καὶ καίρας, δευδαμονέσαστον δὲ καὶ ἀπηνῆ γεγονότα, καὶ μὴν καὶ ἀγρίος φρονήματος καθιγμένον εἰς τῆτο, ὡς τε τὸ εὐθεραμμένον αὐτῷ κέρσιοι, καὶ τὸ ὅτι μάλις τῶν Φιλῶτων, ἐπίχαρι τε, καὶ γλυκύ, τοῖς τῶν δαμονίων ἐγκαλασφάξασθαι βωμοῖς. Οὕτω ᾧ ἔτω τιμᾶσθαι θέλοντας τῆς ἀγαθῆς ἠπίσταλο Θεῆς, ἐπιγάννουσθαι ὃ τοῖς ἰδίῳις θεραπευταῖς, τὰ πάντῳς ἐπέκενα κακῶ φρονεῖν ἠρημένοις, ὡς εἶδέν ἠγεῖσθαι τὸ ἀμεινον τῆ καὶ αὐτῆς τῆς τεκόντας τῶν ἰδίων Φιλῶτων γίνεσθαι φονεῦλας. Οὐκ ἔν εἰ τὸν Μάριον ἐπαίει καὶ θαύμασκειν, ἐν αἰτία ποιείσθαι τῆς μὴ τὰ ἴτα δρᾶν ἐλομένους αὐτῷ, ἀναπειθέτω τῆς τῶν ἐθναρχῶν καὶ πολισχῶν προσκυνητῆς τέκνων ἐφίεσθαι γονῆς, ἔχ' ἵνα παππάζοιεν καὶ τὴν ἐσίαν αὐτῶν οἱ γεγεννημένοι, καὶ εἰς παῖδας παῖδων ἐκλείνηται τὸ γένος αὐτοῖς; ἀλλ' ἵνα τοῖς αὐτῶν ἅμασι τῆς ἡμερωλάτης καλαθέλωσι Θεῆς,

τὰυτὰ γὰρ ἴσως αὐλοῖς τὰ τῶν θυμάτων ἐξαίρετα καὶ ἀπηλλάχθω γραφῆς, καὶ εἰ γένοιτό τις τῶν ἐαυτῶν τέκνων σφάγεις. Ἐπειδὴ ὁ τὸν τοιοῦτον ἀτίθασόν τε, καὶ ἀγριόθυμον, καὶ θηρίων αὐλῶν ἀπηνέερον φαίη ἂν οἱμαί τις καὶ μάλα εἰκότως, καὶ μὴν καὶ αὐλὸς ὁ κοινὸς τῆς, φύσεως γράφεται νόμος, ὡς ἐπὶ πᾶν ὠμότητος καὶ ἀνοσίχθι γινόμενον, ἀνδ' ὅτι τεθαύμακε, καὶ δῶρον ἕνα φησὶ τῶν θεῶν τὸ ἐξαίρετον, ὃν εἶπερ τις ἔλοιπο ζηλῶν, ἀνόσιος ἔσαι καὶ ἀπεχθῆς ἀνθρώπων παντὶ; Τῶν θεῶν, εἶπέ μοι, τὸ δῶρον ἢ τὰ χαρὰ καὶ συναρνεῖν ἄξιον οἷς ἔφη; εἰκότως γὰρ αὐλοῖς τὸ ξένιον, καὶ χαρίζονται τοῖς σφαιέροις, ἃ καὶ τιμᾶν ἐγνώκασιν. Καὶ γὰρ ἔχει μόνον παρ' αὐλῶν δεδωκὸς φησὶ τὸν Μάριον, ἀλλὰ γὰρ ἔτι πρὸς τῷ καὶ τῶν ψευδομαντικῶν ἀνευρηθῶς τρόπος. γράφει δὲ ὧδε:

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Τὸ γὰρ ἐκ θεῶν εἰς ἀνθρώπους ἀφικνήμενον πνεῦμα, σπανιάκις μὲν καὶ ἐν ὀλίγοις γίνεσθαι, καὶ ἔτε πάντα ἀνδρα τῶν μελασχεῖν ῥάδιον, ἔτε ἐν παντὶ καμῶν. ταύτη τοι καὶ τὸ παρ' Ἑβραίοις ἐπέλιπεν, ἔκην ἔδὲ παρ' Αἰγυπτίοις εἰς τῶντο σώζεσθαι. φαίνεσθαι δὲ καὶ τὰ αὐλοφυῆ χρησῆρια ταῖς τῶν χρόνων εἰκόνια περιόδοις. ὃ δὴ Φιλάνθρωπος ἡμῶν δεσπότης καὶ πατὴρ Ζεὺς ἐννοήσας, ὡς ἂν μὴ παντάπασιν τῆς πρὸς τῶν θεῶν ἀποσερηθῶμεν κοινωνίας, δέδωκεν ἡμῖν διὰ τῶν ἱερῶν τεχνῶν ἐπίσνεψιν, ὑφ' ἧς πρὸς τὰς χρεῖας ἔχομεν τὴν ἀποχερῶσαν βοήθειαν.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Πνεῦμα μὲν ἔν ἐκ θεῶν ἐνθάδε τὸ τῶν ψευδομαντικῶν φησὶν ἔθῳ γὰρ ἦν αὐλοῖς, ὑποπλάτθεσθαι τὸ ἐνθυσιαῖον; καὶ οἷον ἐν κατοχῇ μαντικῆς γεγονότας ὁρᾶσθαι πνεύματῳ, ἢ ἔχει τὸ ψεῦδος τὸ εὐπαράδεικτον. Πλείστοι δὲ ἔστοι, καὶ πολυειδῆς ἦν αὐλοῖς τῆς γοητείας ὁ τρόπος. οἱ μὲν γὰρ ἦσαν οἰωνοσκοποὶ καὶ ἐμπυρομαντικῆς οἱ δὲ καὶ ἀλφειομαντικῆς καὶ πρὸς γε τῶν ἡπαλοσκοποῖ, καὶ τῶν ἐκ τῶν θυσιῶν εἰς αἴρα διάτλοντας πολυπραγμονῶντες καπνῆς οἱ δὲ, καὶ νεκυομαντικῆς, ἐργαστήρι μυθοῖ, καὶ τεραλοσκοποῖ. τὸ ἐν τῶν ἔν ἄρα πνεῦμα διαβολικὸν ἐκλελοιπένα φησὶ. καὶ ἐπαμῶν γε τῶν λόγων πλὴν ἠγνόηκε τὴν αἰτίαν τῶν καὶ ἀπρακτικῶν τὸ ψεῦδος, ἀποσιγησάμενος ὅτι καθὰ φησὶ αὐλὸς, αὐλοφυῆ χρησῆρια. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπέλαμψε τῷ κόσμῳ Χριστὸς, κατεδο-

(hæ sunt enim forsan ipsis eximæ victimæ) ac si quis liberorum suorum parricida fuerit, culpæ immunis esto. Quem quum nemo non efferatis & cruentis moribus, & feris ipsis crudeliorem iure dicturus sit, quumque eum ipsa communis naturæ lex extremæ impietatis & crudelitatis condemnet; cur demum suspicit, ac munus Deorum eximium esse contendit eum, quem si quis imitandum sibi proposuerit, impius & inuisus futurus sit omnibus hominibus? Hocine, quæso, Deorum munus est, aut nos forsan iis quæ dixit ad stipulari decet? Dignum enim illis xenium est, ac suis mutuo largiuntur, quæ ipsi habent in pretio. At non solum ab ipsis datum esse Marium, sed præterea falsarum diuinationum genera reperta esse, scribit in hunc modum:

IULIANVS.

Diuinus enim ille afflatus qui homines inuadit, raro sane & in paucis fit; nec quilibet eius particeps facile esse potest, nec quouis tempore. Proinde cessauit apud Hebræos, nec apud Ægyptios item perdurat adhuc. Sed videntur quidem genuina oracula cedere temporum conuersionibus. Quod quum hominum amans Iupiter dominus ac parens noster animaduertisset, ne omni prorsus societate cum Diis priuaremur, dedit nobis sanctarum artium obseruationem, per quam ad necessarios vsus sufficiens nobis auxilium suppeteret.

CYRILLVS.

Afflatum diuinum hic appellat falsorum vatum instinctum, qui diuinum furorem ac fatidicam vim præ se ferre solebant, ut mendacium suum facile venditarent. Plurimi vero hi erant, & multiplex imposturæ modus. Alii enim auium inspectione, alii ex igne, alii e farinis, vaticinabantur. Adde his haruspices, & qui victimarum nidorem in aëra erumpentem curiose scrutabantur. Erant & qui mortuorum umbras euocarent, ventriloqui, & prodigiorum interpretes. In his igitur afflatum Diabolicum cessasse ait. Quæ verba laudo quidem & approbo: veruntamen causam ignorauit, cur cessarit mendacium, & genuina, ut ipse ait, oracula siluerint. Postquam enim mundo Christus illuxit,

conculsa est omnis illa Dæmoniorum tyrannis, & velut scena quædam puerilibus crepundiis scatens, soluta fraus est, ac impurissimi execrandique Dæmones inferorum portis coerciti fuerunt, licet olim terram, quæ sub sole est, peruagati. Verum quo pacto natia oracula temporum conuersionibus obnoxia siluisse dicit? Nam si quis omnino vere Deus maioribus nostris futura præmonstrare susceperit, quomodo sic temporibus cedit, vt angustior eius cognitio sit quam antea? At quomodo æternos illos Iulianus asserit, quum & tempore inferiores sint, & tantum non veterascant, ita vt a nostra conditione parum discrepent? Quoniam igitur ait, oracula siluerunt, ac forte consensens Pythius delirat, nec amplius versutiarum modos nouit quibus fraudes nectat; dedit nobis Iupiter sanctarum artium ope cognitionem, & auxilium. Quid agis, Iuliane? sanctas & sacras artes appellas execranda vaticinia & magorum præstigias? & decere mortales vt eas perficere norint? Has in subsidium datas hominibus ais, & tanquam ab Ioue profectum vtilissimum auxilium? Recte quidem, amice: oportebat enim tuum regem ac parentem tam turpiter esse liberalem, vt ea dare videretur quæ a constitutis legibus discrepant, quæ si quis exercuerit, aut si forte patrantibus aliis duntaxat ignouerit, extremo supplicio dignus sit. Quod autem ait, apud Hebræos ipsos propheticum spiritum defecisse; respondemus, Christum finem legis ac prophetarum fuisse. Omnes enim quotquot olim fuerunt sancti, & rerum futuram præcii, immissa a Deo per sanctum Spiritum cognitione, Christi mysterium proclamarunt. Posteaquam autem aduenit ipse, ac mortalibus apparuit, cessauit quidem prophetæ veteris gratia, Deus autem nunc quoque sanctis pro sua voluntate inspirat futura, & in sanctis animabus habitat. Quamobrem ne dicat spiritum defecisse, sed nos in nouitatem gratiæ translatos. Porro quasi ipsi superior oratio probetur, aliam adiungit & ait:

Ανήθη πάσα ἡ τυραννὶς τῶν δαιμόνιων, καὶ οἵα-
 τες σιηνὴ μείρακειωδῶν ἀθυρμάτων ἐμπλεως ἡ
 ἀπάτη λέλυται, καὶ ταῖς τῶν ἀδὲς πύλαις γε-
 γόνασι κἀτχοι, καὶ τοὶ πάλαι τὴν ὑφ' ἡλίω πλα-
 νήσαντες οἱ παμδέβηλοι τε καὶ ἀλίπηροι δαίμο-
 νες, πλὴν ἐκεῖνο φραζέτω. Τίνα δὴ τρόπον τὰ
 αὐτοφῶν χρησθήρια ταῖς τῶν χρόνων εἰκόνα πε-
 ριόδοις σιγήσαι φησί; καὶ τοὶ πῶς εἴπερ τις ἦν ὁ-
 λως ἀληθῶς Θεὸς ὁ τὰ ἐσόμενα τοῖς πάλαι κα-
 Β τασημαίνεν ἐπιχειρῶν ἠπάτα κακῶν, ἐπὶ τὸ
 μείον, ἢ πρὶν, κατανηνεγμένης τάχα πρὸς τῆς
 ἐν αὐτῷ γνώσεως; εἶτα πῶς αἰωνίως αὐτὸς εἶναι
 φησί, καὶ τοὶ κατόπιν ἰούλας χρόνος, ἢ μονονεχὶ
 παλαιῶσιν ὑπομένουλας, ὡς τῶν κατ' ἡμᾶς ὁ-
 λγῶ διενεθεῖν; Ἐπειδὴ εἶναι φησί, σεσιγήμασι
 τὰ χρησθήρια, ἢ τάχα πρὸς γενηρακῶς ὁ Πύθιος,
 ἔξω βέβηκε φρενός, καὶ τῶν εἰς ἀπάτην ψευ-
 σμάτων οὐκ οἶδεν ἔτι τρόπος, δέδωκεν ἡμῖν ὁ
 Ζεὺς τὴν διὰ τῶν ἱερῶν τέχων ἐπίσκειψιν καὶ
 C ἐπιχερίαν. Τί δρᾷς, ὦ γενναῖε; τέχνας ἄρα σε-
 πλάς τε καὶ ἱεράς τὰς ἐπαράτας ψευδομαν-
 τείας, καὶ μέντοι καὶ γοητείας εἶναι φησὶ, ἢ πρὸς
 καλῶ γενέσθαι τοῖς ἐπὶ γῆς τὸ εἶδέναι περαίνειν
 αὐτάς; ταύτας πρὸς ἐπιχερίαν ἀνθρώποις δε-
 δόσθαι φησὶ, ἢ κεν τε αὐτοῖς τὸ δῶρον ὡς ἐκ Διὸς
 ἐπιχερήμα χρεωδέσαλον; ὀρθῶς γε, ὦ τῶν. ἔδει
 γὰρ ἔδει τὸν σὸν πατέρα καὶ βασιλέα, ταῖς ἔ-
 τως ἀρχαῖς κεχεῖσθαι φιλοτιμίας, ἵνα φαίνη-
 ται διδοῦν καὶ τοῖς καθεστηκόσιν ἀπάδεινόμοις,
 D ἢ ταῖς ἐσχάταις ἐνόχως δίκαις ἀποφηνεῖαν ἀν-
 τὸς ἐξησιχηκότας, ἢ τάχα πρὸς καὶ μόνον ἑτέροις
 ταυτὶ πεπραχόσι συνελθωκότας. Ἐπειδὴ δὲ φησὶ
 ἢ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἑβραίοις τὸ προφητικὸν ἐκ-
 λελοῖπέναι πνεῦμα, φησὶ, ὅτι τέλος νόμος ἢ
 προφητῶν γέγονεν ὁ Χριστός. ἅπαντες μὲν ἦ
 οἱ καὶ κακῶς γεγονότες ἅγιοι, καὶ τῶν ἐσομένων
 λαβόντες τὴν γνώσιν, ἐνέψατο αὐτοῖς τὸ Θεὸς
 διὰ τῶν ἁγίων Πνεύματι, τὸ Χριστὸν μυστή-
 ριον προανακεῖρά γεσαν. ἐπειδὴ ὅ παρῆλθεν εἰς
 E μέσον αὐτὸς, ἐπέφανέ τε τοῖς ἐπὶ γῆς, ἠρέμησε
 μὲν τῆς ἀρχαίας προφητείας ἢ χάρις ἐνηχεῖ
 δὲ καὶ νῦν τοῖς ἁγίοις Θεὸς καὶ τὸ αὐτῷ δοκῶν τὰ
 ἐπόμενα, καὶ ψυχᾷς ὁσίας ἐναυλίζεσθαι. Οὐκ
 ἔν μὴ ἐκλελοῖπέναι λεγέτω τὸ πνεῦμα, ἀλλ'
 εἰς καμότηλα χάριτι μετοικισθῆναι τὰ κατ' ἡ-
 μᾶς. ὡς δὲ ἐν τοῖς ἡδὴ φθάσασιν εὐδοκίμην-
 τῷ αὐτῷ τῶ λόγῳ, προσεπιφέρει καὶ ἕτερον ἢ
 φησὶν

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἐλαθέ με μικρὸν τὸ μέγιστον τῶν Ἡλίου καὶ Διὸς δώρων. εἰκότως δὲ αὐτὸν ἐφύλαξα ἐν τῷ τέλει. καὶ γὰρ ἐκ ἰδίου ἐστὶν ἡμῶν μόνον, ἀλλ' οἶμαι κοινὸν πρὸς Ἕλληνας, τὰς ἡμετέρας συγγενεῖς. Ὁ γὰρ Ζεὺς, ἐν μὲν τοῖς νοήοις ἐξ ἑαυτοῦ τὸν Ἀσκληπιὸν ἐγέννησεν. εἰς δὲ τὴν γῆν διὰ τῆς Ἡλίου γονίμου ζωῆς ἐξέφηεν. ἔτος ἐπὶ γῆς ἐξ ἔρανθ ποιησάμενος πρόοδον, ἐνοειδῶς μὲν ἐν ἀνθρώπῳ μορφῇ περὶ τὴν Ἐπίδαυρον ἐφάνη. Β πληθυνόμενος δὲ ἐνλεῦθεν ταῖς προόδοις, ἐπὶ πᾶσαν ὤρεξε τὴν γῆν τὴν σωτήριον ἑαυτοῦ δεξιάν. ἦλθεν εἰς Πέργαμον, εἰς Ἴωνίαν, εἰς Τάραντα μὲν ταῦθ', ὕστερον ἦλθεν εἰς τὴν Ῥώμην. ὤχετο εἰς Κῶ. ἐνθένδε εἰς Ἀιγῆς. εἶτα πανταχῶς γῆς ἐς τὴν θαλάσσης, ἔκαστον ἡμῶν ἐπιφοιτᾷ, καὶ ὁμῶς ἐπανορθῆται ψυχὰς πλημμελῶς διακειμένας καὶ τὰ σώματα ἀσθενῶς ἔχοντα.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Σοβαρέυεται μὲν ἐν Διὸς ἐκφύνας λέγαν τὸν Ἀσκληπιὸν ἐν τοῖς νοήοις, ὡφθαί γε μὴν ἐν ἀνθρώπῳ μορφῇ. ὁ γάρ τοι παρὰ πᾶσι λόγος, ἐκ Κορωνίδος αὐτὸν καὶ Ἀπόλλωνος γενέσθαι βάλεια, μεμοιχευμένης καὶ τὸ εἶκος παρὰ τῶν ἱερῶν ἐν Ἀπόλλωνος ἱερῷ. ἔτος δὲ σεμνόν τι καὶ μέγα περὶ αὐτῶν καὶ φρονεῖ καὶ λέγει, ψευδοεπὴς ὧν αἰεὶ καί τοι τοῖς Ἕλληνων λογάσι πλείστα τε ὅσα καὶ ἀπηχῆ γέγραπται περὶ αὐτῶν. Ἀπὸ μὲν γὰρ ὁ Αἰγύπτιος, ἐκ ἀσθητῶν τῶν αὐτόθι τεμενίων γεγενῆσθαι λέγειται, καὶ τῆς καλακμένης Φυσικῆς Φιλοσοφίας συνειλοχέναι τὴν ἐπιστήμην τριτονὴ καὶ πρῶτον Φασὶ τὴν ἰατρικὴν ἐλεχνίαν μελαχειρίσασθαι τε καὶ ἀνευρεῖν ἀμεινον, ἢ οἱ πρὸ αὐτῶν γεγονότες παραδόναι δὲ καὶ Ἀσκληπιῶ, ὃς ἐπέπερ τῆς τέχνης γέγονεν ἐν καλῷ, ἐκείνι ταῖς Αἰγυπτίων πόλεσιν ἐμφιλοχωρεῖν ἠνάχετο. ἀλλὰ γὰρ ἐρασιχρήματος τε ὑπάρχων, καὶ λημμάτων ἀρχῶν ἐκλόπως ἠτλώμενος, πᾶσαν ὡς ἔπος εἰπεῖν περιεφοίτησε χώραν, ἐρασιζόμενος τὰ παρὰ πολλῶν, ὠνιόν τε προθεῖς τοῖς ἀλγῶσι τὸ ἐπιήδευμα. ἀρθεῖς δὲ ὑπὸ τῆς τέχνης καὶ μέγα φρονήσας ἐπ' αὐτῇ, καὶ Θεὸν ἑαυτὸν ὠνόμαζε, καὶ ἐν νεκρῶν ἀναστῆσαι τινας δύνασθαι παραληρῶν ἐφαντάζετο. Προσβαλὼν δὲ τοῖς Ἐπίδαυροις, καὶ δόξαν ἀεπάσας ἐκ ἀγεννῆ παρ' αὐτοῖς, τὴν καὶ Θεὸς εἶναι τις, βάλλεται κεραυνῷ, ποινήν αὐτῷ τὴν πρεπωδεσάτην ἐπαφένθ' Θεῶ,

A IULIANVS.

Pene me fugit Solis & Iouis donorum maximum. Nec abs re seruatum est ad finem. Non enim nostri duntaxat proprium est, sed Græcis, ut arbitror, commune nostris gentilibus. Iupiter enim inter ea, quæ mente cernuntur, ex se genuit Æsculapium. In terram autem per foecundi solis vitam editus est. Hic e cælo in terram progressus hominis forma vnice quidem circa Epidaurum apparuit. Inde longius prouectus in omnem terrarum orbem salutarem dexteram extendit. Pergama profectus peragravit Ioniam, inde Tarentum, ac postremo Romam. Tum Co insulam & Ægas petiit. Tandem vbique terrarum & maris est, nec ad vnumquemque nostrum priuatim com meat, sed ad omnes: veruntamen animos erigit vitiis deditos, & corpora infirmitate laborantia.

C CYRILLVS.

Triumphat igitur, quum ait: Æsculapium ab Ioue prognatum inter ea, quæ mente cernuntur, tamen visum esse in hominis figura. Est igitur vulgata hæc apud omnes oratio, ex Apolline & Coronide prognatum ab aliquo sacerdote in Apollinis templo, ut verisimile est, stuprata. Hic autem augustum nescio quid & magnum de ipso sentit ac loquitur, vsque mendax, quamuis Græcorum principes plurima de illo absurda scripserint. Apis enim Ægyptius, non obscurus inter eos, qui illic erant, templi ministros, fuisse dicitur, & naturalis philosophiæ scientiam comprehendisse. Hunc primum aiunt artem medicam aggressum feliciter tractasse & reperisse, quam anteriores, eamque Æsculapio tradidisse; qui quum artem apprime calleret, non amplius in Ægyptiorum oppidis morari sustinuit, sed mira pecuniæ turpisve quæstus cupiditate victus, omnem, ut verbo dicam, regionem peragravit, pecuniam corrogans, artemque venalem agris proponens. Quare elatus ac fastu turgidus, & Deum seipsum appellauit, & a mortuis quosdam excitandi sibi vim esse stulte est imaginatus. Appulsus autem Epidaurum, quum diuinitatis gloriam sibi arripisset, fulmine ictus est, Deo iustam illi pœnam immittente,

atque hoc facto declarante nihil, prorsus illum esse, quam terram ac pulverem. Ceterum opera pretium est videre quae de illo canit vates Lyricus ille Pindarus:

*Peruertit illum quoque ingenti pretio
Aurum, in manibus apparens:
Quare manibus Saturnius
Iaculatus per amborum pectora, respirationem
Statim ademit, ardensque fulmen
Irruens immisit mortem.*

Quinetiam Euripides Tragicus his vocibus vsum Apollinem ait:

*Iupiter enim in causa est, qui filium meum
Aesculapium occidit, pectoribus iniecta
flamma.*

Qui ergo maximum & eximium Iouis ac Solis donum, vt vocat Iulianus, igne comburebat Deus, is cuius aequitate res humanae ponderantur, & pro dignitate cuique praemia forsan, aut poenae decernuntur? Sed medicina vitae profuit, inquit. Num ergo Deos idcirco etiam renuntiabimus, qui hanc artem apprime calluerunt? Atqui videre licet alias scientias, & artes quoque illiberales, non frustra repertas, immo rebus humanis longe vtilissimas. Numquid igitur iis, qui aut illas principio coluerunt, aut certe in qualibet praeter ceteris excelluerunt, diuinitatis honorem tribuimus? Si ergo diuinum quippiam egit filius Coronidis: si effosis oculis, lumen caecis indidit: si mortuos ad vitam redire iussit: si claudis officium gradiendi restituit, & rectis pedibus domum latos reuerti mandauit: hoc obtineat a nobis, vt illum suspiciamus. Sin autem in curandis agris nonnullis clarus euasit, laudetur quidem ipse quod medicam peritiam optime tractauerit, non tamen proinde contemnat illud Nosce teipsum. Auarum igitur ac superbum medicum Deum fecit hic vir optimus, & in eo rursus elato certe arrogantique supercilio ita loquitur:

IULIANVS.

Quid vero tale datum a Deo gloriantur Hebraei, ad quos a nobis vos transfugisse persuasum est? Illorum igitur sermonibus si aures praebuissetis, non infelici loco prorsus essetis, sed deterius quidem quam antea, quum inter nos versamini, leuia tamen sustineretis ac tolerabilia. Vnum enim pro multis Diis non hominem, imo multos potius infelices homines cole-

Αὐτὸν διὰ τῆς παθεῖν ἐξελέχοντο ἔδεν ὄντα παντελῶς, πλὴν ὅτι γῆν ἐπαφέντο θεῶ καὶ σποδόν. Οἷα δὲ περὶ αὐτῆς Φησὶν ὁ μελοποιὸς Πίνδαρος, πῶς ἐκ ἄξιον ἰδεῖν.

Ἐτραπε κἀκείνον ἀγάνοριμισθῶ χρυσός, ἐν χερσὶ Φανείας, -- Χερσὶ δ' ἄρα Κρονίων Ῥίφας διὰ μφοῖν ἀμπνοῶν Στέρων καθεῖλεν ὤκείως, ἄθων δὲ κεραινός ἐπέσκηψε μόρον.

Καὶ μὴν καὶ ὁ Τραγῶδός Ἐυριπίδης εἶπεν τὸν Ἀπόλλω διατείνεται

Ζεὺς ᾧ κατακτὰς παῖδα τὸν ἐμὸν ἄτιον Ἀσιληπιόν, σέρνοισιν ἐμβαλὼν φλόγα.

Εἶτα πῶς τὸ μέγιστον ἢ ἐξαιρετὸν τὸ Διὸς ἢ Ἡλίου δῶρον, καθὰ Φησὶν αὐτός, πυρὶ κατεπίμπρη θεός, καίτοι ψήφω δικαία ταλαντεύων τὰ ἀνθρώπινα, ἀναλόγως δὲ καὶ εἰκότως τοῖς ἐκάστω τρόποις διανέμειν εἰδώς, ἢ γερα τυχὸν ἢ δικαίον. Ἄλλὰ ᾧ ὤνησε τὸ βίον, Φησὶν, ἰατρικῆ. ἂρ' ἐν διατῆρ καὶ θεῶς ἄξιον ἀνειπέν τῆς γεγονότας αὐτῆς ἐν καλῶ; καίτοι καὶ τὰς ἐτέρας τῆς ἐπιστημῶν, καὶ τέχνας δὲ βαναυσικὰς ἔματῆν ἐξευρημένας, χρεωδεδάτας ἢ μᾶλλον τοῖς ἀνατόνδε τὸν βίον, καλαθρήσαι τις ἂν. ἂρ' ἐν τῆς ἐπιηδεύσαντας ἐν ἀρχαῖς, ἢ γὰρ ἐν ἐκάσῃ διαπρεπεστέρα παρὰ τῆς ἄλλης λαχόντας τὴν δόξαν, τῆς θεοτήτος τιμῆς σεφανώσομεν; Εἰ μὲν ἐν εἰργασίᾳ τι τῶν θεοπρεπῶν ὁ Κορωνίδος υἱός· εἰ τυφλοῖς ὀμμάτων ἐρρημηκότων ἐνήκε τὸ φῶς· εἰ καλιωδρομεῖν ἐκέλευσε τοῖς τεθνεῶσιν εἰ ζῶν· εἰ τῆς ἐν πηρώσει σκελῶν ἀρτιποδας ἀποθήνας οἶκαδε χαμροντας ἰεναὶ προσέταχε, καλαπλετῆται καὶ πρὸς ἡμῶν τὸ χρῆμα θαυμάζω. εἰ δὲ γέγονεν εὐδόκιμος περὶ Ἰνασ τῆς ἠρώσηκότων, ἐπαμείθω μὲν καὶ αὐτός ὡς ἄριστα μελεθῶν τῆς ἰατρικῆς ἐμπειρίας τὸ χρῆμα. μὴ μὴν ἐτι καὶ ἀτιμαζέτω τὸ Γνώθισαυλόν. Φιλόπλεστον τοίνυν καὶ ἀλαζόνα τε θεοποίηκεν ἰατρὸν ὁ παναρίσος ἔτος, καὶ δὴ καὶ ἀγέροχον ἀενασπασας ὄφρ' ἐπ' αὐτῷ δὴ πάλιν ἔτω Φησὶ

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Τί ᾧ τοῖστον Ἑβραῖοι καυχῶνται παρὰ τῶ θεῶ δεδοῶς, πρὸς ἑς ὑμεῖς ἀφ' ἡμῶν αὐτομολησαντες πείθεσθε; εἰ τοῖς ἐκείνων γένυ προσείχετε λόγοις, καὶ ἔπαντάπασιν ἐπεγράφητε δυσυχῶς· ἀλλὰ χειρόν μὲν ἢ πρότερον, ὅποτε σὺν ἡμῖν ἦτε οἷα ᾧ ὁμῶς πεπόνθετε ἂν καὶ φορητὰ. Ἐνα ᾧ ἀπὸ πολλῶν ἐσέβεσθε ἂν ἐν ἀνθρώπων, μᾶλλον καὶ πολλὰς ἀνθρώπων

Psych. Od 3.

δυστυχεῖς, ἢ νόμῳ σκληρῶ μὲν καὶ τραχεῖ, καὶ ἄ
πολυ τὸ ἀγριὸν ἔχοντι καὶ βάρβαρον, ἀντὶ τῶν
παρ' ἡμῶν ἐπισημῶν καὶ Φιλανθρώπων χρωόμενοι,
τὰ μὲν ἄλλα χείρονες ἂν ἦτε, ἀγνότεροι δὲ, ἢ
καθαρώτεροι τὰς ἀγιστείας· νῦν δὲ ὑμῶν συμβέ-
βηκεν ὡς περ ταῖς βδέλλαις, τὸ χεῖριζον ἔλκειν
αἷμα ἐκείθεν, ἀφείναι δὲ τὸ καθαρώτερον.

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Πλείστα μὲν εἶν' ὅσα καὶ ἀξιολόγητα τὰ τοῖς
Ἑβραίοις δεδωρημένα, καὶ ἅπερ ἀγάσασθότις ἢ
μάλα ἐν δίκῃ, παρὰ τῶν ὅλων κατεξέ-
σιαζούσθαι Θεῶ, καλαδείξαι τις ἂν τοῖστο γε
μὴν εἶδεν, ὁποῖον σφᾶς αὐτῶς ἀυχῶσι λαβεῖν
παρὰ τε Ἡλίῃ καὶ Διὸς οἱ τῆς ἀληθείας ἀπο-
φοιήσαντες. Ἐδει γὰρ εἶδει, εἰς μὲν αὐτοῖ Φασι
πολιάρχῃς τε καὶ ἐθνάρχῃς Θεῶς ἦτοι δαίμο-
νας, τὰ ταῖς ἐαυτῶν βδελυρίας εἰοκότα χαρίζε-
σθαι, τὸν δὲ γε τῶν ὅλων κρατῶντα ἢ βασιλεύ-
οντα, φύσει τε ἢ ἀληθῶς ὕντα Θεὸν, τῶς τὰ
αὐτῶς σέβοντες κράτη, καὶ οἷον γνησίως ὑπασπι-
σᾶς, ἀνεσᾶς ψυχῶν ἢ σωμάτων χειρολοῦσαι εἰς
ἐπὶ τῆ γῆς, Ἡλίαν ἐκείνον τὸν Θεοσβίτην, Ἐ-
λισαῖον, τῶς ἄλλῃς, οἱ κατ' ἐκείνο καιρῶ δια-
πρεπεσάτην ἐν ἀρεταῖς τὴν δόξαν ἀπεκλήρω-
σαντο· τῶς καὶ Χριστὸν γεγονότας, Πέτρον δὲ
λέγω, καὶ Ἰωάννην, καὶ τῶς ἐτέρῃς, ὧν καὶ μό-
να τῶν σωμάτων αἰ σκιαὶ τοῖς ἀρρώστῃσι ἐπήρ-
νεσαν εἰς ἀπότρεψιν τῶ καιρῶ τὸν ἐκκεῖτον
Παῦλον, τῶς μετ' αὐτὸν γεγονότας, καὶ παρήσω-
μὲν τῶς κατ' ἑκάστον λέγειν. Ἐξέσι δὲ ἢ εἰς δευ-
ρο τοῖς βδελυμένοις ὁρᾶν ἄνδρας σεπτικῶς καὶ ἀ-
γίῃς ἐν δυνάμει Χριστῶ δια τῶ ἀγίῃ Πνεύ-
ματος πονηροῖς ἐπιτιμῶντας δαίμοσιν, καὶ εἰς
ἐκείνοι Θεῶς καὶ σωτῆρας εἶναι πισεύσῃσι, τῆ τῆς
προσευχῆς δυνάμει συντρέβοντες, καὶ τῆ τῆς
χειρὸς ἀφῆ καλαμίζοντες, καὶ μὴν καὶ ποιή-
λων ἀρρώσημάτων ἐλευθερῶν ἰσχύοντες τῶς
ἐνιχήμενῃς. Ἐπειδὴ δὲ τοῖς τῶ ψεύδῃς καλεγνω-
κόσι ἢ τῆς Ἑλλήνων ἀπάτης μονοουχὶ καλακε-
κραγῶσι καὶ ἀνθρημένοις ἐμφρόνως τὸ ἀληθές, Ἐ
ἐπεγνωκόσι δὲ τὸν φύσει Θεὸν καὶ τὸν ὅλων δη-
μιουργόν, ἐπιφύεται λέγων ὅτι τοῖς Χριστι-
ανῶν προσεσχνηκότες λόγοις ἠπάτησθε ἢ εἰς ἕνα
μὲν ἐτι σέβεσθε Θεὸν, ἀνθρώπον δὲ μάλλον
ἢ πολλῶς ἐτέρῃς δυστυχεῖς, ἢ νόμῳ σκληρῶ ἢ
ἀγρίῳ καὶ βάρβαρῳ καλεζευγμένῃς ἀναΓ-
καῖον οἶμαι καὶ πρὸς γε ταυτὶ τῶς ἐπιχερῶν ἰ-
σχύοντες ἀντανασῆσαι λόγῃς. Ἀνθρώπον μὲν εἶν'

retis. Et dura quidem ac aspera lege
& agresti barbarie plena, pro facilibus
ac benignis vestris utentes, in ceteris
quidem deteriores essetis, sed quod
ad cultus attinet, sanctiores atque pu-
riores. Nunc autem vobis idem quod
hirudinibus contingit: corruptissimum
sanguinem inde trahitis, puriorem re-
linquitis.

CYRILLVS.

Plurima sane Hebrais præstabilia
nec poenitenda ab vniuersi rectore Deo
data esse, quilibet facile demonstraerit:
veruntamen nihil tale esse, quale
se ab Sole & Ioue suscepisse gloriantur,
qui a veritate recesserunt. Oportebat
eos certe, quos vrbium gentiumque
principes ac rectores ipsi vocant, Da-
mones nempe, suis execrationibus con-
sentanea dona largiri. Vniuersi au-
tem rectorem ac moderatorem, qui
natura ac veritate Deus est, suæ poten-
tiæ cultores ac veluti natiuos satellites
curandis corporibus animisque morta-
lium præficere; Eliam illum Thesbi-
ten, Elifæum, alios, qui tum tempo-
ris illustri virtutum gloria floruerunt.
Qui Christi tempore fuerunt, Petrum
dico & Ioannem, aliosque, qui um-
bra sola corporum agritudines sana-
bant: Paulum eximium, & qui post
illum fuerunt, quos singillatim non
recensebo. Licet autem hodieque vi-
dere sanctos ac venerabiles viros in
virtute Christi per Spiritum sanctum
impuros Damonas increpare, & quos
illi Deos ac seruatores esse credunt,
orationis virtute contere, & manus
contactu cruciare: quinetiam ea vi
præditos, vt variis agritudinibus op-
pressos liberare valeant. Quoniam
autem eos adoritur qui mendacium
damnarunt, & aduersus Græcorum frau-
dem tantum non vociferati sunt, ac
veritatem prudenter amplexati, Deum-
que natura & vniuersi creatorem agno-
uerunt, his verbis illos inuadens: vos
*Christianorum verbis aures adhibentes
decepti estis, nec vnum tantum etiam-
num Deum colitis, sed hominem potius,
& plures alios miseros, eosque legi dura,
agresti ac barbære subditos; parem
iis refellendis orationem opponen-
dam existimo. Hominem igitur*

Christum nominat: plebeios autem ac miseros quum dicit, sanctos martyres intelligit, quos etiam dura legi subditos ait, propterea quod Dominus noster Iesus Christus dixit: *Ne timeatis ab his, qui occidunt corpus, animam autem occidere non possunt: timeate autem potius eum, qui potest & animam & corpus perdere in gehenna.* Nos autem, Iuliane, hoc tibi respondemus: Non, ut existimas, hominem Deum fecimus, nec eum, qui natura Deus non sit, adorandum suscipimus; sed ipsum potius, quod ex Patre prodiit, Verbum, per quod in ortum omnia producta sunt, quod quum genus humanum seruare decreuisset, incarnatum & hominem factum fuisse dicimus, & in forma hominis ex sancta Virgine prodiisse, ut quoniam inaccessa est, nec villo modo comprehendi aut aspicere potest diuina & ineffabilis eius gloria, temporibus quibusdam definitis, velut vnus ex nobis, in quantum homo apparuit, ex diuina dispositione conuersans cum hominibus, quis ille natura & solus sit vniuersi Deus, in animos induceret, omnisque virtutis peritos, falsisque Diis solutos per sanctificationem sibi coniungeret, destructo omni principatu, & omni potestate, nefarioque dominatu. Non igitur, quemadmodum tute ais & putas, hominem merum colimus: nullo modo; sed hominem, qui apparuit, Dei Verbum agnoscentes, ut Deum adimus, in quantum & Deus est, & ex Deo Patre prodiit, immutabilis & conuersionis expertus existens. Quod mysterium de illo subtiliter & accurate sapientissimus Moses prädixit, sanctique propheta, Mosi consentanea locuti. Sanctos porro martyres, neque Deos esse dicimus, neque diuino cultu scilicet illos adorare solemus, sed affectus & honoris: quin potius summis honoribus illos ornamus, puta quod pro veritate strenue certauerint, sinceritatemque fidei eo vsque seruarint, ut animam ipsam contemserint, repudiatisque mortis terroribus periculum omne vicerint, & virtutis adeo mirabilis seipsum veluti quasdam imagines vitæ hominum proposuerint. Quare nihil est absurdi, immo vero necesse erat, eos, qui tam claris facinoribus excelluerunt,

Αὐνομάζει Χριστὸν πολλὰς δὲ καὶ δυσυχεῖς τὰς ἀγίας μάρτυρας, ἧς καὶ ὑπὸ νόμῳ Φησὶ γενέσθαι σκληρῶν, διάτοι τὸ Φάσαι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι. Φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γενένη. ἡμεῖς δὲ, ὡς κράτιστε, Φαίμεν ἂν, ἔχ, ὡς σὺ νερόμικας, τεθεοποιήκαμεν ἄνθρωπον, καὶ τὸν ἐκ ὄντα φύσει Θεὸν ἀξιῶμεν προσκυνεῖν, αὐτὸν ὃ δὴ μᾶλλον ἢ ἐν Θεῷ προσηφηνότα λόγον, τὸν δι' ἃ τὰ πάντα παρεῖχθη πρὸς ὑπαρξιν, διασῶσαι κρῖναντα τὸ ἀνθρώπινον γένος, σαρκωθῆναι τε καὶ ἐνανθρωπήσαι Φαμέν, καὶ προελθεῖν ὡς ἄνθρωπον ἐκ τῆς ἀγίας παρθένου, ἵν' ἐπειδὴ περ' ἀπροσβλητός τε ἐστὶ καὶ κατ' ἑδέναι τρόπον οἰσῆ, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπόπλος παντελῶς ἢ θεία τε καὶ ἀπόρρητος αὐτῆ δόξα, χρόνος τινας ὠρισμένους, ὡς εἰς ἑξ ἡμῶν, καθὸ πέφηνεν ἄνθρωπος, οἰκονομικῶς συνδιαιτώμενος τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς, τίς μὲν ὁ φύσει καὶ μόνος τῶν ὄλων ἐστὶ Θεός, ἀναπέιση φρονεῖν, ἀρετῆς δὲ ἀπάσης ἀποφῆνας ἐπιστήμονας, ἑαυτῶ συνάψη δι' ἀγιασμῶν, καταργήσας πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δυναμὴν πονηρὰν, καὶ τῶν ψευδωνύμων ἀπαλλάξας Θεῶν. Οὐκ ἔνδ, καθάπερ οἶει καὶ λέγεις καὶ φρονεῖν ἀξιοῖς, ἀνθρωπολατρία τὸ χρεῖμα. πόθεν ἄνθρωπον ὃ πεφηνότα ἢ ἑ Θεῷ λόγον ἐπιγνωσκοντες πρόσμιεν ὡς Θεῷ, καθὸ καὶ Θεός ἐστὶ, καὶ ἐν Θεῷ πέφηνε πατὴρ, ἀτρέπλος τε καὶ ἀναλλοίωτος ὢν. ἰσχυρῶς τε καὶ ἀκριβῶς τὸ περὶ αὐτῆ μυστήριον προαναφωνήσαντος μὲν τῆ πανσόφου Μωσέως, συμβαίνουσαν ὃ τοῖς ἐκεῖνος λόγοις καὶ τῶν ἀγίων προφητῶν ποιημένων τὴν προαγόρευσιν. Τὰς γε μὴν ἀγίας μάρτυρας, ἔτεθεῖς εἰνά Φαμέν, ἔτε προσκυνεῖν εἰθίσμεθα λατρευτικῶς δηλονότι, ἀλλὰ σχελικῶς καὶ τιμητικῶς. σεφανῶμεν δὲ μᾶλλον ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς, ὡς ἔ ἀληθείας γενναῶς ὑπεραβλήσαντας, τελειηκότας ὃ ἔτω τὸ ἐν πίσει γνήσιον, ὡς καὶ αὐτῆς ἀφειδῆσαι τῆ ψυχῆς, καὶ τοῖς τῆ θανάτου δείμασιν εἰπόντας τὸ χαίρειν, καλευμεγεθῆσαι μὲν κινδύνου παντός, καὶ ἐυανδρίας δὲ τῆς ἔτω τε θαυμασμένης οἰονεῖ τινας εἰκόνας, τὰ καθ' ἑαυτῆς ἀνασησαι πῶ βίῳ. Τὸ ἀπεικός ἐν ἑδέν, μᾶλλον δὲ ἦν δῆπρ καὶ ἀναλκῆμον, τὰς ἔτω λαμπροῖς ἐπαυχῆσαντας καλορθώμασι, ταῖς ἀτε-

λευτήτοις σεφανῶσαι τιμαῖς. Ἀκαλαπτίαλον δὲ ἄ
 τὸ χρεῖμα ὑπάρχον, καὶ παρ' αὐτοῖς ἐυρήσομεν
 τοῖς Ἑλλήνων ἀρχαιοτέροις. τὸς ᾧ τῆς Ἑλλά-
 δος ἀπάσης ἐν Μαραθῶνι προκινδυνεύσαν-
 τας, ἢ τὸς ὑπερον τῆ Ἑξέρξτραλιᾶ γενναίως με-
 μαχημένους, ὡς εὐκλεᾶ θάνατον ὑπομείναντας
 ἕδος τοῖς Ἀθήνησιν ἦν τοῖς καθ' ἑκάστον ἔτος ἐγ-
 κωμίσις σεφανῶν, ἐπ' αὐτοῖς τοῖς μνήμασι συν-
 αγγηγαρμένοις. Εἶτα πῶς ὁ πανάρις ὁ ἕτος τὸ
 χρεῖμα τιμᾶν ἀγίως ἐκ ἀνεύθυνον εἶ; καὶ τα
 Φησὶ καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων περὶ τε τῶν ἀριστα
 βίῳ ἐλομένων καὶ τεθνεώτων ἐκ ἀγεννῶς τὸν
 λοιπὸν δὴ χρόνον, ὡς δαίμονας γεγονότας τε-
 θνεώτας ἕτω θεραπέυσσομεν τε ἢ προσκυνήσο-
 μεν αὐτῶν τὰς θήκας. τὰ αὐτὰ δὴ ταῦτα νομιζ-
 μεν, ὅταν τις γῆρα ἢ ἐτέρω τινὶ τρόπῳ τελευ-
 τήσῃ τῶν ὅσοι ἀν διαφερόντως ἐν τῷ βίῳ ἀγα-
 θοὶ κριθῶσι. Καὶ ταῦτι μὲν ὁ σὸς, ὦ κράτιστε,
 Πλάτων. ἡμεῖς δὲ, ὡς ἔφην, ἔ θεὸς γενέσθαι
 φαιμέν τὸς ἀγίως μάρτυρας, ἀδῶς δὲ ἀπάσης
 ἀξίῳν εἰθίσμεθα, καὶ τιμῶμεν αὐτῶν τὰς θήκας
 τῆς ἕτω λαμπρᾶς εὐανδρίας, καθάπερ ἐν τάξει
 γερῶν ἢ ἀντιμαθίας τὴν ἀμάραντον αὐτοῖς καλλι-
 θήμενοι μνήμην. Ἐπειδὴ δὲ διαλοιδορεῖται μάτην
 τοῖς πισεύσασιν εἰς Χριστὸν, ὡς ἀσυνέτως ἀνθη-
 ρημένοις τῶ χρεῖμα λαβρέυειν Θεῷ ἐνὶ πολλῶς
 ἀθέως ἀνθρώπων, καταδείξαι πειράσομαι τῆς
 Ἑλλήνων ἀμαθίας τὰ ἐγκλήματα, τοῖς ἀληθείας
 προσκυνητῶς ἀνοσίως ἐπὴν τληκότα. Τεθύκασιν
 γὰρ ἀνθρώποις αὐτοῖ, καὶ τῶτο ἀσχροῖς τε ἢ ἀ-
 σελγέσι, καὶ πάντα τρόπον νοσῶσι διαβολῆς
 ὁποῖός τις ἦν, ὃν Ἀλκμήνης καὶ Διὸς γενέσθαι
 φασίν, ὁ διαβόητος Ἡρακλῆς ὦ τὸν μέγαν καὶ
 ἐξαίρετον ἀνάπτεσιν ἄθλον, τὸ ἐν μιᾷ νυκτὶ πεν-
 τήκοντα διακορῆσαι παρθένους. τελίμηλαι δὲ καὶ
 ἕτεροι δόξη Θεὸς παρ' αὐτοῖς, ὁ ἐκ Θεῶν Ἑρ-
 μῆς, ὁ Μεμφίτης Ἀσκληπιὸς, Διόσκυροι τε
 πρὸς τῶτοις, Ἄπις τε καὶ Ὀσίρις. ἢ σιωπῶ τὸν
 Σεμέλης τ' ἀσελγῆ ἢ βέβηλον προσεποίησα δὲ
 ἢ τ' Κλεομήδην, ὃν ἐν τῷ πυκλεύειν φασίν ὡς
 ὠμός τε ἦν ἢ ἀπηνής, καὶ θηρσὶν ἀγρίος ὀλίγα
 παραχωρῶν ἢ ταύτης ἐνεκα τῆς ἀγτίας ἐπαυτέ-
 σας αὐτὸν ὁ Πύθιος, ἐκ τῶν ἱερῶν ἐφώνει τριπό-
 δων, καθάπερ αὐτοῖ φασίν

Ἦσατος ἡρώων Κλεομήδης Ἀσυπαλαιεύς,
 Ὀν θυσιάς τιμᾶσθ' ὡς ἐκέτι θνητὸν εὐόλια.

Λαμπρὰ τῆς ἀπανθρωπίας χαρίζῃ τὰ γέρα
 τοῖς ἀθλῶσι, ὦ Πύθιε. ὦ τῆς ἡμερότητος τῶν

ornari perpetuis honoribus. Quod
 quidem reprehensione carere, vel apud
 ipsos Græcorum vetustissimos compe-
 riemus. Athenis quippe, facto ad eo-
 rum monumenta concursu, qui pro
 vniuersa Græcia Marathone primum
 in discrimen adducti, & qui postea con-
 tra Xerxis exercitum fortiter pugnant,
 utpote qui gloriosam mortem obierant,
 laudes illorum quotannis celebrari so-
 litum erat. Præterea, cur bonus ille

vir sanctorum venerationem reprehen-
 sione liberam esse non finit? Nam &
 ipse Plato de hominibus, qui optime
 vixerint, ac fortiter occubuerint, sic
 inquit: *Reliquo vero tempore mortuos,*
tanquam Genios quosdam, colemus, eo-
rumque loculos adorabimus. Eadem sta-
tuemus quum senectute, aut alio quouis
pacto, decesserit aliquis eorum, qui exi-
mia bonitate in vita præcelluisse iudicati
fuerint. Atque hæc quidem tuus, o
 bone, Plato. Nos autem, uti dixi,

non dicimus sanctos Martyres fuisse
 Deos: sed illos omni veneratione pro-
 sequi solemus, eorumque loculos ho-
 noramus, tam claræ virtutis remune-
 rationem veluti quandam ac præmium
 ipsis immarcessibilem memoriam repo-
 nentes. Quoniam autem credentes
 in Christum frustra conuiciis appetit,
 quasi vnus Dei cultui multitudinem
 hominum, in quibus nihil est diuini,
 stulte pratulerint; ostendere conabor
 inscitæ Græcicæ criminationes in ve-
 ritatis cultores impie effusas. Sacra
 enim ipsi fecerunt hominibus, iisque fla-
 gitiosis & impudicis, omnique vitio la-
 borantibus: qualis sane fuit celeberrimus
 ille Hercules, quem Ioue &
 Alcmena prognatum dicunt, cui
 magnum eximiumque certamen at-
 tribuunt, quod nocte vna quinquaginta
 virgines stuprarit. Alii quoque
 diuinitatis honorem apud illos nacti
 sunt, Thebanus ille Mercurius, Æscula-
 pius Memphiticus, Castor & Pollux,
 Apis & Osiris. Taceo Semeles filium
 impurum illum ac profanum: Cleomedem
 vero his addam, quem in pugilatu cru-
 delem & inhumanum fuisse perhibent, fe-
 ritq; agrestibus haud multum cedentem.
 Quam ob causam laudans illum Pythius e
 sacris tripodibus hoc, ut aiunt, protulit:

Vtimum heroum Cleomedes Asypalaus
Quem sacrificiis colitis quasi non ampli-
us sit mortalis.

Egregia crudelitatis præmia largiris
 luctatoribus, Pythie; o Deorum
 clemen-

clementiam! o largitatem! in Deorum numerum adscribitur scelestus & homicida: quæ res illos utique decebat. Alexandrum vero Philippi filium tertium ac decimum Deum nuncupare eius ætatis hominibus placuit. Quin & Alexander ipse vnum e suis familiaribus, qui sibi infamium muliercularum administrator fuerat, (Hephæstion hic erat) Deum renunciauit, altarique & sacrificiis coli iussit. At si quis velit omnia sigillatim percensere, longam orationem infumet. Infiniti enim reperientur diuinitatis nomen suffurati. Quod autem solerent pro sua potestate Deos nuncupare quos vellent, quibus hinc didicerit. Clemens enim, qui sanctos Apostolos vbique sequitur, quique infinitas Græcorum historias audiendo acceperat, in Stromatis refert: Sanchoniathonis historiam, Phœnicum lingua conscriptam, non sine admiratione a Iosepho Iudæo eruditione clarissimo in Græcorum linguam fuisse translata. Hic Sanchoniathon igitur quamuis superstitione Græcorum abundans: *Vetustissimi Græcorum, inquit, sed maxime Phœnices & Ægyptii, a quibus ceteri homines quasi per manus id acceperunt, Deorum maximorum loco eos habebant, qui res vite utiles inuenissent, aut bene de gentibus quouis modo meriti essent: illos nimirum, quod multorum auctores bonorum esse sibi persuaderent, diuinis honoribus coluerunt, ac templorum usu ad hoc munus translato, columnas & cippos ipsorum nomine consecrarunt, easque maxima veneratione prosequuti Phœnices festos illis quoque dies longe celeberrimos dedicarunt.* Præcipue vero mundi elementis, & quibusdam eorum, quibus diuinitatem tribuebant, suorum Regum nomina naturaliter imposuerunt. Porro solem, lunam, ac reliquas errantes stellas & elementa, quæque conjuncta sunt iis, solos Deos agnoscebant: & alios quidem mortales, alios immortales esse putabant. Quapropter non nos quidem, sed Græci potius, hominibus diuinos honores tribuisse reprehenduntur, Deique gloriam quibus vellent temere olim affinxisse. Porro his addit sapiens Iulianus alia quædam, Christianam religionem vbique carpens. Ita vero scribit:

IULIANVS.

Sanctimoniam quippe, ne quidem vtriusque mentio ab iis facta sit tenetis: sed illorum furorem & acerbiteriam æmulamini

Α Θεῶν. ὡς τὸ ἀφθονίας! εἰγράφεται ὅτι τοῖς θεοῖς ὁ
μιαρὸς τε καὶ μιαφόνος. ἔδει γὰρ ἔδει τὸ χρῆμα
αὐτοῦ. Ἀλέξανδρον δὲ τὸν Φιλίππου τρισκαδέ-
κατον ἐδόκει Θεὸν ὀνομάζειν τοῖς κατ' ἐκεῖνο και-
ρῶ. καὶ μὴν καὶ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ἕνα τινὰ τῶν
ἐπιηδείων, καὶ γυναικῶν ἀσχερῶν προκομιστὴν
αὐτῶν γεγονότα, Ἡφαισίων ἕτος ἦν, ἀνείπε Θεόν,
βωμῶν καὶ θυσιῶν τιμᾶν προσέταχεν. Ἀλλ' εἰ
δή τις ἐλοιπὸ τὰ κατ' ἕκαστον λέγειν, μακρὰς
δαπανήσεις λόγους ἀριθμῶν γὰρ κρείττονες εἶεν ἂν
οἱ τὸ τῆς θεότητος ὄνομα παρακλέψαντες. ὅτι δὲ
ἐνθιβεῖς ἦν αὐτοῖς, ὅς ἂν βέλωντο κατ' ἐξ-
σίαν ὀνομάζειν Θεὸς, εἰδείη τις ἂν κἀνλεῦθεν.
Κλήμης μὲν γὰρ τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις ἐπόμενος
πανταχῆ, πλείους τε ὄσης ἑλληνικῆς ἰσορίας εἰς
ἀκοὴν ἐλθῶν, ἐν τοῖς στρωματεῦσι φησὶ, τὴν
σαλχωνιάδου ἰσορίαν τῆ τῶν Φοινίκων Φωνῆ γε-
γραμμένην, μεταρμόσαι πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἐκ
ἀθαύμασον ἐπὶ παιδείᾳ λαχόντα τὴν δόξαν τὸν
Ἰσδαῶν Ἰώσηπον. φησὶ τοιγαρῶν ὁ σαλχωνιά-
δων ἕτος ἦν, καὶ τοῖς ἑλληνικῆς δεσιδαμονίας
ἐπίμετος ἂν οἱ γὰρ παλαιότατοι τῶν ἑλλήνων,
ἐξαρέτως δὲ Φοινίκες τε καὶ Ἀιγύπτιοι, παρ' ὧν οἱ
λοιποὶ παρέλαβον ἀνθρώποι, Θεὸς ἐνόμιζον
μεγίστους, τὰς τὰ πρὸς τὴν βιωτικὴν χρεῖαν εὐ-
ρόντας, ἢ κατὰ τι εὐποιήσαντας τὰ ἔθνη εὐερ-
γέτας τε τῶν καὶ πολλῶν αἰτίων ἀγαθῶν ἡγχα-
μενοι, ὡς Θεὸς προσεκύνην, καὶ εἰς τὸ χρεῶν
καλασάντες ναὺς κατεσκευασμένους, σήλας τε
καὶ ῥάβδους ἀφίερν ἐξ ὀνόματι αὐτῶν. καὶ
ταῦτα μεγάλως σεβόμενοι, καὶ ἐορτὰς ἐνεμον αὐ-
τοῖς τὰς μεγίστας οἱ Φοινίκες. ἐξαρέτως δὲ καὶ τὸ
ἀπὸ τῶν σφέτερων βασιλέων, τοῖς κοσμητοῖς
σοιχείοις, καὶ τισὶ τῶν νομιζομένων Θεῶν, τὰς ὀνομα-
σίας ἐπέθεσαν φυσικῶς, Ἡλίον καὶ Σελήνην, καὶ
τὰς πλάνητας ἀστέρας καὶ τὰ σοιχεῖα, καὶ τὰ τῶν
τοῖς συναφῆ Θεὸς μόνος ἐγίνωσκον καὶ τὰς μὲν
θνητῶν, τὰς δὲ ἀθανάτους εἶναι. εἰδὲν ἡμῖς αὖ
μὲν ἡμεῖς, Ἕλληνας δὲ μᾶλλον καταφωραθεῖεν
ἐὰν γεγονότες ἀνθρωπολάτραι καὶ τὴν τῶν Θεῶν δό-
ξαν ἀκαλαστικῶς ἀνάπτοντες οἷς ἂν βέλωντο
καὶ μακρὰς. Προσεπάγει δὲ τῶν τοῖς ὁ σοφὸς Ἰου-
λιανὸς ἕτερα ἄλλα, τῆς Χριστιανῶν θεησκείας
καταγορεύων πανταχῶς, γράφει ὅτι ἔτως

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἀγνεῖας μὲν γὰρ, εἰδὲ εἰ πεποίηται
μνήμην, ἐπίσταθε ζητεῖτε ἰδὲ αὐτῶν τὰς θυ-
μῶν, καὶ τὴν πικρίαν, ἀναίρετοντες ἰερεῖς καὶ βωμῶν,
dd

καὶ ἀπεσφάξατε ἐχ' ἡμῶν μόνον τὰς τοῖς πα-
 τρώοις ἐμμένοντας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξίσης ὑμῖν πε-
 πλανημένων αἰρετικῶν, τὰς μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον
 ὑμῖν τὸν νεκρὸν φησίντας. Ἀλλὰ ταῦτα ὑμέ-
 τερα μᾶλλον ἐστίν. ἔδαμξ γ' ἔτε Ἰησὺς αὐτὰ
 παρέδωκε κελεύων ὑμῖν, ἔτε Παῦλ' ὁ. αἴτιον δ'
 ὅτι μὴδὲ ἠλπισαν εἰς τὸ ἀφίξεισθαι ποτε δι-
 νάμεως ἡμᾶς. ἠγάπων γ' εἰ φεραπάνας ἐξα-
 παλήσσει καὶ δέλας, καὶ διὰ τῶν τὰς γυναῖ-
 κας, ἀνδρας τε, οἷος Κορνήλι' ὁ καὶ Σέργι' ὁ. ὧν
 εἰς ἐὰν Φανήτων τῆνικαῦτα γνωρίζομένων ἐπι-
 μνησθεῖς, ἐπὶ Τιβερίῳ γ' ἦτοι Κλαυδίῳ ταῦ-
 τα ἐγίνετο, περὶ πάντων ὅτι ψεύδομα νομίζετε.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Θρασύμοι δὴ πάλιν ὁ γεννάδας ἔτοσι, καὶ ἀνά-
 γνης εἶναι φησὶ τὰς ἀπάροντας μὲν ἀπάτης ἐλ-
 ληνικῆς, μεθοριζομένους δ' πρὸς ἀλήθειαν. Ἀρ-
 ξὺν ἔγελως δὴ ταυτὶ γρασοπρεπῆ τερετίσματα;
 φέρε γ' τὰ ἐν τ' αὐτῶν λογάδων λέγωμεν αὐτῶν

Iliad. H.
v. 109.

Ἀφραίνεις Μενέλαε διοτρεφές, ἔδέ τί σε
 χρεῶν

Ταύτης ἀφροσύνης ἀνά δ' ἰσχεο κηδόμε-
 νός περ.

Ἡμεῖς μὲν γ' τὰς τ' ἀληθῆς ἀγνείας βασανί-
 ζοντες τρόπους, ἀρετῆς ἀπάσης ἐσμὲν ἐπιμελη-
 ται, καὶ τὸ ἐφ' ἀπασιν τοῖς ἀρίστοις εὐδοκιμεῖν, ἐκ
 ἀθαμάσας πικρῆς ἀξίῃν εἰδίσμεθα. ὑμεῖς δὲ
 τοσῶτον τ' κατ' ἡμᾶς ἀφροσύνην, ὥστε καὶ ἀ-
 σελαγώνοντας ὑμῶν τὰς θεὰς θαυμάζετε, καὶ τὰς
 ἀναδῶς ἐταριζόμενας προσκυνεῖτε θεῶν. Ἀλλ'
 ὀργῆς ἠπὶ τῶν φησὶν ἡμᾶς, καὶ φονῶν ἀδίκως. καὶ
 πᾶς τὸ γεγονός ἐυρήσομεν; ἀληθῆς γ' οἶμα τὸ
 ἔμπαλιν, καὶ ἐξ αὐτῶν τὸ διαφαίνεσθαι τ' πραγ-
 μάτων. ἀνήρηται γ' παρ' αὐτῶν οἰμακάριοι μάρ-
 τυρες, ἐπ' ἔδενί μὲν τὸ σὺμπαν τ' ἀτοπώλατων ἐ-
 ληλεγμένοι, ὅτι ἔπι πάντας θεῶν τὸ γνήσιον τε-
 τηρήκασιν, εὐνοοῖτε γεγονάσιν, ὑπομείναντες τὴν
 γραφήν. αἰτιᾶται δ' ἀνθ' ὅτι τὰς τεμένεσι καὶ βω-
 μοῖς ἐπαφίεντας τὴν χεῖρα, καὶ τὰ δ' ὀνομασθεῖας ἀνα-
 βοθρέουνας ἐργασήρια; καὶ τοὶ λέγουσι ἀρίως
 ἠκῆσαμεν, ὡς ἐνὶ χρεῖ μόνῳ λαβρέυειν θεῶν. τίσιν
 ἐν ἄρα τὰς ναὸς ἀνεδείμασθε, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς
 βωμῶν ἀνεσῆσατε; εἶναι μὲν γ' ἀνθρωποειδῆς τὸ
 θεῖον, ἔδ' ἂν αὐτοὶ φαῖεν ἂν. ἀντιφέρουσι δ' ἐκ οἰδ'
 ὅπως τὰς σφῶν αὐτῶν περὶ τὰς δόξας. ἰδρυσά-
 μενοι γ' τὰ ἐν σηκοῖς ἔδη πολυειδῆ καὶ πολύμορ-
 φα, προσκυνεῖν αὐτοῖς ἀβασανίσως ἐκέλευον, ἐκ
 ἠγνοηκότας ὅτι νεκρῶν τιμῶσι κατεφθαρμένους.

templa & aras evertentes. Et trucidastis
 non solum eos, qui in patriis institutis
 manerent, sed etiam haereticos, eiusdem
 vobiscum erroris sectarios, qui non pe-
 rinde ac vos mortuum lugebant. At
 enim haec potius vestra sunt. Nusquam
 enim Iesus ista vobis praecipiendo tradi-
 dit, neque Paulus. Causa vero est,
 quod neque sperarunt vos eo potestatis
 venturos unquam: satis enim habebant
 ipsi, si ancillas aut seruos deciperent, &
 per hos uxores & viros, quales Corneli-
 us & Sergius. Quorum vnus si illustres
 inter viros eius aetatis laudatus appareat,
 (atqui Tiberii vel Claudii temporibus
 haec fuerunt) de omnibus mentiri me
 putatote.

CYRILLVS.

Insolenti oratione rursus vitur homo
 singulari confidentia, & sanctitatis ex-
 pertes eos esse dicit, qui fraude Grae-
 canica soluti, ad veritatem transeunt.
 An non ergo ridicula haec sunt, & nu-
 ga aniles? Age enim eorum verbis illum
 compellemus, quibus inter eruditos
 principem locum tribuit:

*Insanis Menelae, Iouis alumne, nec te decet
 Haec amentia: verum cobibe te, quamuis
 egre feras.*

Nos siquidem verae sanctitatis rationes
 exquirentes, omnis virtutis cultum
 amplectimur, & egregiis quibusque
 factis inclarescere non ignobili studio
 prosequi solemus. Vos autem a nostris
 institutis tam estis alieni, vt & libidi-
 nosos Deos vestros admiremini, & Dea-
 bus impudenter scortantibus diuinos
 honores tribuatis. At enim impotenti
 animo nos esse dicit, & iniusta homici-
 dia perpetrare. At vbinam hoc factum
 reperiemus? Contrarium enim, opinor,
 verum esse, vel ex rebus ipsis innotescit.
 Caei enim sunt ab ipsis beati martyres,
 nullius omnino criminis conuicti, sed
 quod fidem integram Deo seruauerunt,
 eumque amarunt, rei facti sunt. Ecce
 autem criminatur eos, qui delubra &
 aras inuadunt, & impietatis officinas
 subruunt? Nam dicentem illum paullo
 ante audiuius, vnum Deum colen-
 dum solum esse. Quibusnam ergo tem-
 pla extruxistis, & in iis erexistis altaria?
 Deum enim humana figura praeditum esse,
 ne illi quidem dixerint: sed nescio quo
 pacto suis de ea re opinionibus ipsi ad-
 versantur. Signa enim in templis for-
 ma ac figura multiplici statuentes, ea
 diuinis honoribus coli temere iusse-
 runt, quum non ignorarent honores
 istos cadaueribus corruptis tribui.

Iam' qua fronte mortuum nominat Christum Salvatorem omnium; licet carne passus sit, ac propter nos mortem gustauerit, ut hominis naturam ad incorruptionem reformaret? Non enim inter mortuos mansit, sed reuixit potius, destructo mortis imperio, & sublata corruptione, quæ nos ex Adæ præuaricatione tyrannico dominatu premebat. Quod vero mulierculæ crediderint, ac famuli & obscuri nonnulli homines vocati fuerint, inde Seruatoris clementiam vituperat. Sed num fatius est sentire, hominem, in quantum natus homo est, nullo pacto homini antecellere, sed vnam per omnes rationem substantiæ procedere, unus quippe omnium ingressus in mundum, & aequales egressus, ut scriptum est. Veruntamen externis bonis interdum aliqui aliis plus abundant, ut diuitiarum copia, dignitatum præstantia, & hic quidem seruit, illi seruitur. Ceterum, ut ut hæc se habeant, vna quidem omnibus hominibus est natura: illa autem sic comparata est, ut ad quiduis laude dignum sit idonea. Sapiens enim est, & discernere potest a deterioribus meliora. Nihil ergo prohibet quominus infimæ fortis homo sit sapiens, & qui destitutus est pecuniis iustitiam colat, & qui seruili est conditione æquus & honestus videatur. Quid ergo temere carpit eos, qui diuinæ prædicationis sagena ad veram & inculpata Dei contemplationem & omnis boni scientiam conuersi sunt, si minus opum deliciis frui liceat, si minus exteris honoribus alios antecellant? Equidem dixerim ego, virum inopem, si rectum honestumque viuendi genus susceperit, citra comparisonem præstare diuiti avaro, & seruum sapientem hero infano. Scriptum enim est, *ministerium sapientem stultis dominis imperaturum.* Videre autem licet eos, qui laude virtutis apud Græcos maxime præstiterunt ceteris, artifices initio fuisse, popularemque & fordidam artem exercuisse, quam a parentibus accepissent, non tamen sine admiratione sapientiæ fuisse. Multos prætermitto: ad ipsum venio Socratem, Sophronisci filium, qui matre obstetrice genitus, patre autem statuario, eamque artem apprimè calluit, neque id sibi dedecori esse putauit.

Αἰτῶ πῶς ἐν ἐρυθρίᾳ νεκρὸν ὀνομάζων τῶν ὅλων σωτήρα Χριστὸν, καίτοι παθόντα σαρκί, καὶ δι᾽ ἡμᾶς θανάτῳ γευσάμενον, ἵνα τὴν ἀνθρώπου φύσιν ἀνασοιχειώσῃ πρὸς ἀφθαρσίαν; ἔγωγε μὲν ἤκουον ἐν νεκροῖς, ἀνεβίω δὲ μᾶλλον, καθελὼν θανάτῳ τὸ κράτος, καὶ ἀποσιτισαί ἡμῶν τὴν ἐκ παραβάσεως τὴν Ἀδὰμ τυραννήσαντα φθοράν. Ἄλλ' ὅτι γύναμα πεπιτευκασί, κέκληνται δὲ καὶ οἰκέται, καὶ μὴν τῶν βίων ἀσημοτέρων τινές, ἐν ἀκατάφικλον ἑατὴν τῆς σώζουσι ἡμερότητα. καίτοι πῶς ἐν ἀμεινον ἐννοεῖν, ὡς ἀνθρώπος μὲν ἀνθρώπου, καθεὶ πέφυκεν εἶναι ὁ εἶς, κατ' ἐδὲνά διοίσει τρόπον, ἀλλ' εἰς καὶ πάντων ὁ τῆς ἐσίας δὴκει λόγῳ, μία δὲ πάντων εἴσοδος εἰς τὸν κόσμον, ἔξοδοί τε ἴσαι καὶ τὸ γεγραμμενον. τοῖς γε μὴν θύραθεν πλεονεκτῶσιν ἑτέροις ἐπ' ὅτε τινές, οἷον χρημάτων περισσίας, ἀξιωματῶν ὑπεροχῆς, καὶ ὁ μὲν τις ἐστὶν οἰκετῆ, ὁ δὲ θεραπέυεται. πλὴν ὅπως περ' ἂν ἔχοι ταυτί, μία μὲν ἅπασιν ἀνθρώποις ἡ φύσις. ἐνεστὶ δὲ αὐτῇ τὸ πρὸς πᾶν ὅτις τῶν ἐπαυγμένων ἐπιηθείως ἔχειν. καὶ γὰρ ἐστὶ σοφῆ, καὶ ἀποκρίνειν οἶα τε τῶν ἀμεινόνων τὰ χεῖρα. οὐδὲν ἐν ἄρα τὸ ἀπεῖργον ἐστὶ, τὸν ἐν ὑφέσει τῆ καὶ τὸν βίον γενέσθαι σοφόν, καὶ τὸν ἐν ἐνδείᾳ χρημάτων δικαιοσύνην ἀσκῆν, καὶ τὸν ἐν μέτροις ὄντα τοῖς οἰκετικοῖς καὶ ἐπιεικῆ καὶ κόσμιον ἀποφαίνεσθαι. ἀνθ' ὅτι δὴ ἐν αἰτιᾶται μάτην τῶς τῶ θεῶ κηρύγματι σεσαγηνευμένους εἰς ἀληθῆ καὶ ἀμώμηλον θεοπλίαν, καὶ εἰς παντὸς εἶδησι ἀγαθῶ, εἰ μὴ μέτρωσιν αὐτοῖς ἐπλάττω τρυφᾶν, εἰ μὴ ταῖς ἐξωθεν ὑπεροχῆς πλεονεκτῶσιν ἑτέρους. ὡς ἐγωγε φαίην ἂν τὸν ἐν ἐνδείᾳ χρημάτων, εἴπερ' ἔλοιτο διαδιδῆν ὀρθῶς καὶ ἐννόμως, ἀσυζητήτως ἐν ἀμεινοσι τῶ πλεονεκτῶντῳ πλάσις, καὶ οἰκέτην σοφόν παραληθῶντῳ δεσπότη. γεγραπταί γ' ὅτι οἰκέτης σοφὸς κρατήσῃ δεσποτῶν ἀφρόνων. Ἴδοι δ' ἂν τις καὶ ἐν τοῖς Ἑλλήνων ἀγῶσι, τῶς ὅτι μάλιστα τῶν ἄλλων εὐπρεπεσέερος, χειρῶνακτας μὲν γεγονότας ἐν ἀρχαῖς, δημῶδη ὃ βαναυσικὴν ἐπιτηδέυσαντας τέχνην, καὶ ἐκ παλῶας τῶτο λαχόντας διαδοχῆς, ἐκ ἀθαυμάσους ὃ γεγονότας ἐπὶ σοφία τῆ παρ' αὐτοῖς. καὶ παρήμι μὲν πολλῶς ἐπ' αὐτὸν ὃ εἶμι τῶ Σωφρονίσκου Σωκρατην, ὃς μητρὸς μὲν ἐξέφυ μαιᾶς τὸ ἐπιτηδεύμα, λιθρυγῶ δὲ πατρός, καὶ μὴν καὶ εἰς ἄκρον φασὶν ἐλάσαι τῆς τέχνης αὐτον, καὶ ἐδὲν ὄνειδῶ ἠγείσθαι τὸ χεῖμα.

Sap. 7.

Proverb. 17.

γράφει δὲ ἔτω περὶ αὐτῆς Πορφύριος, ἐν τῷ
 τρίτῳ φιλοσόφων ἱστορίας· τῶν δὲ ἔτω σα-
 φηνοτάτων, λέγωμεν περὶ Σωκράτους, τὰ πα-
 ρὰ τοῖς ἄλλοις μνήμης καὶ ἠξιωμένα ἐπ' ὀλίγον
 φιλοκρινεῖς, καταλιπόντες δὲ ἀνεξέταστον τὸ
 εἶτε αὐτὸς εἴργαστο σὺν τῷ πατρὶ τὴν λιθομοι-
 κήν, εἶτε αὐτὸς ὁ πατὴρ αὐτῶν μόνος. ἔδεν γὰρ
 αὐτῷ τῆτο πρὸς σοφίαν, πρὸς ὀλίγον γε χρό-
 νον ἐργασθῆναι. εἰ δὲ δὴ ἐρμογλύφος ἦν ἢ μᾶλλον
 . . . . . κατὰρσις ἢ ἡ τέχνη, καὶ ἔτι πρὸς
 ὀνειδῆς. καὶ μεθ' ἕτερα δὴ μιμερὸν ἢ γενέσθαι τὸν
 Σωκράτην, πατρῶα τέχνη χρώμενον τῇ λατυ-
 πικῇ. Καὶ Τίμαος ἐν τῇ ἐνάτῃ λιθοργεῖν φησὶ
 μεμαθηκέναί Σωκράτην. εἰ δὲ ὁ μὲν διὰ δυσ-
 μένειαν ἀξιοπίστως, Τίμαος δὲ διὰ ἡλικίαν νεώτε-
 ρος ἢ ὁ Ἀριστοξένος. Μενεδήμῳ τῷ Πυρραῖῳ
 χρησέον, Πλάτωνος μὲν γεγονότι μαθητῇ, πρε-
 σβυτέρῳ δὲ γεγονότι Ἀριστοξένῳ, λέγοντι ἐν τῷ
 φιλοκράτους, ὅτι ἐν ἐπαυελῷ Σωκράτης ἔτε
 ὑπὲρ ἑ πατρὸς ὡς λιθοργῶ λαλῶν, ἔτε ὑπὲρ
 τῆ μητρὸς ὡς μάϊας. ἄρ' ἐν, εἰπέ μοι, διεφθόνησε
 τῷ Σωκράτῃ τὸ λιθοργεῖν, ἦτοι τὸ ἐν λιθορ-
 γῶ γενέσθαι πατρὸς, πρὸς γε τὸ δύνασθαι κατορ-
 θῆναι ἢ νεόμικεν εἶναι χρῆσά, ἀσιβῆς ἀπέφηνεν
 αὐτῷ τὸ φιλοσοφεῖν τὸ ἐν μισοφύρῳ γενέσθαι
 μητρὸς; μάϊα ἢ ἦν, ὡς ἔφην. Ἄλλ' ὁ δεινὸς παρ'
 αὐτοῖς καὶ διαδόχῳ Πλάτων ἔπαυσε τῆς ὡ-
 μιληκῆς, ἢ παλαίστρας ἐν ἀρχαῖς ἐμφιλοχω-
 ρῶν, ἐξιδρωτῶν ἀθλητικῶν μεταπεφοίτηκεν εἰς
 φιλοσοφίαν; καίτοι φησὶ ἢ περὶ αὐτῆς Πορφύ-
 ριος· ἐπαυδέθη δὲ ὁ Πλάτων παρὰ μὲν Διο-
 νυσίῳ γράμματι, παρὰ δὲ Ἀρίστωνι τῷ Ἀργεῖῳ
 παλαιῷ, τὰ καὶ τὴν γυμνασικήν. φησὶ δὲ καὶ
 Ἰσχυρία τῶν καὶ Πύθια παλαῖσαι αὐτόν. εἶτα,
 τίς τοι εἶδε τὸ βαναυσικώτερον; ἀνάχοιτο ἢ, ὡς
 γε οἶμαι, τῶν ἐν φρονήτων ἔδειξ, ἀπημφιε-
 σμένῳ σώματι γυμνῶς καὶ ἀκρύπτως ἀχρημονεῖν
 ἐπὶ πληθύνῃ ἔτω πολλῆς καὶ ἐπὶ σμικρῶ πρ
 τάχα μισθῷ. ἀλλ' οἰκέταις φησὶν ἔβασίμον εἶναι
 τὴν φιλοσοφίαν διαγελαῖ ἢ εἰλέοιτο κελῆσθαι
 πρὸς ἀλήθειαν. καίτοι Ζάμολξις ὁ Θραξ, Πυ-
 θαγόρας μὲν ἦν οἰκέτης· τεθαύμασαι δὲ παρ'
 αὐτοῖς ὡς ἀπάσης ἐπισήμης εἰς λῆξιν ἐληλακῶς.
 διαμέμνηται δὲ καὶ τῆτος Πορφύριος, καὶ δὴ
 καὶ ἔτω φησὶν ἦν δὲ αὐτῷ ἕτερον μειρά-
 κιον, ὃν ἐν Θρακίᾳ ἐκλήσατο, ὃ Ζάμολ-
 ξις ἦν ὄνομα· ἀγαπῶν δὲ αὐτὸν ὁ Πυθαγό-
 ρας, τὴν μετέωρον θεωρίαν ἐπαυδέυσεν.

A Sic autem de illo scribit Porphyrius, in
 philosophorum historiae libro tertio:
His ita declaratis, dicamus de Socrate,
quae apud alios memoratu digna sunt le-
uiter attingentes, illudque praterierimus,
num ipse cum patre statuariam exercue-
rit, an pater eius ipse solus. Nihil enim
boc ei ad sapientiam, quod aliquanto tem-
pore in ea laboravit. Quod si statuari-
us fuit, eo laudabilior: ars enim illa
nitida est, neque certe probro ei fuerit.
 B Et post alia: *Opificem fuisse Socratem,*
patrisque arte usum marmoraria. Et
 Timaeus libro nono Socratem ait *ca-*
dendorum lapidum artem didicisse. Quod
 si propter inuidiam ille minus fide di-
 gnus est, Timaeus vero propter aetatem,
 Iunior enim Aristoxenus; Menedemo
 Pyrrhao utendum, qui Platonis disci-
 pulus fuit, & antiquior Aristoxeno.
 Hic in Philocrate refert, Socratem de
 patre ut *lapidario*, & de matre ut *obste-*
trice, semper locutum. Num igitur
 C Socrati quod statuarius, aut patre sta-
 tuario genitus esset, obfuit, quomi-
 nus ea perageret quae recta putauit;
 aut ei ad philosophiam aditus interclu-
 sus, quod mercenaria matre genitus,
 quippe obstetrice, uti dixi? Atqui fa-
 cundus ille Plato ac celebris apud eos,
 nonne cum palaestrae magistris versatus,
 & in palaestris dudum initio moratus, ex
 sudoribus athleticis ad philosophiam
 transit? Nam de illo scribit quoque
 Porphyrius: *Plato apud Dionysium lite-*
ras didicit, apud Aristonem autem lucta-
torem Argium, exercitatoriam. Non-
 nulli autem in *Istbmiis* & *Pythiis* certasse
 ipsum aiunt. At quid ea re illiberalius?
 Nemo enim sanus, opinor, tulerit nu-
 dato corpore palam in tanta multitudi-
 ne rem indecoram agere, idque mini-
 ma forte mercede proposita. Sed e-
 nim feruis ad philosophiam aditum mi-
 nime patere ait, ridet vero si dicantur
 ad veritatem vocati. Atqui Zamolxis
 Thrax, Pythagora quidem feruus fuit:
 apud ipsos autem in admiratione fuit,
 velut omnis scientiae cacumen adeptus.
 Cuius item meminit Porphyrius, atque
 ita scribit: *Erat autem ahus ei adolescen-*
tulus, quem ex Thracia sibi emit, cui no-
men Zamolxis. Hunc quum Py-
thagoras amaret, rerum altissima-
rum scientiam illum docuit.

Nihil ergo prohibet quominus serui sapientes & probi sint, si pro virtute sudorem ferre voluerint, & veræ Dei cognitionis radiis perlustrari. Quod autem diuinæ prædicationis fructum mulieres percipiant, inde carpenti occasionem arripit; quamvis ipse Plato in Siciliam appulsus, Dionysii vxorem ad sapientiæ studium vocarit. Porphyrius vero Marcellam philosophiæ studium supra modum admiratam, eamque libenter domum duxisse, & cum ea tanquam cum vxore consueffe. Hic in vita Pythagoræ, Crotoniatarum urbem ita scribit animatam ab eo, vt quum multa & recta differendo iam inutiles annis senes demulisset, iussus a primoribus vrbs, atati iuuenili congruentes admonitiones fecerit, post hæc etiam pueris a ludo literario confertim venientibus, deinde mulieribus, quarum ei conuentus instructus est. His ita constitutis, magna eas ob res auctus est celebritate; multosque ex hac vrbe discipulos, non viros solum sed & mulieres, accepit. Quid ergo Seruatoris discipulos arguit, si cunctis promiscue diuina prædicatione proposita, mulierculas virosque, claros & obscuros, diuites & egenos, & seruili conditione nonnullos, ad cognoscendum vocarunt vniuersi Deum secundum naturam, opificem ac dominum. Vrgens autem rursus in nos conuitia pro sua libidine, sic ait:

IULIANVS.

Sed nescio vndenam velut afflatus hoc dixerim, aut vnde digressus: Quid est, quod Diis nostris non obsequuti ad Iudæos transfugistis? An quod imperium Dii Romæ dederunt, Iudæis exigui temporis libertatem, sed perpetuam apud externos seruitutem? Abraham considera; nonne peregrinus fuit in terra aliena? Iacob, nonne prius quidem Syris, inde Palæstinis, demum senex Ægyptiis seruiit? An non illos Moses eduxit ex Ægypto in brachio excelso, e domo seruitutis? Quum autem Palæstinam incolerent, annon crebrius fortunas mutarunt, quam colorem aiunt, qui chamæleontem viderunt, modo Iudicibus obnoxii, modo alienigenis seruietes? Posteaquam vero sub Regibus esse cœperunt, (quo id pacto, nunc præmittamus; neque enim Deus vltro concessit ipsis vt regio dominatu regerentur, sicut ait Scriptura,

A Εἶργει δὴ ἐν οἰκέτας ἔδεν σοφὸς ἐνάη καὶ ἀγαθὸς, τὸν ὑπὲρ γε τῆς ἀρετῆς ἰδρωῖτα διενεγκεῖν ἡρημένως, καὶ ταῖς τῆς ἀληθῆς θεοπίας ἀυγαῖς εὐμάλα καταφαδρύνεσθαι. Ἄλλ' ὅτι γυναῖκας τὸ θεῖον ἡμῶν ὀνήνησι κήρυγμα, φιλοσοφίας καὶ τῆς ποιήται πρόφασιν καίτοι καὶ αὐτὸς ὁ Πλάτων Σικελοῖς ἐμβαλὼν τὴν Διονύσε γαμετὴν πρὸς φιλοσοφίαν ἐκάλει. Πορφύριος δὲ τὴν Μαριέλλαν ὑπεράγαθαι μὲν τῆς φιλοσοφίας **B** φησὶν, εἰσοικίσασθαι δὲ ἀσμένως, καὶ συμβιωτέειν ἐλέσθαι γαμικῶς. γράφει δὲ ὧδε καὶ τὸν Πυθαγόρα βίον ἐξηγούμενος, ἔτω διαθεῖται τὴν Κροτωνιατῶν πόλιν, ὡς ἐπεὶ τὸ τῶν γερόντων ἀχρεῖον ἐψυχαγώγησε πολλὰ καὶ καλὰ διαλεχθεῖς τοῖς νέοις, πάλιν ἡδῆλικὰς ἐποίησε παρανώσεις ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευθεῖς, μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς πασι ἐκ τῶν διδασκαλείων ἀθρόως συνελθόντων εἶτα ταῖς γυναῖξι, καὶ γυναικῶν σὺλλογον αὐτὰ καλεσθευάσθαι. γενομένων ἵτῆταιν, **C** μεγάλην περὶ αὐτῶν ἠυξήθη δόξα, καὶ πολλὰς ἐλάβεν ἐκ ταύτης τὴν πόλεως ὀμιλητὰς, ἔμνον ἄνδρας, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας. Αἰτιᾶσαι δὴ ἄνθ' ὅτι ἔσωθηρος τὸς μαθητὰς, εἰ πᾶσιν ἀδιακρίτως τὸ θεῖον προθένης κήρυγμα, γυναῖκα τε καὶ ἄνδρας λαμπρὸς καὶ ἀσήμους, τὸς ἐν πλάτῳ, τὸς ἐν ἐνδείᾳ, καὶ μὴν καὶ ἐξ οἰκείων ἐκάλεσεν τινὰς ἐπὶ τὸ χρῆναι μαθεῖν τίς ὁ τῶν ὄλων ἐστὶ καὶ φύσιν Θεοῦ καὶ δημιουργὸς καὶ κύριος. Περιτὰς δὲ πάλιν τὰς καθ' ἡμῶν λοιδορίας ἐπὶ τὸ αὐτὰ δοκῶν, ἔτω φησὶν.

ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ἄλλὰ τῆτο μὲν ἔκ οἶδ' ὅθεν ὡς περ ἐπιπνεόμενος ἐφθραγξάμην, ὅθεν ἵ ἐξέβην, ὅτι πρὸς τὸς Ἰουδαίους ἠυτομολήσατε, τί τοῖς ἡμετέροις ἀχαριστήσαντες θεοῖς; ἀρ' ὅτι βασιλεύειν ἔδοσαν οἱ θεοὶ τῇ Ῥώμῃ, τοῖς Ἰουδαίοις ὀλίγον μὲν χρόνον ἐλευθέρους εἶναι, δελεῦσαι δὲ αἰεὶ καὶ παροικῆσαι; Σκόπει τὴν Ἀβραάμ, ἔχον πάροικον ἦν ἐν γῇ ἀλλοθρία; τὸν Ἰακώβ, ἔ πρότερον μὲν **E** Σύροις, ἐξῆς ἵ ἐπὶ τῆτοις Παλαισινῶις, ἐν γῆρα Ἀιγυπτῶις ἐδέλευσεν; Οὐκ ἐξ οἴκθ' ἀλείας ἐξήγαγεν αὐτὸς ὁ Μωσῆς ἐξ Ἀιγύπτου ἐν βραχίονι ὑψηλῶ; κατοικήσαντες ἵ τὴν Παλαισίνην ἔ πικρότερον ἡμεῖσαν τὰς τύχας, ἢ τὸ χροῶμα φασὶν οἱ τεθεαμένοι τὴν χαμαλέοντα, νῦν μὲν ὑπακχόντες τῶν κριτῶις, νῦν ἵ τοῖς ἀλλοφύλοις δελεῦοντες; Ἐπειδὴ δὲ ἐβασιλεύθησαν, ἀφείδω δὲ νῦν ὅπως ἔτε ἵ ὁ Θεὸς ἐκὼν αὐτοῖς τὸ βασιλεύεσθαι συνεχώρησεν, ὡς ἡ γραφὴ φησιν,

ἀλλὰ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, καὶ προδιασελά-
 μέν Ⓢ ὅτι ἄρα Φαύλως βασιλευθήσονται πλὴν
 ἀλλ' ὤκησαν γὰρ τὴν ἑαυτῶν καὶ ἐγεώργησαν
 ὀλίγα πρὸς τοὺς τετρακοσίοις ἔτεσιν. ἐξ ἐκεί-
 νης πρῶτον Ἀσσυρίοις, εἶτα Μήδοις, ὑστερον Πέρ-
 σαις ἐδύλευσαν, εἶτα νῦν ἡμῶν αὐτοῖς.

ΚΥΡΙΑΛΟΣ.

Ὅτι μὲν ἐν τῷ κοσμικῷ τε καὶ ἀκαθάρτῳ
 πνεύματι κάτοχ Ⓢ ὡν συγγέγραφε τὰ τοιαῦτα,
 Φαίη ἀν οἶμαι καὶ ἀπαστισθῆν ὡ τι περ εἴη σῶ B
 φρων ὁ νῆς. καλαγορεύσει γὰρ τῆς ἀρρήτης καὶ
 ὑπερλάτης τῆς Θεῶν δόξης τὸ σύμπαν ἔδειξ,
 εἶπερ εἴη καὶ νῆ καὶ φρενὸς ἐν καλῷ καὶ τῆς
 τῆς διαβολικῆς πνεύμα Ⓢ ἐπιπνοίας ἐλεύθε-
 ρ Ⓢ. Ἐρομένου δὲ ἀνθ' ὅτι τοῖς τῶν Ἰουδαίων ἀ-
 καλαφέντοις ἔθεσί τε καὶ νόμοις προσκεκλιμέ-
 θαι, καὶ παρ' ἐνεῖνας ἠτομολήσαμεν, καὶ μὴν
 καὶ ἐθέλοντι τὰς αἰτίας ἀναμαθεῖν, δι' αἷς ἀχα-
 ρισθῆμεν τοῖς αὐτῆ θεοῖς, φημὲν ἀναγκάως,
 παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις, ἦγεν παρὰ τῆ C
 θεοπνεύτω γραφῆ, τὴν περὶ γε τῆς ἀληθῆς
 καὶ μιᾶς θεότητ Ⓢ, ἰσχυρὴν καὶ τελορευμένην, καὶ
 ἀπάσης ἐπίμεσον εὐηγορίας εὐρηκάμεν νόμος,
 καὶ παιδαγωγίαν ἐνθὺ παντὸς ἀγαθῆ τὸν φι-
 λάρετον ἀποφέρουσαν, παρακλήσεις ἀγίων ἀ-
 ποκομιζέσας εἰς ἐγκράτειαν, γερωῶν ὑπὸ σχέ-
 σεις, ἐλπίδα τὴν ἀληθῆ τῆς εἰς αἰῶνα ζωῆς,
 ἀφροσιν πλημελημάτων, θεῖς πνεύμα Ⓢ χο-
 ρηγίαν, ὑποθεσίας χάριν, καὶ τί γὰρ ἐχί τῶν D
 ὑπὲρ νῆν καὶ λόγον; ὀφθαλμὸς γὰρ, φησὶν,
 ἐκ εἶδε, καὶ ἔς ἐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν
 ἀνθρώπου ἐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς
 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Τῆ τῆτων ἐφέσει καὶ μά-
 λα εὐφρόνως σεσαγηνέμεθα πρὸς γε τὸ δεῖν
 τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἀθυρημάτων ἀνθελέσθαι, καὶ
 ἀγαπᾶν τὰ παρὰ τῆ θεοπνεύτω γραφῆ. ἀχα-
 ρισθῆμεν δὲ σφόδρα τοῖς ἐκ οἶδ' ὅπως νομι-
 θεῖσιν εἶναι θεοῖς. καίτοι γὰρ πάλαι τοῖς τῶν ἀγίων
 ἀγγέλων ἐμπρέπουτες χοροῖς, πονηροὶ γεγονάσιν
 καὶ ἀποστάται, καὶ τὴν ἰδίαν ἐ τηρήσαντες ἀρ- E
 χὴν, ἀπώλιον μὲν τῆ εἶναι μὲν Θεῶ, καὶ
 τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκειότητ Ⓢ ὀλοδρόπως ἠμοιρηκό-
 τες, πεπλανήμασι τὴν ὑπὸ ἕρανόν, διενεί-
 मानτο τῆς ἐπὶ γῆς, καὶ τοῖς τῆς ἀμαθίας αὐτῆς
 ἐγκαθιέντες βόθροις, τῶν ἀμεινόνων ἀλλάξα-
 σθαι τὰ ἀσχιῶ παρεσκένευσαν, καὶ ἀπάσης
 Φαυλότητ Ⓢ ἀπέφηναν ἐρασάς. πεπέικασι δὲ
 πρὸς κινεῖν, ἐκ αὐτοῖς δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς

A sed coactus ab ipsis, quumque prae-
 nuisset, longe deteriori sub imperio
 futuros) tamen terram suam quadrin-
 gentis annis, & paulo plus, habitarunt
 colueruntque. Ex illo primum Assy-
 riis, dein Medis, demum Persis
 seruiuerunt, postremo nunc nobis
 ipsis.

CYRILLVS.

Immo vero mundano & impuro spi-
 ritu arreptum fuisse, quum hæc scripsit,
 nemo non, opinor, dixerit, cui sana
 mens sit. Nemo enim prorsus ineffa-
 bilem & supremam Dei maiestatem ar-
 guet, qui recta mente sit præditus, &
 afflatu spiritus diabolici vacuus. Per-
 contanti vero, quamobrem Iudæorum
 integris moribus ac legibus adhæsimus,
 & ad illos transfuginus; causas item
 discere volenti, ob quas erga Deos suos
 ingrati sumus; necessario respondemus:
 Nos apud Iudæos, siue apud Scripturam
 diuino afflatu proditam, inuenimus sub-
 tilem, & exactam, & omni benedictione
 plenam de vera & vna Deitate sententiam:
 leges item ac disciplinam virtutis
 studiosum ad omne bonum recta perdu-
 centem, exhortationes sanctorum ad
 continentiam ferentes, præmiorum pro-
 missiones, spem veram vitæ sempiter-
 nae, remissionem peccatorum, diuini
 spiritus largitionem, adoptionis gratiam,
 quæ mentem omnem & orationem
 superant. *Oculus enim non vidit, in-* 1. Cor. 2.
quit, & auris non audiuit, & in cor ho-
minis non ascendit, quæ preparauit Deus
diligentibus se. Horum promissione
 nostro magno cum gaudio inducti su-
 mus, vt nugis Græcorum præferremus
 & complecteremur ea, quæ diuinis scri-
 ptis continentur. Auersamur autem
 vehementer eos, qui nescio quo pacto
 Dii esse putantur. Quamuis enim in-
 ter sanctorum Angelorum choros con-
 spicui olim essent; improbi tamen facti
 ac desertores, suoque principatu non
 seruato, Dei domicilio exciderunt, &
 eius amicitia prorsus orbati, orbem qui
 sub celo est in errorem induxerunt, ho-
 minesque dissiparunt, & ignorantia vo-
 raginibus immerfos turpibus honesta
 mutare fecerunt, & omnis improbita-
 tis amorem indiderunt. Persuase-
 runt autem non tantum vt si-
 bi diuinos honores tribuerent,

sed etiam mundi elementis, & animantium ratione carentium simulacris, volatilium & marinorum. An non ergo iure illis renunciandum esse dicimus? Enimvero quod perditores & corruptores vniuersa terrae fuerunt, non autem quod opum copia priuati sumus, nos infensos esse dixerit aliquis, sed potius quod in miseram animam laesi, deque ea periclitantes. Renunciauimus igitur iis, qui opinione Dii tantum sunt, quum nihil omnino apud ipsos inueniamus, quod non sit extrema vituperatione dignum. Masculorum enim concubitus, & mulierum scortationes, & omnis libidinis studium, apud illos fabula & risus, & prodigiorum arcana, & loco virtutis mendacium, & omne genus impuritatis, quaecunque vel in cogitationem vel sensum incurrit. Neque difficilis inuentu est, quin potius inde patebit, horum demonstratio. Ecce enim, ecce, quamuis Deus, qui omnia potest, nutibus suis res Romanas firmet, Deos tamen, qui nihil sunt, nomini Romano splendorem ait tribuisse. Sed, amabo te, vir optime, qui eo munificentiae peruenire potuerunt, aliisque imperium largiti sunt, quomodo sua ipsi gloria & honore destituti sunt? Quem enim honorem fraude & mendacio quondam rapuerant, prorsus amiserunt, vbi mendacium Christus denudauit. Quomodo igitur aliis dederunt imperium, qui velut necessitate quadam orbatii sunt potestate regnandi, & subterraneis specibus tantum non infossi, vbi ineuitabilis iudicis tempus expectant?

2. Petr. 2. *Angelos enim, inquit, qui non seruarunt suum principatum, vinculis tenebrarum in tartarum deiectos tradidit custodia in iudicium magna diei puniendos.* Quoniam autem peregrinos & alienis sceptris subditos fuisse dicit, qui a diuino Abraham sunt, respondeat, quaso, quid ea res ipsos laeserit, aut quomodo impedierit quominus illos nequaquam bonos fuisse, dicere aut cogitare debeamus? Non dum ostendit, vtrum inhonestis moribus fuerint, an iniustis lucris seruierint, an conuiciis, calumniis & cupiditati studuerint, an obtrectatores, impostores, & in sceleribus acuti, pestiferi item ac nebulones. Hi citantur ad iudices: hi legibus omnibus puniuntur: hos reos fieri par est, suorumque criminum poenas iudicibus luere.

A τὸ κόσμος σοιχείοις, καὶ ζώων ἀλόγων ἐκτυπώμασι πηλῶν τε καὶ ἐναλίω. Ἄρ' ἔν ἐν ἐν δίκη χρῆναι τέ φαμεν ἀχαρισεῖν αὐτοῖς; ἢ μὴν ὅτι φθορεῖς τε καὶ λυμεῶνες ἀπάσης γεγόνασι τῆς ὑπ' ἔρανον, καὶ ἔ δὴ πρὸς φαῖη τις ἂν, ὅτι χρημάτων περισσίας ἐστερημένοι χαλεπαίνομεν. εἰς αὐτὴν δὲ μᾶλλον ἠδίκημένοι, ἢ κινδυνεύοντες τὴν ἀθλίαν ψυχὴν. Ἀπεφοιτήσαμεν τοίνυν τῶν ἐνδοκίσει θεῶν ἔδεν τὸ παράπαν τῶν παρ' αὐτοῖς εὐερίσκιον, ὃ μὴ τῆς ἐσχάτης ἐστὶ διαβολῆς ἄξιον. ἀρρένομιξία τε, καὶ γυναικῶν ἐταρισμοί, καὶ ἀσελθείας ἀπάσης ἐπιτήδευσις παρ' αὐτοῖς μῦθοι καὶ γέλως, καὶ τερατολογίας τὰ μυσήρια, καὶ ἐν ἀρετῆς τάξει τὸ ψεῦδος, καὶ πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας ἀσθητῆς τε καὶ νοητῆς. καὶ δυσεὐερίσκιον μὲν ἔδαμῶς, αὐλόθεν δὲ μᾶλλον, ὡς ἔφην, ἢ δεῖξις. Ἰδὲ γὰρ ἰδὲ τὰ πάντα ἰσχύοντα θεῶν νεύματι ἰδίῳ τὰ Ῥωμαίων κρατύνοισι, τῆς ἔδεν ὄντας θεοὺς χορηγεῖ γενέσθαι φησὶ τῆς εὐκλείας αὐλοῖς. Ἄλλ' ὠκράτισε, φαῖη ἂν, οἱ φιλοτιμίας εἰς τὸ διατλεῖν εἰδότες, καὶ δούλεις ἑτέροις τὸ δύνασθαι κρατεῖν, πῶς αὐτοὶ τῆς ἰδίας ἐστερηται τιμῆς τε καὶ δόξης; ἦν γὰρ πάλαι κενόλοφασιν ἐξ ἀπάτης καὶ ψευδολογίας, εἰς ἅπαν ἀποδεβλήκασι, Χριστὸν τὸ ψεῦδος ἀπογυμνώσαντος. πρὸς τοίνυν ἑτέροις, δεδωρηται τὸ κρατεῖν, οἱ τὸ δύνασθαι κρατεῖν ὡς ἐξ ἀνάγκης ἐστερημένοι, καὶ τοῖς ὑπὸ χθόνα μυχῶς μονοῦσιν κατορωρυγμένοι, καὶ τὸν τῆς ἀφύκτου δίκης κερὸν ἀναμένοντες; ἀγγέλλει γὰρ, φησὶ, τῆς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν, σειρᾶς ζόφου ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας κολασθησομένους τηρεῖν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ παροῦσας καὶ ὑπὸ σκῆπτρα φησὶ τὰ ἑτέρων γενέσθαι τῆς αὐτοῦ τὸν θεασέσιον Ἀεραῶν, φράζεται δὴ πάλιν τί τὸ χρεῖμα αὐτῆς καταπημήσειεν ἂν, ἢ πῶς καταθήσειε πρὸς γε τὸ δέειν ὡς εἶεν ἐν ἀγαθοῖς πάντη τε καὶ πάντως πρὸς ἡμῶν νοεῖσθαι καὶ λέγεσθαι. ἔπω δέδειχεν εἰ γεγόνασιν ἀσχεροὶ τῆς τρόπης, εἰ λημμάτων ἀδίκων ἠτῶμενοι, λοιδοροὶ τε καὶ φιλετικλήμονες καὶ πλεονεξίας ἐπιτηδεύται, βάσκανοί τε καὶ φένακες, καὶ δριμύεις εἰς κακουργίας, λοιμοὶ τε καὶ ἀλαζόνες, ἔτοι καλῶνται παρὰ τῆς δικασίας, τῆτοις ἀπαντες ἐπιτιμῶσιν οἱ νόμοι, τῆτοις τὸ διακείσθαι πρέπει, καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐυθυμόντων ὑπομένειν γραφάς. Ἀποφαίνει δὲ κακῆς κατ' ἔδεναι

τρόπον τὸ ὑπὸ σκῆπτρα γενέσθαι τινῶν, ξένους τε καὶ ἐπήλυδας. ἄθρει γὰρ δὴ καλευρομένην τῆς ὑπ' ἕρανὸν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν κειράτηκε γὰρ ἐξὶ μόνων Ἰσραήλων, ἀλλὰ παντὸς ἔθνους τε ἀνθρώπων καὶ γένους. ἄρ' ἐν ὅτι κειράτηται, καὶ ζυγοῖς τοῖς ἐνομωτάτοις ὑπέκειναι ἀνεχούται, δυσγενεῖς εἶναι φῶμεν καὶ ἕδενός ἀξίους; ἄρα τὸ βασιλεύεσθαι πρόφασιν αὐτοῖς ἀδοκίμα γέγονε συμφορᾶς; ἀλλ' ἐκ ἂν οἰοίτο τις ταῦτ' ἔχειν ὀρθῶς. Εἰσὶ γὰρ εἰσὶ, νυνὶ δὴ μᾶλλον ἢ πρὶν, καὶ ἐν τοῖς ἐλπίδος ἐπέκεινα, καὶ ἀπάσης εὐθυμίας ἐν καλῶ, καὶ τὸ χρῆμα αὐτοῖς πρὸς εὐκλείας μᾶλλον, ἢ γὰρ πρὸς ὀνειδῆς ἐμβεβηκέναι δώσομεν. Ἀπαλλαττέτω δὲ ἐν αἰτίας καὶ γραφῆς, καὶ μῶμος παντὸς τῶν ἀμφὶ τὸν θεασίον Ἀβραάμ, εἰ καὶ ἦσαν ἐπήλυδες, καὶ τὴν ἐνεβῆσαν ἀφέντες πρὸς ἑτέραν μεθωρμίζοντο, ὅλην τε διὰ Θεοῦ κατεκλήσαντο τὴν Ἰσραήλ. Δεδουλεύασιν δὲ Πέρσας καὶ Μήδους, καὶ μὴν καὶ ὁμόροις τισὶ τῶν ἑτέρων ἐθνῶν οἱ ἐξ Ἰσραήλ. ἄρ' ἐν οἷσα τὴν αἰτίαν, ἢ βέλει μαθεῖν; ἐπειδὴ γὰρ τὴν εὐσεβῆ καὶ ὑπὸ θεῷ λατρείαν ἀφέντες τοῖς αὐτῶν τεθύνασιν θεοῖς, φειδῶς ἀπάσης ἐσερημένοι βαρβαρικῆς ὁμότητος ἔργον γεγόνασιν, καὶ τὴν δυσαχθῆ τῆς δουλείας ζυγὸν ὑπῆλθον. Ἀχαριστῶν ἐν ἄξιον τοῖς Ἑλλήνων καὶ διὰ τῶν θεοῖς, σώζουσι γὰρ ἕδενά τῶν ὑπ' αὐτοῖς γεγονότων. Προσεποίησα δὲ χρησίμως καὶ οἷς ἔφην. ἄρ' ἀσχρόν αὐτῶν καὶ ἀκαλλῆς εἶναι δοκεῖ τὸ βεβασιλεύεσθαι τὸν Ἰσραήλ ὑπὸ Σαῦλ παρά γε τὸ ἀνδάνον τῶν ἐπὶ πάντας θεῶν; ἔδει γὰρ ἔδει μᾶλλον ἴσως ἔρεῖ, καὶ ἦν ἀμεινον ἀσυκρίτως τὸ ὑπ' αὐτῶν κηραλεῖσθαι μόνον. καλῶς. συνήσιν γὰρ εὐ μάλα, καὶ τοῖς αὐτῶν συνθήσομαι λόγοις. ἐκὼν ἀβέλητον τῶν θεῶν τὸ ὑπεξάλασθαι τινῶν τῶν ὑπ' αὐτῶν ζυγῶν, ὑφείναι δὲ παρ' αὐτὸν ἑτέροις τὸν τῆς διανοίας ἀρχένα. Εἶτα πῶς ἀνω τε καὶ κάτω τὰ πάντα κυκῶν, θεοῖς ἐθνάρχαις τισὶ καὶ πολιάρχαις δαίμοσιν ἀπονεῖμα φησὶν αὐτὸν τὴν καὶ πάντων ἀρχὴν, καὶ τοῖς τὸ χρῆμα κηραλεῖν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ ἀφέντα μᾶλλον ἑτέροις, ἀλλ' ἑαυτῶν τηρήσαντα καλὰ γε τὸ αὐτῶν δοκεῖν; κατεπιρραίνετο γὰρ αἰτηθέντος Σαῦλ, καὶ γὰρ ἔφη δὲ ἐνός τῶν προφητῶν, καὶ ἔδωκα αὐτοῖς βασιλείαν ἐν ὄργῃ μου. Ἐικασμοῦ μὲν ὁμολογημένως καὶ σαφροῖς ἐννοιῶν εὐρήμασιν ἀσυνέτως ἐπισεμνύνεται, καὶ τὰ ἔξω μῶμος παντὸς οἷς ἂν ἔλοιτο ποιεῖται γραφῆν. ὡς περ

At subiici quorundam imperio, & peregrinos & aduenas esse, malos eos plane non efficit. Contemplare enim Romanorum imperium longe lateque per terrarum orbem propagatum. Non solum Iudæos subegit, sed omnem nationem ac genus hominum. Num igitur, quod subacti sunt, & legitimo dominatu regi se patiuntur, viles ideo dicamus, ac nullius pretii? An alieno imperio subiici, causa fuit ipsis insperata calamitatis? At nemo hæc ita se habere censuerit. Nunc enim certe magis quam antea & spem omnem superant, & summa tranquillitate fruuntur, eamque rem illis gloriae potius quam probri loco cessisse dabimus. Ne igitur accuset aut carpat amplius eos, qui diuini Abraham sunt, licet aduenæ fuerint, patriaque relicta in exteram regionem migrauerint, ac ita volente Deo vniuersam Iudæam possederint. At enim Persis ac Medis aliisque finitimis quibusdam gentibus Israelitæ seruiuerunt. Tune igitur causam nosti, an eam discere cupis? Quum enim pio veroque Dei cultu repudiato, Diis, quos Iulianus adorabat, sacra fecissent, tum nullo misericordiae loco relicto, Barbarorum crudelitatem experti sunt, & graue seruitutis iugum subierunt. Opera pretium est igitur eam ob rem Græcorum Deos auersari, subditos enim suos minime seruant. Illud etiam ante dictis vtiliter addam. Num turpe & indecorum Iulianus existimat, quod Israelitæ Saulis imperio præter Dei supremi voluntatem subiecti sint? Oportebat enim, inquiet, ac citra comparationem satius erat ab eo solo regi. Recte; id enim apprime nouit, & ego Iuliani dictis assentiar. Noluit ergo Deus imperio suo quemquam subtrahi, aliisque præter se mentis ceruicem subiici. Iam quomodo fusque deque versans omnia Deum asserit nonnullis Dæmonibus gentium & urbium præsidibus imperium in omnes distribuisse, & tamen non continuo mortalium imperium discreuisse, sed illud suo sibi arbitrato seruasse? Nam quum Saul postularetur, indignatus est. Quippe per vnum prophetam dixit: *Et dedi eis Regem in ira mea.* Stulta plane loquitur Iulianus, & putidis commentis temere gloriatur: ac pro sua libidine res extra omnem reprehensionem positas incusat. Ac si vero

vero minus impie quam oportebat in sanctos debacchatus sit, nulla carpendi cuiusvis satietate captus, in ipsum Iesum audax inuadit atque ita loquitur:

IULIANVS.

Iesus, quem vos prædicatis, vnus erat ex Cesaris subditis. Quod si minus creditis, paullo post demonstrabo: immo vero iam dicatur. Dicitis quippe, ipsum cum patre & matre sub Cyrenio censum fuisse. Verum postquam natus est, quorumnam bonorum auctor cognatis suis extitit? Noluerunt enim, inquit, obedire ei. Quid vero, durus ille corde & lapidea ceruice populus, quomodo Mosis paruit? Iesus autem qui spiritibus imperabat, & in mari gradiebatur, & dæmonia eiiciebat, quique cælum ac terram fecit, vt vos vultis, (non enim hæc discipulorum vllus de eo dicere ausus est, nisi solus Ioannes, idque neque clare, neque explicite; sed dixisse concedatur) non potuit ad salutem suorum amicorum & propinquorum consilia mutare.

CYRILLVS.

Stultus stulta loquetur, & cor eius vana cogitabit, iuxta Prophetæ vocem. Igitur si aliquis alius esset ex Græcanico grege, qui tam frigidis & inanibus dictis confideret, eum forte dicerem sacrarum litterarum scientia destitutum, a veritate aberrare, & ignorare prorsus incarnationis Vnigeniti sacramentum. Quum autem de se magnificum & stupendum quippiam sentiat Iulianus, ac diuinæ Scripturæ cognitionem admirabilem nactus videatur, a nobis audiat. Falleris opinione sapientiæ, vir egregie, & quod apud nos in pretio est, hoc Deum forte magni facere putas? At nescis plane quantum intersit, inter diuinæ gloriæ fastigium, & nostræ cogitationis exilitatem. Nam si Iesum oporteret omnino, quum Deus sit, cauere ne hominum gloriæ postponeretur, adeoque nobiscum has temporarias gloriolas, & modicam felicitatem, vanosque fastus concupiscere; nonne satius ei fuisset dispensationem abicere, neque instar nostri hominem fieri, qui vna cum Patre in eodem throno consideret, qui suprema gloria

Αδὲ μείον ἢ χρεὴν δεδυσσεβηκῶς εἰς ἀγίους, καὶ κόρον ἔχων εὐθένα τῆς καὶ πάντων διαβολῆς, καὶ ἐπ' αὐτὸν ὁ θεασὺς ἔρχεται τὸν Ἰησοῦν, ἕτω τε φησὶν.

IΟΥΛΙΑΝΟΣ.

Ὁ παρ' ὑμῖν κηρυττόμενος Ἰησοῦς, εἰς ἦν τῶν Καίσαρος ὑπηκόων. εἰ δὲ ἀπισεῖτε, μικρὸν ὑσερον ἀποδείξω μᾶλλον ὃ ἤδη λέγεσθε. Φατέ μὲν τοι αὐτὸν ἀπογεγρασθαι μετὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα ἐπὶ Κυρηναίᾳ. ἀλλὰ γενόμενος τίνων ἀγαθῶν αἰτίᾳ καλεσθη τοῖς ἑαυτοῦ συγγενέσιν; καὶ ἠθέλησαν φησὶν ὑπακούσαι αὐτοῦ. τί ὅ, ὁ σκληροκαρδίᾳ καὶ λιθοστράχηλος ἐκεῖνος λαός, πῶς ὑπήκουσε τῷ Μωσέως; Ἰησοῦς δὲ, ὁ τοῖς πνεύμασιν ἐπιτάττων, καὶ βαδίζων ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ τὰ δαμόνια ἐξελαύνων, ὡς ὃ ὑμεῖς θέλετε, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἀπεργασάμενος. καὶ ὃ δὴ ταῦτα τετόλμηκε τις εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ τῶν μαθητῶν, εἰ μὴ μόνος Ἰωάννης, εὐδὲ αὐτὸς σαφῶς, εὐδὲ τρανῶς ἀλλ' εἰρημέναι γε συγκαχωρήσθω εἰς ἡδύνατο τὰς προαφρέσεις ἐπὶ σωτηρία τῶν ἑαυτοῦ φίλων καὶ συγγενῶν μεταστῆσαι.

ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει, καὶ τὴν προφήτη Φωνὴν. εἰ μὲν ἔν τις ἕτερος ἦν τῶν ἐξ ἀγέλης ἑλληνικῆς, ὁ τοῖς ἕτω ψυχροῖς καὶ γραῶδεσιν ἐπιθαρσήσας λόγοις, ἔφην ἂν ἴσως αὐτὸν τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐπιστήμην εἰς ἔχοντα, τῆς μὲν ἀληθείας ἀφαιμαρτεῖν, ἀγνοῆσαι δὲ καὶ εἰς ἅπαν τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τῶν μονογενῶν τὸ μυστήριον. Ἐπειδὴ δὲ πεφρόνηκεν ἐφ' ἑαυτῷ μέγα τι καὶ ἐξασίον, οἶεται δὲ καὶ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς εἰς ἀδαύμασον ἑαυτῷ συνειλοχένας τὴν γνώσιν, ἀκκέτω πρὸς ἡμῶν. Δοκησισοφείς, ὦ γενναῖε, καὶ ὅπερ ἐστὶ τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐν λόγῳ, τῶτο καὶ Θεὸν οἶε τάχα πρὸ ποιῆσαι περὶ πολλῶν; ἠγνόηκας ὅτι παντελῶς τὸ μεσολαβῆν, καὶ τὸ τῆς θείας δόξης ἀνωκισμένον, καὶ τὸ ἐν ἡμῖν διανοίας τὸ σμικροπρεπέες. εἰ γὰρ ὅλως ἔδει Θεὸν ὄντα τὸν Ἰησοῦν, φροντίδα θεοῦ τινὰ τῶν μὴ δοκεῖν τῆς ἀνθρώπων ευκλείας ἰεναὶ καλόπιν, ἐφείδεις δὲ σὺν ἡμῖν τῶν προσκλήρων τετρανὶ δοξαρίων, καὶ μεμετρημένης εὐημερίας, καὶ κόμπων εἰκαίων. πῶς εἰς ἄμεινον αὐτῷ παρελάσαι τὴν οἰκονομίαν, καὶ μὴ γενέσθαι καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπον τὸν ὁμόθρονον τῷ πατρὶ, τὸν τῆς ἀνωτάτω δόξης

ὠραϊσμένον, ἢ θεοπρεπέσιν ἀξιώμασιν ἐμπρεπή. **A**decoratur, & diuinis honoribus coruf-
 cat. Quamobrem si quis obtrectandi
 Οὐκ ἔνδ' εἶπερ τῷ δοκεῖ καταγιάσθαι ἢ λέγειν
 ἀνδ' ὅτι μὴ μᾶλλον βασιλέως τινὸς τῶν ἐπὶ τῆς
 γῆς κενεματίκεν ὑὸς, ἢ μὲν τοι ἢ βασιλίδος
 ἐξέφυ μητρός, ἢ σάρκα δηλονότι, ἐγκαλείτω
 παρελθῶν, ὅτι ἢ γέγονεν ἄνθρωπος, ἢ κενέω-
 κεν ἑαυτὸν, μορφὴν δ' ἄλλ' λαβῶν. εἰ γ' ἦν ὁ-
 λως τὸ δυσκλεές, δύσοισόν τε ἢ φορτικὸν αὐτῷ,
 καὶ ἔκ τῶν πραγμάτων καλῶν εἰς τὸ
 ἀμεινον ἦν δὴ πρὸς τὸ μὴ ἀνασχέσθαι τὴν οἰκονο-
 μίαν. ἀλλ' ἦν ὡς Θεῷ τὰ ἀνθρώπινα παντε-
 λῶς ἔδεν, σμικρὸν αὐτῷ καὶ τῆς ἐπιγεῖας βα-
 σιλείας τὸ μέτρον, καὶ τοι παρ' ἡμῶν τὰς ἀνω-
 τάτω τιμᾶς εὐ μάλα σεφανεμένης. Καὶ γ' ἔν-
 ὅτε Πιλάτῳ προσδιελέγετο, τῆς ἑαυτῷ δόξης
 τὴν ὑπερτάτην ὑπεροχὴν διστάσει, λέγων
 ἢ βασιλεία ἢ ἐμὴ ἐκ ἔσιν ἐκ τῶ κόσμου τῶ-
 τος. Τῷ τοίνυν Θεῷ μὲν ὑπάρχοντι ἢ φύ-
 σιν, ἐλομένῳ γε μὴν παθεῖν οἰκονομικῶς τὴν
 κένωσιν, ἐπιτιμᾶς ἀνδ' ὅτι; καὶ τοι πῶς ἐν-
 δοιάσειέ τις, ὡς τῆς ἐν Θεῷ σοφίας τοσούτον ἡ-
 τήμεθα, ὅσον καὶ φύσει μειονεκτέμεθα; καὶ τῶ-
 το φησὶν αὐτὸς διὰ Φωνῆς Ἡσαΐας ἔ γάρ
 εἰσιν αἱ βελαί μου ὡσπερ αἱ βελαί ὑμῶν,
 ἔδ' ὡσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοὶ μου; ἀλλ' ὡς
 ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, ἔτως ἀπέχε-
 σιν αἱ ὁδοὶ μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ
 διανοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς διανοίας μου. Ἀλ-
 λά γενόμενος, φησὶ, τίνος ἀγαθῆς αἰτίας καλέσει
 τοῖς ἑαυτῷ συγγενέσιν; ἀπάντων μὲν ἔν, εἰ
 καὶ ἀπειθῶσι τινές. διὰ γ' τῶτο καὶ γέγονεν
 ἄνθρωπος, ἵνα καὶ γένῃ αὐτῷ χρηματίσωμεν.
 εἴτα τί τῶ τοιῶδε τὸ ἴσος ἔν εἰς εὐκλείας δύ-
 ναμιν τοῖς ἐπὶ τῆς γῆς; θείας φύσεως ἀναδεδει-
 γμεθα κοινωνοὶ, ἀγίης Πνεύματος ἐμπεπλή-
 σμεθα τὴν πρὸς Θεὸν οἰκειότητά νοήν δι' αὐ-
 τῶ κερδαίοντες, καθῆκεν ἑαυτὸν εἰς τὴν πρὸς
 ἡμᾶς ἀδελφότητά, καὶ τοι ὡν Θεὸς φύσει, καὶ
 τῶν ὅλων δημιουργὸς καὶ κύριος, ὑοὶ χρηματί-
 ζομεν τῶ ἐπὶ πάντα Θεῶ. εἴτα τίνος ἡμῶν
 ἀγαθῆς γέγονεν αἰτία; καὶ μετὰ τῶτο ζητεῖς; ἢ
 τάχα πρὸς σμικρὸν καὶ λόγῳ τῶ μηδενὸς ἀξίον
 τὸ ἔτως ἐξαιρεῖον τέθειται παρὰ σοί; καὶ εἰ
 μὲν τις εἴη βασιλέως τινὸς τῶν ἐπὶ γῆς, ἢ τέκ-
 νοις, ἢ ἀδελφοῖς ἐναριθμιοις, ἔτος ἂν σοι δόξειε
 τῆς ἀνωτάτω πασῶν εὐκλείας εἰς λῆξιν ἐλθεῖν
 ὀνήσειε δ' ἂν ἡμᾶς τὸ σύμπαν ἔδεν, τὸ καὶ
 Θεῶς ὠνομάσθαι καὶ Θεῶ τέκνα καὶ ἀδελφός;

B sationem non ferre. Sed in quantum
 Deus est, humana res omnes ei prorsus
 nihil erant, regni terreni fines exigui,
 licet a nobis honorum fastigium teneat.
 Enimvero cum Pilatum alloqueretur,
 gloriae suae praestantiam declarauit,
 dicens: *Regnum meum non est ex hoc*
mundo. Quid ergo exprobras ei, qui,
 quum Deus sit secundum naturam,
 maluit tamen ratione dispensationis
 exinanitionem pati? At quomodo du-
 bitauerit aliquis, nos a diuina sapientia
 tantum superari, quantum natura infe-
 riores sumus? Atque hoc ipse ait per
 vocem Esaiæ: *Non enim sunt cogitatio-*
nes meae, sicut cogitationes vestrae, neque
ut via vestra, via mea; sed sicut distat
caelum a terra, ita distat via mea a viis
vestris, & cogitationes vestrae a cogita-
tione mea. Sed enim, inquit, post-
 quam natus est, cuius boni auctor pro-
 pinquis suis extitit? Omnium quidem
 certe, licet hoc nonnulli minus cre-
 dant. Idcirco enim factus quoque est
 homo, ut genus ipsius vocaremur.
 Praeterea quid huic ad splendoris ma-
 gnitudinem aequari potest? Natura di-
 uinae participes constituti sumus, sancto
 Spiritu repleti, spirituale cum Deo con-
 sortium nacti sumus, ipse se ad no-
 stram fraternitatem demisit: quamuis
 natura Deus sit, & vniuersi opifex ac
 dominus, filii Dei supremi nuncupa-
 mur. Et cuius nobis auctor boni fue-
 rit, etiamnum quaeris? An res adeo
 praecleara, tam tenuis, tamque nullius
 pretii tibi videtur? Si quis Regis alicuius
 terreni filius sit, aut inter fratres
 adscriptus, hic tibi summum gloriae fa-
 stigium affecutus videbitur; no-
 bis nihil omnino profuerit Deos
 nominari, Deosue fratres ac filios?

Ioan. 17.
 Esai. 55.

At enim, inquit, quidni regni terreni foliis insidens, ac supremis honoribus conspicuus, mortalibus apparuit? Verum incarnationis mysterium quantum licet attendat. Inducta siquidem est in fraudem vniuersa terra, & quod cuique placeret, Deus hoc erat, & cultus. Alii siquidem creaturam adorarunt, honoresque diuinis orbis elementis detulerunt: alii peculiare sibi Deos fabricarunt. Apparuit ergo de caelo vnigenitum Dei Verbum in specie hominis, vt omnibus persuaderet ad veritatem transire, & velut ex caligine ac tenebris ignorantiae ad purissimam Dei cognitionem euadere. Quoniam autem vniuersi Opifex sui iuris hominem esse vult, & suopte nutu in rebus agendis gubernari; eam ob rem visum est Christo Seruatori omnium, bene vtique cum hominibus actum iri, si persuasionem potius quam imposta necessitate a vitiis terrenis exsoluerentur, meliora complexi & ea quibus credibile esset fieri meliores. Si ergo regia maiestate redimitus, & inuictam potestatem habens, homines sibi credere iussisset; fides non amplius certae persuasionis fructus fuisset, sed potius necessariorum & ineuitabilium praeceptorum, & forte fuisset sicut vnus eorum, quibus humano arbitrio diuini honores perpetram tribuuntur. Quando vero, sicuti vnus ex nobis, singulari animi modestia ac submissione vsus, humanisque repudiatis honoribus, qua sapientissimis doctrinis, qua miraculis, omni oratione maioribus, volentes ac persuasos ad meliora conuertit; nullus iam tandem locus superest accusandae dispensationis, immo conuictus est Iulianus quod in Christum omnium rectorem temere nugae effutierit. Ne enim probri loco descriptionem nobis obiiciat, sed illud in animum pariter inducat, eum, qui nobiscum sub Caesare censerit se patitur, res effecisse quae Caesaris, immo quae cuiusuis hominis potentiam exsuperant. Excitauit enim mortuos e tumulis, vehementes flatus increpauit, Satanam verbo contriuit, miraculorum opera patrauit. Caesar itaque regni terrestri insignibus, & externis bonis nec a natura insitis, agnoscebatur; Christus autem omnium Dominus, domesticam habens nec adscititiam maiestatem, recte

Α'λλὰ ὅτι ἄνθρωπος ὅτις, φησὶ, μὴ τοῖς ἐπιγεῖα βασιλείας θάκοις ἐνιδρυμένος, μήτε μὴν τοῖς ἀγαν ὑψὲς ἢ ὑπερτάτοις αὐχήμασιν ἐμπρεπῆς ὡφθη τοῖς ἐπὶ τῆ γῆς; σπεύσῃ δὴ ἐν τῆ οἰκονομίᾳ ὡς ἐν τῆ σκοπῶν. Πεπλάνηται μὲν ὅτι ἡ σύμπασα γῆ, καὶ τὸ ἐκάστω δοκῶν, καὶ Θεὸς ἦν καὶ σέβας. οἱ μὲν ὅτι τῆ κτίσει προσκεκυνήκασιν, καὶ τοῖς ἔκδοσιμα σοιχείοις προσεκόμενον τὰς λατρείας· οἱ δὲ τεχνουργοὶ τῶν ἰδίων γεγονόσιν θεῶν. ἐπέφανε τοῖς βουν ἐξ ἐρανῶν ὁ μονογενὴς ὁ Θεὸς λόγος, ἐν εἶδει τῷ καθ' ἡμᾶς, ἵνα πάντας ἀναπεισῇ μεθικέσθαι πρὸς ἀλήθειαν, καὶ ὡς περ ἐξ ἀχλύος καὶ σκοτίας τῆ ἐνέσσης αὐλοῖς ἀμαθίας, εἰς τὸ τῆς ἀκραιφνῆς θεοπλίας ἐλάσαι Φῶς. Ἐπειδὴ δὲ τῶν ὅλων δημιουργὸς αὐλοκρατῆ τῆ ἀνθρώπων εἶναι βέλεται, καὶ θελήμασιν ἰδίοις πηδαλιεχεῖσθαι πρὸς τὰ πρακτέα· ταύτη τοι καὶ μάλα ὀρθῶς ἔχειν εὐ ἐδόκει τῷ πάντων σωτῆρι Χριστῷ, πειθοῖ μάλλον καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐπηρητημένης, ἀπαλλαττέσθαι μὲν τῆ ἀχρῶν τῆ ἐπὶ τῆ γῆς, ἀνθελέσθαι δὲ μάλλον τὰ ἀμείνω, καὶ τὰ δι' ὧν ἦν εἶκος ἀποτελεῖσθαι βελτίως. Εἰ μὲν ἐν τῆ βασιλείᾳ δόξῃ κατεσεμμένον, καὶ ἀναπλαγάνισον ἔχων τὴν ἐξουσίαν, ἐκέλευσε πιστεύειν αὐτῷ ἐπὶ τῆ γῆς, πληροφορίας μὲν ἐκέτι καρπὸς τὸ πιστεύειν ἦν, ἀναγκαίων δὲ μάλλον καὶ ἀφύκτων ἐπιταγμάτων καὶ ἦν τάχα πα καθ' ἕνα τῶ ἀνθρώπων δόγμασι τῆ τῆ θεότητος δόξῃ παραλόγως τετιμημένων. Ἐπειδὴ δὲ ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν μετρίω τε καὶ ὑφειμένω κεχρημένῳ φρονήματι, καὶ τῆ ἐν ἀνθρώποις εὐκλείας ἡφειδηκῶς, τῆτο μὲν πανσόφοις διδασκαλίαις, τῆτο δὲ τοῖς ὑπερλόγον θεοσημείαις ἐκόντας καὶ πληροφορημένους μεθίστη πρὸς τὰ βελτίω, γράφεται οἰκονομίαν ἐκέτι ἐν κόσμῳ λοιπὸν ἤλω δὲ μάλλον, εἰκῆ πεφλυαρηκῶς καὶ τῆ πάντων κρατῆν τῆ Χριστῷ. Μὴ γὰρ δὴ ποιείτω πρὸς οὐείδης ἡμῶν τὴν ἀπογραφὴν, διενθυμείτω δὲ, μὴ τῆτ κακῆνω ὁ γάρ τοι τὴν ὑπὸ Καίσαρι μεθ' ἡμῶν ἀπογραφὴν ἀναρχόμενος, πραγμάτων γέγονεν ἀπολεσῆς τῆ ὑπερχειρατῆν Καίσαρος, μάλλον δὲ καὶ τὴν ἀνθρώπων πάντο. ἐγγήγερε ὅτι ἐκ μνημάτων νεκρῶς, ῥαβδαίοις πνεύμασιν ἐπέλιμυσε, συνέτριψε λόγῳ τῆ Σατανᾶν, εἰργασαὶ δὲ καὶ τὰ ἔργα τῆ θαυμάτων. Καίσαρ μὲν τοῖνυν τοῖς τῆ ἐπιγεῖα βασιλείας συνθήματι, καὶ τοῖς θύραθεν αὐτῷ καὶ σιωδῶς ἐκ ἐμπεφυκόσιν ἀγαθοῖς ἐγνωρίζετο. Χριστὸς δὲ, ὁ πάντων δεσπότης, οἰκοθεν ἔχων καὶ ἐκ ἐξωθεν ἐπακτῆν τὴν δόξαν, διὰ τῆς

τῆ καλορθωμάτων ὑπεροχῆς ἐγνωρίζετο, νοοῖτο δ' ἂν καὶ αὐτὸς ὁ Κἄσαρ ὑπάρχειν Θεός. Παρρησιάζεται γὰρ ἔδαμῶς ὁ Χρῆσαι κρατεῖν τῶν ὄλων τῆ ἀπάντων βασιλεία καὶ κύριον, τὸ ἀποσκιρτῆσαι τινὰς τῆ αὐτῆς ζυγῶν, καὶ μὴν καὶ ἀγέρωχον ἀνατεῖναι τῆ ἀρχῆνα, ἀλλὰ τῆτοις μὲν ἔβλημα τὸ ἐξήνιον, ὁ δὲ τοῖς ἰδίῳις ἐναδρύνεται πλεονεκτῆμασι καὶ τῆ πάντων ὑπεροχῆς ἀκλόνητον ἂν ἔχοι τὴν δόξαν. Μειρακιῶδες ὅ σφόδρα τὸ, ἐκ ἐδύναλο, Φησί, τῆ εἰ αὐτῆς Φίλων καὶ συγγενῶν μεταστῆσαι τὰς προαρέσεις ἐπιλελήσῃ γὰρ μοι δοκεῖ, καίτοι πλεῖσταις ἀκῆσας, ὡς ἔστιν αὐτοκλήτῃ, ἐκονί τε ἰὼν πρὸς πᾶν ὅτι ἐν τῆ αὐτῆς δοκῆντων ὁ ἀνθρώπῃ, δόξαν ἔτως εὐ ἔχειν τῆ πάντων δημιουργῶ ἵνα καὶ τοῖς ἀγαθουργεῖν ἡρημένοισι τὸ ἐπαινεῖσθαι δεῖν καὶ τοῖς τὴν ἐτέραν ἴσσι τρεῖσον τὸ καλεστικῶσθαι δικαίως πρὸς ἀπάντων ἀκολοθῆ. Ὅτι ὅ καὶ δημιουργός ἐστιν ἔραν ἔ τε καὶ γῆς, καὶ συλλήβδην ἀπάντων τῆ ἐν αὐτοῖς ὁ μονογενῆς τῆ Θεῶ λόγῃ, ἀπόχρη μὲν καὶ ὁ πάνσοφος Ἰωάννης λέγων πάντα δι' αὐτῆς ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτῆς ἐγένετο ἔδὲ ἐν. συλλήψεται δὲ ἔδὲν ἔπλον καὶ ἡ τῆ ἐτέρων Ἀποστόλων εἰς τῆτο συναρῆσεις. Θεὸν γὰρ ἀπαξ ὁμολογῶντες αὐτὸν, πάντως παρ καὶ τῆ ἐνέσης αὐτῶ δυνάμεως καὶ ὑπεροχῆς ἐκ ἡγνοήκασιν τὸ ἀξίωμα. ὁ μὲν γὰρ ἱερώτατῃ Παῦλῃ τῆ ἐξ Ἰουδαίων καὶ σάρκα Χριστὸν, καὶ ἐπὶ πάντα ὀνομάζει Θεὸν, καὶ εὐλογητὸν εἰς τῆς αἰῶνας εἶναι Φησί. οἱ δὲ γε τῆ μαθητῶν ἔτεροι ἐπ' αὐτῆς θαλάσσης ἰόντα βλέποντες, κατὰ ε-
 θῆπεσαν μὲν τὸ παράδοξον, ἐνώμοτον ὅ τὴν ὁμολογίαν ἐποιῶντο λέγοντες πρὸς αὐτὸν. ἀληθῶς Θεῶ υἱός εἶ. Τῆδε ἔτως ἔχοντος, πῶς ἐκ ἂν εἴη τῶν ὄλων δημιουργός; διαβεβαυμένης μὲν τῆτο τῆ θεοπνεύστῃ γραφῆς, ἐκ ἀπάδοντῃ δὲ ὁ πρᾶγματῃ, ἔδὲ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλήνων λογάσι, κατὰ καὶ διὰ τῆ ἡδὴ προειρημένων προαπέδειξεν ἡμῖν ὁ λόγῃ.

A factorum præstantia clarus erat, ipsiusque Cæsaris Deus esse intelligatur. Nam quod quidam eius detrectarunt imperium, duramque cervicem subdixerunt; non propterea tamen Regi omnium ac Domino, uniuersi adimitur imperium, sed quod defecerint, illorum crimen est: hic autem sua sorte gloriatur, & præstantiæ gloriam, qua cuncta superat, inconcussam habet. Quod autem ait, non potuisse affinium suorum mutare consilia, puerile est. Oblitus enim mihi videtur, quamuis sapius audierit, hominem libere ac sponte ferri ad id quod ei cunque visum sit. Atque ita placuisse Creatori omnium, ut & qui recte facere vellent, laudem consequerentur, & qui aliud iter tenerent, iure ab omnibus riderentur. Atqui unigenitum Dei Verbum, cæli ac terræ opificem esse, & ut summatim dicam, omnium quæ in eis sunt, sapientissimus Ioannes abunde his verbis declarat: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Nec minus ad id conferet aliorum Apostolorum consensus. Deum enim ipsum semel confessi, plane virtutis & præstantiæ, quæ in eo est, non ignorarunt dignitatem. Paulus quippe sanctissimus, Christum ex Iudæis secundum carnem etiam super omnes nominat Deum, & in secula benedictum esse ait. Alii autem discipuli, quum supra mare ambulantes viderent, rei nouitate attoniti iuramento confessionem suam firmarunt dicentes ad eum: *Vere filius Dei es.* Quum hoc ita sit, an non uniuersorum erit Opifex? quum id Scriptura diuina confirmet, res ne apud ipsos quidem Græcorum sapientes reclamet, ut & ex iis, quæ iam antea dicta sunt, oratio nostra præmonstrauit.

FINIS LIBRI SEXTI.

SANCTI